

# KAS ATLAIKYS LAIKO IŠBANDYMUS?

Comunione e Liberazione brolijos dvasinės rekolekcijos

Rimini, 2019 balandžio 12 d.

## IŽANGA

Julián Carrón

Galbūt dabar pirmą kartą čia susirinkome sąmoningai suvokdami, kad mes patys negalime pratęsti gyvenime mums nutinkančių gražių dalykų. Ir galbūt šiandien kaip niekada suvokiame, kaip labai mums reikia kažko, kas, atliepdamas begalinį mūsų tęstinumo troškimą, atlaikytų laiko veikimą. Todėl prašykime Šventosios Dvasios, kuri vienintelė geba atlaikyti ir atliepti visą tą mus esmę sudarantį pilnatvės troškimą.

Nuženk, Šventoji Dvasia

Pradėsiu perskaitydamas Šventojo Tėvo mums atsiųstą kreipimąsi: „Dvasinių rekolekcijų, kurių prasminga tema šiais metais yra „Kas atlaikys laiko išbandymus“, proga į Riminyje susirinkusius Comunione e Liberazione brolijos narius Šventasis Tėvas nuoširdžiai kreipiasi su palinkėjimu, kad Kristaus aukos atminimas bei Jo įsikūnijimas istorijoje taptų tikra pagalba, kurią Dievas Tėvas atsiuntė tam, kad įveiktume visas šiandienos negandas ir niekingumą. Kviesdamas stebėti laikų ženklus ir daugybėje šventumo istorijų išvelgti progą pasaulyje kurti Jo buveinę, popiežius Pranciškus, Švč. Mergelės Marijos užtarimu, siunčia visiems susirinkusiesiems, jų artimiesiems bei visai Brolijai savo apaštalinį palaiminimą.

*Kardinolas Pietro Parolin, Jo Šventenybės popiežiaus Pranciškaus valstybės sekretorius“.*

### 1. Klausimas, kurio negalima praleisti

Mane labai nustebino susidomėjimas, kurį sukėlė klausimas, kuriuo mes pavadiname šias mūsų rekolekcijas: „Kas atlaikys laiko išbandymus?“. Tai matosi iš jūsų atsiųstų žinučių skaičiaus: jų yra du tūkstančiai. Esu jums iš tiesų dėkingas už jūsų pagalbą šiame bendrame mūsų kelyje. Su studentija nutiko taip, kad jie, išgirdę tą patį klausimą, aiškiai sutriko. Tačiau mums, suaugusiesiems, šis klausimas įgyja didesnę svarbą, nes mes esame nugyvenę ir daugiau laiko, ir mūsų istorija yra ilgesnė, tad atsakymui pateikti turime daugiau medžiagos. Todėl ir nutarėme kaip Brolijos rekolekcijų pagrindinę temą iškelti tą patį klausimą, nes ir mums reikia lygiai taip pat pasitikrinti.

Išgirsti šį klausimą daugeliui iš jūsų buvo irgi šiokia tokia staigmena, kuri visų pirma sukėlė dėkingumą. Vienas žmogus rašo: „Pajaučiau, jog mane užliejo begalinio dėkingumo jausmas“. O dar kitas: „Leisk man padėkoti tau už šį klausimą, kuriuo panorai pasidalinti su kiekvienu iš mūsų. Jis mums vėl grąžino suvokimą, kad kiekvienas esame tos mūsų gyvenimą paveikusios ir mus čia šiandien atvedusios bei rimtai į tavo klausimą pažvelgti priverčiančios charizmos dalis“. Dar kitas rašo: „Su begaliniu dėkingumu laikiu būsimų rekolekcijų. Mano nors dažnai ir nuvargusi širdis laukia. Ko laukia? Laukia, kad vėl išgirščiau Jį bylojantį, nes niekas kitas taip nepripildo mano širdies ir niekas kitas nedaro tokio iššūkio mano protui, t.y. niekas kitas taip neišaukština mano žmogiškumo! Štai kokia malonė man teko!“.

Šis tokiai daugybei jūsų kilęs susidomėjimas yra ženklas, kad iškeltas klausimas buvo suvoktas ne kaip kažkas abstraktaus, bet kaip egzistencinis klausimas, kuris mumyse palietė tarsi

atvirą nervą, esminę gyvenimo problemą, kurios negalima išvengti. Kilęs susidomėjimas rodo, kaip labai mums reikia kažko, kas tęstųsi, išliktų laikui bėgant. O tai kelia dar didesnę nuostabą, kadangi gyvename „skystoje“, likvidžioje visuomenėje ir todėl turime būti pripratę prie fakto, kad viskas yra laikina. Iš tiesų pažvelgus į daugelio iš mūsų, jaunuolių ir suaugusių, situaciją bei gyvenimo būdą, pasimato tam tikras labilumas, nestabilumas, kintamumas, nuolatinė vienas kitam prieštaraujančių įspūdžių kaita. Dažnai esame įtraukti į emocijų, jausmų sūkurį, kuriame viskas greitai sukurama, padaroma ir tuoj pat greitai sugriaunama, išardoma ir dėl to lengvai tampame nusivylimo aukomis. Atrodo, kad niekas nėra patvaru, laikas viską sueikvoja, išdildo, atima turinį, prasmę. Vakarykščiai įvykiai šiandien mūsų nebetraukia, praranda savo žavesį. Apie tai savo dainoje „Illogica allegria“ (Nelogiška linksmybė) kalbėjo ir G. Gaber: „Žinau tai apie pasaulį ir apie visa kita. Žinau, kad viskas žlunga“.<sup>1</sup> Jam atliepia Vasco Rossi: „Viskas laikina, viskas laikina, ir tai tu žinai“.<sup>2</sup>

Bet jeigu viskas yra laikina, kodėl mes visgi nepasitenkiname, kodėl bandome su tuo nenumaldomu poreikiu susigyventi arba jį „nukenksminti“ koku nuskausminamuoju vaistu, kaip kad Houellebecq'as savo paskutiniame romane pasielgia su savo veikėju? Serotoninas – rašo jis – „tai maža balta, apvali tabletė, kurią galima laužti per pus. Ji nei kuria, nei transformuoja. Ji tik interpretuoja. Galutinius ir aiškius dalykus padaro laikinus ir nepastovius, o tai, kas buvo neišvengiama, padaro kontingentišku, atsitiktiniu. Ji suteikia naują – ne tokį platų, labiau dirbtinį bei tam tikro griežtumo, nelankstumo įkvėptą – požiūrį į gyvenimą. Ji nesuteikia jokios laimės, netgi jokio tikro palengvėjimo, jos veikimas yra kitokio pobūdžio: gyvenimą paversdama tarsi kokia formalumų seka, ji leidžia jį apgauti. Todėl kurį laiką padeda žmonėms gyventi arba bent jau nenumirti. Visgi mirtis galiausiai taria paskutinį žodį, molekulinė struktūra ima griūti ir išibėgėja irimo procesas“.<sup>3</sup>

Šiose rekolekcijose nuolat vis nuskambančio klausimo negalima nutildyti. Jis vis kartojasi ir yra absoliučiai neišvengiamas. „Ši [gyvenimo] problema [...] - nors į ją visų pakraipų skeptikai bei laimingi neišmanėliai gali žvelgti nerimtai, pro pirštus, kaip į koki žaidimą – yra ta vienintelė tikroji. Ir nuo jos negalima pabėgti tuo pačiu metu neatsisveikinant su gyvenimu. Taigi ši problema iš tiesų rimta, o mūsų gyvenimas nėra farsas dėl tos paprastos priežasties, kad jis yra vienintelis ir mes negalime pakeisti savo vaidmens. Jo galime tik atsisakyti“.<sup>4</sup>

## 2. Rimtas požiūris į šį klausimą – tai pirmasis draugiškumo gestas

Pirmasis draugiškumo savęs ir vienas kito atžvilgiu gestas – tai šio klausimo necenzūravimas, tai jo rimtas priėmimas. Ligonio atveju pirmasis draugiškumo gestas savo paties atžvilgiu – tai rimtas požiūris į savo ligą. Tai paprasta. O jeigu tavo tas ligonis yra tavo draugas, tai pirmas draugiškumo gestas jo atžvilgiu būtų paraginimas rūpintis savimi. O priešingybė yra tas nerūpestingumas, tas numojimas ranka, kuris byloja apie meilės sau trūkumą.

Todėl pirmame knygos „Alla ricerca del volto umano“ (Žmogaus veido beiėškant) puslapyje kunigas Giussani mus perspėja: „Didžiausia mūsų žmogiškosios kelionės kliūtis – tai savojo „aš“ nepaisymas“. Todėl pirmasis žmogiškosios kelionės žingsnis – tai „tokio nepaisymo priešingybė“, t. y. „domėjimasis savuoju „aš““, dėmesys sau. Toks dėmesys atrodytų savaime suprantamas, bet iš tiesų „yra visiškai ne taip“: pakanka tik pažvelgti į savo įprastą elgesį ir pamatysime, „kokios

<sup>1</sup> „L' illogica allegria“, žodžiai A. Luporini, muzika G. Gaber, 1981-1982, © Edizioni CURCI.

<sup>2</sup> „Dannate Nuvole“, žodžiai ir muzika V. Rossi, 2014, © EMI.

<sup>3</sup> M. Houellebecq, „Serotonina“, La nave di Teseo, Milano 2019, p. 331.

<sup>4</sup> D. de Rougemont, „La persona e l' amore“, Morcelliana, Brescia 2018, p. 57.

didelės tuštumos atsiveria kasdieniniame mūsų sąmonės raizginyje ir koks yra atminties pasimetimas“.<sup>5</sup>

Pirma sąlyga, kurią mums primena kunigas Giussani, - tai meilė, švelnumas sau kaip pirmasis draugystės su savimi pačiais gestas. „Jei šios [...] meilės žmogiškumui – ne meilės žmogiškumui kaip estetiniam dalykui, į kurią žiūrima ir su kuriuo elgiamasi poetiškai, bet žmogiškos meilės kaip pagarbos, supratimo bei gailestingumo sau pilno prisirišimo, meilės kaip turėjimo savo paties atžvilgiu tokio prisirišimo, kokį tau rodo tavo motina, rodydavo ypač tada, kai buvai mažas (bet ir dabar, kai esi jau didelis) – jeigu nors bent kiek tokios meilės sau patiems mumyse nėra, tada yra taip, tarsi nebūtų tvirto pagrindo, ant kurio būtų galima kurti, statyti“.<sup>6</sup>

Taigi „pirmoji sąlyga, kad [...] šis judėjimas realizuotųsi kaip įvykis yra

būtent šis jausmas savo pačių žmogiškumui: „meilė, švelnumas sau““.<sup>7</sup> Etty Hillesum rašo: „Štai čia yra pradžia, pati pradžia: savęs pačių priėmimas rimtai [...]. Būtent tą patį galima padaryti ir savo artimo atžvilgiu: jį vis labiau nukreipti link savęs paties, sugauti jį ir sustabdyti, kai jis nori nuo savęs pabėgti, paimti jį už rankos ir vėl nuvesti prie jo ištakų, kurios priklauso jam“.<sup>8</sup>

Kas iš tokios meilės, tokio švelnumo sau neatmeta šio klausimo, tas vienintelis geba iškelti jį ir kitiems. Todėl tikrasis draugas yra tas, kuris užduoda šį klausimą, taip, kaip jį kunigas Giussani uždavė mums: „Kas atlaikys laiko išbandymus“.<sup>9</sup> Tai klausimas, priverčiantis mus būti pačiais savimi ir neleidžiantis mums paskęsti tuštumoje. Taip rašėte daugelis iš jūsų. Čia paskaitysiu tik kelias iš jūsų atsiųstų minčių: „Dėkoju, kad, atsiųsdamas šį klausimą „Kas atlaikys laiko išbandymus?““, pažadinote mane iš mano apsnūdimo“. „Pagalvojau, kad šis tavo užduotas klausimas iš tiesų galėjo būti klausimas, užduotas būtent man, o ne užduotas šiaip sau, tarp kitko, su mintimi, kad vis tiek ne vienas tai kitas į jį atsakys“. „Ačiū už šį tavo klausimą, kuris mane „persekioja“ nuo tada, kai jį perskaičiau, ir nepalieka manęs ramybėje. Iš tiesų dėkoju tau už tai, kaip skatini mūsų laisvę ir kaip kiekvieną iš mūsų kvieti įsigilinti į savo situaciją“. „Visų pirma norėčiau tau pasakyti, kad šis paraginimas tiesiog užvaldė mano dienas: jis mane ištikimai lydėjo man atmerkiant akis ryte ir užmerkiant jas vakare“.

Tai yra iš esmės neišvengiamas klausimas. Pakanka, kad susilpnėja, išsikvepia santykiai su koku nors draugu ar su mylimu asmeniu ir šis klausimas iškyla aikštėn, nors jis tuo atveju gali būti suformuluotas su tam tikra skepticizmo gaidėle: Na tai kas gi išlieka visam laikui, jeigu ir ši draugystė arba ši meilė baigiasi?

Yra tokia Guccini daina „Farewell“, kurioje šis reiškinys aprašytas. Joje pasakojama apie vieną meilės istoriją, kuri baigiasi: „Tuo metu buvo lengva gyventi, kiekvieną valandą, / mums atrodė, kad atradome slaptą pasaulio raktą, / kai vėl pasimatydavome, tarsi iš naujo atgimdavome. / Bet kiekviena istorija – ta pati iliuzija, ji baigiasi / ir nuodėmė buvo manyti, kad paprasta istorija yra ypatinga, / laikas mus išaikvoja ir sunaikina“.<sup>10</sup>

Apie tokią patirtį kalbate ir kai kurie iš jūsų savo žinutėse. Štai, pavyzdžiui, šioje: „Su amžiumi tapau labiau kietaširdė. Tai gynyba reaguojant į gyvenimo įvykius, kad jie manęs nežeistų. O tiesa yra tokia, kad laikas naikina. Jis negailestingai atsijoja ir pašalina tai, kas neišsilaiko, ir man kyla didžiulė baimė matant, jog nelabai kas ir išsilaiko. Tuomet tai bandau paskandinti užmarštyje, užgožiu, sumaišau su kitkuo, nebesimėgauju net ir gerais dalykais, kad nenumalšinti skauduliai vėl neiškiltų aikštėn ir neatvertų tuštumos, kurios nebeįstengčiau užpildyti. Dažniausiai esu apimta tam tikro sąstingio, „užliūliuoju“ save ritualais ir įpročiais, kaip tai daro seni žmonės, ir tokiu būdu kai

<sup>5</sup> L. Giussani, „Alla ricerca del volto umano“, Rizzoli, Milano 1995, p. 9.

<sup>6</sup> L. Giussani, „Uomini senza patria“, (1982-1983), Bur, Milano 2008, p. 291.

<sup>7</sup> Ten pat, p. 294.

<sup>8</sup> E. Hillesum, „Il bene quotidiano“, San Paolo, Cinisello Balsamo (Mi) 2014, p. 44.

<sup>9</sup> Plg. J. Carrón, L. Giussani, „Vivente è un presente!“, suppl. a Tracce-Litterae Communionis, ottobre 2018, p. 2.

<sup>10</sup> „Farewell“, žodžiai ir muzika F. Guccini, 1993, © EMI-BMG.

kuriuos savo gyvenimo momentus apdairiai palieku užribyje. Net ir mano patirtis šiame judėjime ilgainiui tapo tarsi kokia „sena teta“, prie kurios prisirišau, ji liūdnokai primena žurnalo „Linus“ viršelį ar kokį nors vaistą nuo skausmo, kuris su laiku sukelia pripratimą ir pradeda nebeveikti. Žinau, kad esmė yra čia, kad kuo labiau stengiuosi kontroliuoti, kuo labiau stengiuosi pasilaikyti sau, tuo mažiau išlieka, tuo mažiau atgyja iš naujo. Žinau, kad turiu išmokti iškelti aikštėn būtent tai, kas skaudina labiausiai, ko aš negaliu pataisyti ir daugių daugiausia įstengiu tik paslėpti kaip kokias dulkes po kilimu“.

Tokią pačią kartėlio pilną išvadą padaro poetikos genijus Baudelaire'as:

„Aš priešaudry praleidau jaunumės metus, / Pro debesis įskvirbdavo retokai saulė, / Ir siaubė mano sodą griausmas ir lietus, / Ir maža vaisių liko po audros pasauly. / Apmąstymų ruduo atėjo nelauktai, / Vėl grėblį reikia imti, lysves apsodinti, / Kad vėl pražystų lomos, patelžti šlaitai / Ir duobės tarsi parengtos karstus priimti. / Bet žiedus, širdžiai mielus, ar išskleis kada / Tarytum upės krantas žemė paplauta? / Nors josios syvai girdo, kvapas jos svaigina. / Kartus likimas! Valanda po valandos / Mus ardo, artina prie nebūties juodos, / Ir slaptas priešas mūs krauju maitinas.“<sup>11</sup>

Tai baimė, kad iš esmės viskas išnyks, kad viskas yra apgaulė ir regimybė, kaip sako Montale: „Galbūt vieną rytą, eidamas per skaidrų lyg stiklas orą, / sausą orą, atsigrežęs pamatysiu įvykstant stebuklą: nieką sau už nugaros / tuštumą už savęs, pamatysiu tai su girto žmogaus siaubu“.<sup>12</sup>

Guccini's, Baudelaire'as ar Montale mums neleidžia prie savų dalykų grįžti tokiems, kokie buvome anksčiau. Jie mus pastato prieš labai svarbų gyvenimo dalyką: savo skepticizmu ar nihilizmu jie mus priverčia dar labiau atsižvelgti į šį klausimą, nes kitaip gyvensime kaip nevilties kupini žmonės. Kaip rašo Houellebecq'as: „Neturėdamas nei troškimų, nei motyvų gyventi [...], nevilį išlaikiau priimtiname lygmenyje. Galima gyventi būnant neviltyje. Iš esmės didžiama žmonių taip ir gyvena, galbūt retkarčiais paklaudami savęs, ar gali atsiduoti bent menkam vilties gūsiui [...], bet paskui į šį klausimą atsako neigiamai. Visgi jie vis mėgina ir mėgina, ir tai labai jaudinantis vaizdas“.<sup>13</sup>

Tačiau draugas yra ne tik tas, kuris iškelia šį klausimą, bet ir tas, kuris, pamatęs klausimo reikšmingumą, neatsitraukia, nepabėga ar neišblaško savęs kuo kitu. Taigi draugas ne tik užduodantysis klausimą, bet ir tasai, kuris priima klausimą rimtai. Mes dėl to ir atvykome į šias rekolekcijas, kad sulauktume pagalbos gyventi tiesoje, kad mums nereikėtų žvelgti į kitą pusę, nes mus viskas gąsdina, kad nereikėtų žvelgti su tuštumos baime.

Vienas iš jūsų klausia: „Kas mane parems mano varge ir mano vienatvėje? Kas mane lydės sunkiame pasirinkime? Kaip ta mano akimirka gali būti išganyta? Laikui bėgant, po tridešimties patirties, kurią praturtino tikėjimo dovana, metų visi daliniai tikslai, kuriuos sau buvau iškėlęs ir dabar iškeliu (kai kuriuos iš jų aš įgyvendinau), neišvengiamai užleidžia vietą šiam klausimui, kurį turiu sau užduoti. Tad dabar be rimto požiūrio į šį klausimą man nebekyla noras daryti nieko: nei šeimoje, nei darbe, nei su draugais, tuo labiau su nepažįstamais žmonėmis“.

### 3. Laukimas

Atvykę čia paremkime vieni kitus toje kiekvieno iš mūsų kovoje tarp nieko daugiau nebesitikėjimo ir, kita vertus, negalėjimo atsispirti tam mūsų esmę sudarančiam troškimui būti laimingais, tai yra troškimui tokios laimės, kuri išliktų, kuri neišsisklaidytų dienai ar kokiam ilgesniam laikotarpiui baigiantis.

<sup>11</sup> Š. Bodleras, „Priešas“, in „Piktybės gėlės“, Varpas, Kaunas, 1996, p. 21.

<sup>12</sup> E. Montale, „Forse un mattino andando in un'aria di vetro...“, Ossi di seppia, in Id., Tutte le poesie, Oscar Mondadori, Milano 1990, p. 42.

<sup>13</sup> M. Houellebecq, „Serotonina“, op. cit., p. 221.

Koks nuviliantis ir kaip labai paplitęs yra tragizmas manančiųjų, jog nėra atsakymo į šį žmogišką klausimą, ir vigi jie jo neįstengia nutildyti. Apie tai kalba Tolstojus: „Žmogus dairosi aplinkui ir ieško atsakymų į savo klausimą, bet jų neranda. Jis randa doktrinas, kurios pateikia atsakymus į klausimus, kurių jis visiškai sau nekelia, o atsakymo į tą klausimą, kurį jis sau kelia, nėra [...]. Ir jis [...] priešais visą pasaulį lieka vienas su tais siaubingais savo klausimais, kurie jam tiesiog drasko sielą“.<sup>14</sup> Vienas.

Kartais matome, kad net mūsų draugai bijo kai kurių klausimų. Taip rašo man vienas asmuo: „Nepaisant visko, ką esu patyręs, girdėjęs ir matęs, šią akimirką, kai man užduodi šį klausimą, aš stengiuosi kuo nors save išblaškyti, kad nepulčiau į neviltį, nes gyvenimo pernelyg slegia, ypač ta baimė, kad dalykai nėra amžini, kad jie išnyksta; laikas bėga ir nieko nelieka. Kai apie šias problemas kalbu savo draugams, jaučiuosi tarsi koks ateivis, žmogus „sukantis sau galvą dėl gyvenimo prasmės ir bijantis mirties“. Tad aš atsitraukiu, užsidarau savyje, ir atrodo, kad nėra nieko, kas atlaiko laiko išbandymus“.

Tačiau būtent šis širdį draskantis klausimas verčia Borges'ą nenuilstamai ieškoti to, kas gali į jį atsakyti: „Nėkart Jo nemačiau, tačiau vis vien ieškosiu / Lig savo paskutinių žingsnių žemėj.“<sup>15</sup>, ir tokiu būdu jis įsipareigoja iki galo likti sąžiningas su savimi pačiu.

Kartais gali netgi atrodyti, kad beprotybė yra vien jau sau užduoti šį klausimą. Ir visgi ta būtinybė, apie kurią kalbame, yra tokia esminė ir svarbi, kad nepaisant bet kokios tariamai sveikos nuovokos sąžiningas žmogus iš esmės negali nuo jo pabėgti. Todėl Camus priešinasi ir tvirtina, tiesiog šaukia tiesą apie šią neišvengiamą būtinybę savo personažo Kaligulos balsu: „Bet aš ne beprotis, ir net išmintingesnis negu paprastai. Tiesiog staiga pajutau norą turėti tai, kas neįmanoma. [...] Daiktai tokie, kokie yra, manęs netenkina. [...] Pasaulis toks, koks yra – nepakenčiamas. Man reikia mėnulio arba laimės, arba amžinybės, ko nors, galbūt ir beprotiško, bet ne iš šio pasaulio.“<sup>16</sup>

Keblumas randant atsakymą verčia savęs klausti, ar tai, ko ieškome, nėra tik sapnas. Ispanų poetas Antonio Machado ne tik turi drąsos rimtai kelti sau šį klausimą, bet ir nurodo sąlygą, kaip pastebėti atsakymo ženklus, jeigu jie pasirodytų: tai budri širdis, kuri žiūri ir klausosi. Jis rašo: „Ar mano širdis užsnūdo? / Mano sapnų aviliai, / ar jūs jau nebedirbate? Ar išdžiūvo / mano proto turbina, / ar ištuštėjo kibirai / bevaikstant, prisipildė šešėlių? / Ne, mano širdis nemiega. / Mano širdis budri, ji budi. / Ji nei miega, nei sapnuoja, ji žiūri / šviesiomis atmerktomis akimis, / žvalgosi tolimų signalų ir klausosi / ant didžios tylos kranto“.<sup>17</sup>

Kai į gyvenimą žiūrime rimtai, jis mus nuveda ten, ant didžios tylos, t. y. Slėpinio, kranto. Ir prieš jį galime tik likti plačiai atmerktomis, šviesiomis akimis, laukdami iš paties Slėpinio kokio nors signalo, klausydamiesi ir laukdami jo ženklo. Tiktai tas, kas yra toks prigimtiniai atviras, gali išgirsti atsakymą, kai jis pasirodo, į širdies troškimą, atpažinti jo pasireiškimo ženklus. Klausimo sau iškėlimas, leidimas, kad jis pilnai išsiskleistų, tai mus įgalina būti dėmesingais pagaunant bet kokią atsakymo trupinėlių, kad ir kur jis bebūtų.

Apie tai taikliai kalba Patrizio Barbaro viename savo eilėraštyje: „Akys žiūri. [...] Jos vienintelės, kurios gali pastebėti grožį [...], o grožis matomas, nes yra gyvas ir todėl realus. Tiksliau pasakius, gali pasitaikyti jį pamatyti. [...] Bet problema ta, kad turime akis, bet nemokame matyti, nežiūrime į vykstančius dalykus. [...] Akys užmerktos. Akys, kurios nebemato, kurios nebėra smalsios. Jos nebesitiki, kad kažkas įvyks. Galbūt todėl, kad netiki, jog grožis egzistuoja. Tačiau

<sup>14</sup> L. Tolstoj, „Sulla vita“, Feltrinelli, Milano 2018, p. 78.

<sup>15</sup> J.L. Borges, „Kristus ant kryžiaus“, <http://literaturairmenas.lt/proza/jorge-luis-borges>.

<sup>16</sup> A. Camus, „Kaligula“, I veiksmas, scena IV, Baltos lankos, 2011 m., p. 17.

<sup>17</sup> A. Machado, «S'è addormentato il mio cuore?», LX, Solitudini (1899-1907), in Id., Tutte le poesie e prose scelte, Mondadori, Milano 2010, p. 107.

ištuštėjusiomis mūsų gatvėmis praeina Jis, pralauždamas baigtinę ribą ir pripildydamas mūsų akis begalinio troškimo“.<sup>18</sup>

#### 4. Nenumatytas dalykas

Grožis praeina pro šalį, įvyksta neklausdamas mūsų leidimo, darydamas iššūkį bet kokiam skepticizmui ir nihilizmui. Ir jeigu žmogus atidus, jis gali jį pamatyti. Taigi viskas, ko iš mūsų prašoma, - tai būti dėmesingiems ir pastebėti jį, kai jis eina pro šalį. Camus savo „Užrašų knygelėse“ rašo: „Ne dėl nuolatinio skrupulingumo žmogus taps didis. Didingumas, Dievui panorėjus, ateina kaip graži diena“.<sup>19</sup>

Visas mūsų gyvenimas ir sukasi apie pastebėjimą tos akimirkos, kurią grožis praeina pro mūsų akis. Kaip man suprasti, kad aš jį pastebėjau? Aš tai suprantu iš to, kad jis staiga plačiai atveria man akis, pažadindamas mano troškimą.

Bet koks yra tas svarbiausias, reikalingiausias grožis? Tai įvykstantis labiausiai trokštamas dalykas, labiausiai trokštamas paskutinysis dalykas, kurį patirti visi laukiame. Nes labiausiai trokštamas dalykas – tai kiekvieno pabudimo, kiekvieno atpirkimo, kiekvieno žmogiškumo bei „aš“ gimimo būdas.

Vienas iš mūsų pasakoja: „Prieš metus į pradinę mokyklą priėmėme dirbti jauną mokytoją. Ji tokioje pat sumišimo situacijoje, kaip ir daugelis jaunų žmonių, o ypač patiria nerimą, kurį sukelia negebėjimas susidoroti su aplinkybėmis. Neseniai ji atėjo pas mane ir papasakojo man, jog nuo tada, kai pradėjo dirbti mokykloje, jaučiasi dar blogiau nei anksčiau, nes jai kyla vis daugiau klausimų ir atsiveria vis nauji skauduliai. Aš jai pasakiau, kad tokiu atveju ji išgyvena geriausią savo gyvenime laikotarpį, nes klausimai iškyla ir skauduliai veriasi dėl kažko, kas tam tikru mastu mums jau teikia tam tikros vilties. Bet ji pasakė, kad taip nėra, kad tie skauduliai labai slegia ir kad anksčiau ji bent jau turėjo tam tikrus šarvus, o mokykloje tie šarvai, tas skydas pradingo. Tada ji man papasakojo savo skausmingų dalykų pilną istoriją. Paskui ji trumpam, porai dienų, buvo nuėjusi dirbti į Newman'o mokyklą. Grįžusi ji man pasakė: „Toje mokykloje man kai kas nutiko. Kai kas, ko nesuprantu, kas tai galėtų būti. Bet kiti tai pastebėjo, nes man tai pasakė. Jie sako, kad esu labiau patenkinta ir ramesnė. Tai man sako mano draugai ir artimieji. Aš irgi matau, kad su manimi kažkas įvyko. Bet kas? Nesakyk, kad tai Dievas, nes tuo nepatikėsiu“. Aš jai pasakiau, kad dėl Dievo nesirūpintų, bet kad būtų iki galo sąžininga savo patirties atžvilgiu. Tada ji manęs paklausė: „Kodėl su manimi tai įvyko? Čia yra daug netikinčių žmonių, kuriems nenutiko nieko. Gal tai dėl to mano jaučiamo kažko stygiaus, dėl to atviro skaudulio?““.

Tai štai, tą ištuštėjusiomis mūsų gatvėmis praeinantį grožį pastebi tas, kas iš tiesų jaučia stygių, kas turi tą skaudulį, tą žaizdą ir yra toks tyras.

Kaip paprasta atpažinti tą grožį, t.y. mūsų „aš“ pažadinančio labiausiai trokštamo dalyko akivaizdybę, kai jis įvyksta! Tai buvimas išrinktaisiais leidžia mums tapti pačiais savimi. Kaip sako Pedro Salinas viename eilėraštyje: „Kai tu mane pasirinkai, tai buvo meilė, kuri pasirinko. Aš iškilau iš didelės anonimų minios, iš nieko [kai atsiranda „tu“, būna taip, tarsi jis ištrauktų mus iš nieko, iš tuštumos] [...]. Bet kai man pasakei „tu“ – pasakei man, taip, man, man iš visų kitų – iškilau aukščiau net už žvaigždes ar koralus [tu mane priartini prie žvaigždžių]. Ir tada mano džiaugsmas ėmė suktis, pakerėtas tavo buvimo, tavo pulsavime. Dovanodamas save man tu man davei mane. Aš gyvenau, gyvenu. Iki kolei gyvensiu? [...] Būsiu vienas iš daugelio, kai tavęs nebeturėsiu.“<sup>20</sup>, nes tu esi toks lemiamas, kad aš tapčiau savimi pačiu.

<sup>18</sup> P. Barbaro, „Ah uno sguardo – dedicata a Pasolini“, in „Una domanda a cui non so rispondere“, a cura di F. Pierangeli, 30Giorni, n. 11, 2000.

<sup>19</sup> A. Camus, Taccuini. III, 1951-1959, Bompiani, Milano 1992, p. 34.

<sup>20</sup> P. Salinas, „La voce a te dovuta“, Einaudi, Torino 1979, p. 195.

Taigi, draugai, tas didysis mums kilęs klausimas yra štai šis: ar yra kažkas, ar kažkas įvyko mūsų gyvenime, kas skiriasi nuo viso to, kas neišlieka laikui bėgant ir praranda savo galią mums? Savo „Dienoraštyje“ Kierkegaard'as rašo: „Štai svarbiausias dalykas gyvenime: vieną kartą pamatyti, vieną kartą išgirsti tokį didį, tokį nuostabų dalyką, kad palyginus su juo bet koks kitas dalykas būtų niekas ir, jeigu ir pamirštum visa kita, to dalyko nepamirštum niekad“.<sup>21</sup>

Todėl reikia pažvelgti į visa, kas mums yra nutikę, kad pamatytume, ar kuris nors įvykis pasirodė galįs išlikti laikui bėgant, atsilaikyti prieš laiko tėkmę ir neprarasti savo prasmės, svarbos. Ar mūsų gyvenime kada nors yra įvykę kažkas, atsiradęs koks nors asmuo, įrodęs, jog atlaiko laiko veikimą? Ar buvo kažkas, kas įstengė mūsų gyvenimą padaryti stabilų, patvarų? Tai tas svarbus klausimas, į kurį, jeigu nenori matyti, kaip viskas žlunga ir nyksta, turi atsakyti kiekvienas iš mūsų, atsigręždamas į savo asmeninę patirtį.

Tą „kažką“, apie kurią čia kalbame, Montale vadino „nenumatytu dalyku“: „Nenumatytas dalykas yra vienintelė viltis“. Tačiau daugelis tvirtina, jog „kvaila yra taip sakyti“<sup>22</sup>, o kartais taip manome ir mes.

Visgi niekas negali sutrukdyti kažkam naujam pasirodyti priešais mūsų akis, nes danguje ir žemėje yra daug daugiau tikrovės dalykų, nei bet kokiuose mūsų samprotavimuose – taip teigia didysis Šekspyras<sup>23</sup>: tas kažkas, ko „negalėjo būti ir visgi yra čia“ – taip kalbėjo Giussani 1968 metais – tas kažkas, ko „negalėjo būti, nes mes apie jį niekada negalvojome, mes negalėjome apie jį galvoti [ir netgi jo įsivaizduoti] ir visgi jis yra čia“.<sup>24</sup>

Jeigu atvykome į Rimini, tai todėl, kad bent vieną kartą, bent tam tikrą akimirką mums pasitaikė tas „nenumatytas dalykas“, palietęs mūsų gyvenimą tiek, kad mes sutinkame dalyvauti tokiaime renginyje, kaip šis. Jeigu atvykome čia, tai todėl, kad dar esame pasirengę, atviri galimybei sutikti tą „tu“, kuris mums leido iškilti virš anonimų minios, kuris kiekvieną iš mūsų padarė iš tiesų savimi pačiu, vieninteliu. Daugelis iš mūsų laukia, kada šis susitikimas vėl įvyks.

Bent vieną kartą, bent tam tikrą akimirką mums nutiko kažkas, ko ilgimės. Vienas iš jūsų tai nupasakoja taip: „Mažtau apie mums atsiųstą klausimą: „Kas atlaikys laiko išbandymus?“. Puikus klausimas! Situacijos šeimoje, kurios niekad nesikeičia ir netgi atrodo, kad pamažu mums kasa vis gilesnę duobę, kad ten prasmegtume. Santykiai, kurie iš pirmo žvilgsnio atrodo tvirti ir nusistovėję, bet dėl kurių – taip galiausiai pasirodo – negali būti visiškai tikras. Tu negali, nes niekas negali garantuoti, kad kažko neįskaudinsi taip, jog sulauksi tik atsisakymo atleisti, arba kad, dėl natūralios įvykių eigos, net ir pačios tvirčiausios draugystės anksčiau ar vėliau sužeis, nuvils ar apskritai mus paliks. Ir nėra dalyko, kurio mūsų pačių ar kitų žmonių, besiremiančių savo pasipriešinimo ar teisingumo idealais, žiaurumas negalėtų sunaikinti. Remtis savo žmogiškosiomis galiomis ar savo pačių gerumu iš viso yra beveik juokinga. Tiesą sakant, kartais man norisi į savo gyvenimą pažvelgti kaip į didžiulį kapinyną. Paskutiniu metu taip jaučiuosi ištisomis dienomis. Taipogi juokinga man atrodo sau sakyti: „Ach, kaip gerai, dabar nuvažiuosiu į rekolekcijas ir ten man pasakys, kas atlaiko laiko išbandymus. Tada grįšiu namo ir viskas bus kitaip“. Bet tada kodėl gi atvykstu? Manau, kad atvykstu dėl vienintelio dalyko, kuri, man rodosi, galiu pavadinti konstanta: tai esminis nesunaikinamas žavesys kažko, kas yra gyva judėjime ir nuo ko negaliu atsiplėšti. Atvykstu čia ieškoti vienintelio dalyko, kurio iš tikrųjų ilgiusi“.

Todėl, draugai, prašykime, kad kiekvieną iš mūsų bet kokioje situacijoje vėl pasiektų Viešpaties žvilgsnis, tas mus atgimti privertęs prielankumas, kad mes galėtume patirti, koks brangus yra kiekvieno mūsų gyvenimas ir kad mes nesame pasmerkti matyti jį pradingstantį nebūtyje.

<sup>21</sup> S. Kierkegaard, „Diario“. I (1834-1849), Morcelliana, Brescia 1962, p. 239.

<sup>22</sup> E. Montale, „Prima del viaggio“, vv. 22-27, in Id., Tutte le poesie, op. cit., p. 390.

<sup>23</sup> „Ir danguje, Horacijau, ir žemėj / Daugiau dalykų paslėpta yra, / Negu sapnavo jūsų išmintis.“ (V. Šekspyras, „Hamletas“, I veiksmas, scena V).

<sup>24</sup> J. Carrón, L. Giussani, „Vivente è un presente!“, suppl. a Tracce-Litterae Communionis, cit., p. 11.

Taigi prašykime, kad mus dar kartą paveiktų tas esminis prielankumas, kurio mūsų esybė laukia: „Esi man brangus ir vertingas, ir mylimas mano“.<sup>25</sup> Toks esi tu, ne kas nors kitas, ne kitoks nei tu; tu, dabar, toks, koks esi, o ne tada, kai pasikeisi. Dabar! Tu nesi pasmerktas pradingti nebūtyje! Toks tu esi jam brangus ir jo mylimas.

Pastangos, kurių prašome šiomis dienomis, – tai tylą. Todėl pagelbėkime vieni kitiems savo rimtumu ir pirmiausia laikydamiesi tylos. Kunigas Giussani sakydavo: „Dėl didesnės tiesos savo gyvenimuose čia mes kartu praleidžiame praktiškai tik vieną dieną ar kiek daugiau. Mes daug paaukojome, įdėjome daug pastangų, daugelis iš jūsų tikrai daug pastangų, kad čia atvyktų. Tad pasistenkime gauti kiek įmanoma daugiau naudos, pasistenkime pasisemti džiaugsmo iš šios artumo su Viešpačiu akimirkos, kuri yra daug tobulesnė, išbaigtesnė net ir už geriausias mūsų metų dienas. Tai pastangos [...], kurias turime įdėti, kad rezultatas būtų iš tiesų geras [...]. Ir šios pastangos yra tylą. [...] Tyla iš tiesų nėra niekis, [...] tai malda, tai sąmoningas suvokimas, jog esi Dievo akivaizdoje, [...] tai prašymas“. Todėl „ir mums pasiūlytas knygas galime nusipirkti tylomis“,<sup>26</sup> taip vieni kitiems pagelbėdami. „Tylą rekomenduojame pirmiausia pereinant iš vienos vietos į kitą. Visišką tylą išlaikykime ir įeidami į saloną, kur atminčiai pagelbės muzika, kurią ten girdėsime, bei paveikslai, kuriuos ten pamatysime. Tokiu būdu nusiteiksime matymui, klausymuisi, pajautimui protu ir širdimi to, ką vienaip ar kitaip mums pasiūlys Dievas“. Nes „tai, ką kartu darome šias pusantros dienas, yra ne kas kita, kaip išraiška to meilės gesto, kurio dėka Viešpats – tu tai vienaip ar kitaip pastebėsi – tavo [ir mano] gyvenimą pastūmėja link to Likimo, kuris yra Jis pats“.<sup>27</sup>

Taigi tylą reikalinga, kad aiškiai išsižiūrėtume į šiuos dalykus (kai žmogus turi skrandžio opą ir jos negydo dėl to, kad nekreipia į ją dėmesio, jis vis tiek ją turi ir jos negydymas tik apsunkina jam gyvenimą, daro jį nebepakenčiamą).

Mes turime galimybę pabūti kartu, pažvelgti į viską be baimės, kaip tie muitininkai, kurie pas Jėzų eidavo todėl, kad su Juo galėjo būti savimi pačiais, jiems nereikėjo prilygti jam, jie buvo priimami tokie, kokie buvo.

Tyla – bent kartą per metus leiskime jai prasiskverbti į mus iki pat kaulų smegenų! –, malda, giesmės, tos gairės, kurias sau nubrėšime yra ne formalūs nurodymai, bet siūlomi sprendimai tam, kad visi mes šį gestą išgyventume su ta rimtimi, kurios reikalauja gyvenimas.

Mes galime gyventi puikiai, draugai, bet tik reikia to norėti.

---

<sup>25</sup> Iz 43, 4.

<sup>26</sup> L. Giussani, „La convenienza umana della fede“, Bur, Milano 2018, pp. 211-213.

<sup>27</sup> L. Giussani, „Dare la vita per l'opera di un Altro“, Esercizi Spirituali della Fraternità di Comunione e Liberazione, Rimini 8-10 maggio 1992, suppl. a CL-Litterae Communionis, giugno 1992, p. 5.



*Šaštadienis, balandžio 13 d., rytas*

*Prie įėjimo ir išėjimo:*

*Ludwig van Beethoven, Styginių kvartetas in la minor, op. 132*

*Itališkasis kvartetas*

*„Spirto Gentil“ n. 49, Decca*

*Viešpaties angelo malda*

*Pagarbinimas*

## **PIRMOJI MEDITACIJA**

**Julián Carrón**

***„Palaiminti tyraširdžiai: jie regės Dievą“ (Mt 5,8)***

Atsakymas į klausimą „Kas atlaikys laiko išbandymus?“ negali būti mūsų jausmai ar mūsų dvasios būseną, mūsų mintys ar mūsų argumentai, kurie „daugiau nieko nebepriverčia sustoti, nebesulaiko“.<sup>28</sup> Todėl pažvelkime tiesiai į savo klausimą! Mes visiškai nebijome rimtai priimti net ir labiausiai provokuojančių klausimų, kurie gali iškilti gyvenime: mes nenorime nuo jų nusigręžti, nenorime tenkintis lėkštais pasiteisinimais, norime būti vyrai ir moterys, gebantys tiesiai žvelgti į visa ką.

Viena studentė atsakingųjų susirinkime man atvirai uždavė klausimą, kuris leidžia mums suvokti pačią problemą: „Praėjusį savaitgalį suorganizavome pirmakursiams pasveikinti skirtą dviejų dienų renginį, kuris man buvo labai įsimintinas, bet vyko man labai sunkiu periodu. Pastebėjau, kad to renginio pabaigoje aš jau buvau kitokia. Bet svarbiausia, kad grįžus namo pakako vos dvidešimties minučių, nutiko nereikšmingas dalykas ir dėl to vėl grįžo mano nervingumas, atrodo, tarsi tas mane pakeitęs renginys, tie gražūs per dvi dienas nutikę dalykai ilgai neišsilaikytų. Taigi mano klausimas toks: kas ten įvyko ir kas paskui išlieka kasdienybėje?“

Labai schematiškai, kad paaiškintume kuo paprasčiau, galime pasakyti, kad situacija, kurioje dažnai atsiduriame yra tokia: mes esame A patirties taške (šiuo konkrečiu atveju tai labai sunkus gyvenimo periodas) ir nutinkta B (mergina dalyvauja renginyje ir ten įvyksta kažkas, kas ją pastūmėja į kitą tašką, kas ją pakeičia), tačiau po kiek laiko grįžtame į A tašką, į pradžią, tarsi nieko nebūtų įvykę, tarsi to B nebūtų buvę. Atrodo, kad tai, kas mums nutiko, dingtų, neturėtų galios išlikti laike, tęstis ir toliau mus keisti.

Galbūt šis universiteto studentės apbūdinimas yra kiek supaprastintas, tačiau esmė yra tokia pati, kokią ją mums išsakė kunigas Giussani per Metų pradžios dieną: su mumis nutinka radikali naujovė (nenumatyta naujovė, kurios ir neįmanoma numatyti), įvyksta susitikimas, kuriam nėra lygių, mus ištinka grožis, kuris mus keičia, tačiau paskui atrodo, kad tas įvykis yra apribotas tik tam tikrame momente, tarsi kokia jūros banga, kuri, pasiekusi krantą, atsitraukia ir viskas lieka kaip anksčiau: patiriame pagundą tai, kas mums nutiko, susieti su savo ankstesne patirtimi, paaiškinti remdamiesi savo ankstesne išmintimi.<sup>29</sup>

Ir tai yra labai skausminga situacija. Tad stokime su ja akis į akį, kaip tai labai atvirai padarė ta mergina! Kokie yra šios mums nutikusios naujovės tariamo atsitraukimo, nykimo veiksniai? Kodėl pajuntame tokį įtarumą ir taip svyruojame?

<sup>28</sup> Plg. H.U. von Balthasar, *La percezione della forma. Gloria. Una estetica teologica*, vol. I, Jaca Book, Milano 1975, p. 11.

<sup>29</sup> Plg. L. Giussani, J. Carrón, *Vivente è un presente!*, op. cit., p. 9.

## 1. Kažkas, „nuo ko negrižtama atgal“

Norint atsakyti į iškeltą klausimą „Kas atlaikys laiko išbandymus?“, pirmiausia reikia pažvelgti į savo patirtį.

Vakar citavome Kierkegaard'ą, kuris mums siūlo kriterijų atsakymui rasti. „Štai svarbiausias dalykas gyvenime: vieną kartą pamatyti, vieną kartą išgirsti tokį didį, tokį nuostabų dalyką, kad palyginus su juo bet koks kitas dalykas būtų niekas ir, jeigu ir pamirštum visa kita, to dalyko nepamirštum niekad.“<sup>30</sup>

Ar mūsų gyvenime įvyko kažkas, ko nebepamiršome, kažkas tokio svarbaus, tokio didingo, kas pasirodė galįs daryti iššūkį laikui, mūsų dvasios būsenai, aplinkybėms ir lydėti mus dramatiškiausiais mūsų gyvenimo mometais? Kaip kažkas rašė savo laiške, kurį skaitėme vakar vakare: „Kodėl dar vis čia atvykstu? Atvykstu dėl [...] to esminio nesunaikinamo žavesio kažko, kas yra gyva judėjime ir nuo ko negaliu atsiplėšti. Atvykstu čia ieškoti vienintelio dalyko, kurio iš tikrųjų ilgiuosi“.

Ta tąsa, tas išliekamumas – tas nesunaikinamas žavesys, dėl kurio mūsų bičiulis čia atvyko – yra „ženklas“, leidžiantis mums suprasti, kaip reikšminga yra tai, kas mums nutiko.

Ugo di San Vittore sako: „Amžinas niekingumas lipa ant kulnų tam, kas gyvena diena iš dienos, jeigu tasai neranda meilės, kuri tęstųsi diena iš dienos“.

### a) Susitikimas

Remiantis Kierkegaard'o pasiūlytu kriterijumi, pirmoji atsakymo į šį mūsų iškeltą klausimą nuoroda – tai pats faktas, jog esame čia. Ir iš tiesų, jeigu esame čia (kaip ir tame cituotame mūsų bičiulio laiške) – tai todėl, kad susitikome asmenis, kurie leido mums patirti unikalų, visiškai dovanai gautą prielankumą bei pajusti tokią pilnatvę, tokį žmogišką virpulį, kurie mus tarsi pažadino, įgalino būti savimi pačiais, nuginė baimę ir pripildė vilties bei džiaugsmo. Taigi įvyko susitikimas, per kurį kilo kažko naujo ir kitokio nuojauta ir kuris leido iškilti aikštėn tam, kas mes iš tiesų esame.

Būtent tokia ir yra mūsų patirtis. Meilė, kurią man Dievas parodė per kai kuriuos veidus, „mane daro tuo, kas aš esu iš tiesų, ir [...] taipogi unikaliu“<sup>31</sup> taip rašė von Balthasar. Galėtum būti šimtą kartų silpnesnis, šimtą kartų labiau nenuoseklus ar labiau sutrikęs, bet yra kažkas, kas leidžia tau patirti šį absoliučiai dovanai gautą prielankumą: „Esi man brangus ir vertingas“.

Tai akivaizdu, tai akivaizdybė, kuriai nėra lygių: mes esame čia todėl, kad (pakartokime čia dar kartą tai, ką sakėme įžangos dieną) mus – kiekvieną jo konkrečiose gyvenimo aplinkybėse – palietė pažado, gyvenimo prasmės ir tuo pat metu meilės mums patiems, pasirinkimo, prielankumo pilna esatis.<sup>32</sup> Tai mus privertė atsiverti ir įtraukė kaip niekas kitas. Mes pamatėme kitokį žmonių santykį, žmogiškesnį būdą bendrauti, pamatėme tokį „sambūvį“, tokį „gyvenimą“, kuriuose pajutome mus nuostabos pripildžiusią naujovę, pažadą; tai mus patraukė, mes prisiartinome, mums pasidarė smalsu.

Viso ko pradžia buvo „susitikimas su tikru faktu [...], kurio esminis tikrovės dalykas – tai akivaizdžiai, kaip ir bet kurio kito visiškai žmogiško tikrovės dalyko, paliudyta bendruomenė; tokia bendruomenė, kurios kriterijus ir forma yra žmogiškasis jos vadovų su jų vertinimais bei nubrėžtomis gairėmis balsas. Nėra jokios krikščioniškos, kad ir kokia ji būtų gili, patirties, kuri bent

<sup>30</sup> S. Kierkegaard, *Diario. I (1834-1849)*, op. cit., p. 239.

<sup>31</sup> H.U. von Balthasar, «Significato dell'antica Alleanza», in H.U. von Balthasar-L. Giussani, *L'impegno del cristiano nel mondo*, Jaca Book, Milano 2017, p. 38.

<sup>32</sup> „Jie tikėjo ne todėl, kad Kristus kalbėjo apie tuos dalykus, tikėjo ne todėl, kad Kristus darė tuos stebuklus, tikėjo ne todėl, kad Kristus citavo pranašus, ne todėl, kad Kristus prikeldavo mirusius. [...] Jie tikėjo dėl esaties. Ir tai buvo ne glotni ar vangį esatis, ne beveidė esatis: tai esatis su konkrečiu veidu [...]. Taigi pažado pilna esatis – tai prasmės kupina esatis“ (L. Giussani, J. Carrón, *Vivente è un presente!*, op. cit., p. 8).

jau paskiausiame etape neimplikuotų susitikimo su bendruomene ir šio ryšio su bendruomenės vadovais“.<sup>33</sup>

Tai galėjo būti susitikimas su gyva krikščionių bendruomene ar su koku žmogumi, kuris akivaizdžiai mums liudijo pastebimą gyvenimo kitoniškumą,<sup>34</sup> bet bet koku atveju įvyko susitikimas, kuris mus patraukė ir kurio – kaip sako Kierkegaard'as – negalime pamiršti, ištrinti iš atminties (net ir norėdami jo nebegalėtume iš savęs išplėšti).

Viena studentė man rašė štai ką: „Iš prigimties visada mėgau užsidaryti savyje, vengiau įsipareigojimų ir atsakomybės, mėgau ramybę, kurią rasdavau tarp savo keturių sienų bei studijose, kurios man buvo galimybė pabėgti nuo pasaulio. Žmogus dėl savo asmeninio patogumo kiek nori gali manyti, kad gyvenimas yra bjaurus ir kad nėra prasmės stengtis, bet taip yra tik tol, kol nepatiria malonės susitikti su žmonėmis, kurie gyvena pilni motyvų, gyvenimo skonio ir prasmės. [Būtent toks ir yra skirtumas. Ir nuo tada, kai tu tai pamatai, viskas pasidaro kitaip] Pažintis su judėjimu man reiškė susitikimą su žmonėmis, spinduliuojančiais tokį žmogiškumą, kuris, kartą jį patyrus, nebealieka ramybėje, užvaldo ir gali priversti vėl trokšti to tavo tiek keikiamo gyvenimo“. Taigi tas susitikimas į jos gyvenimą atnešė tokios meilės sau, kurios ji pati neturėjo. Ir, kartą pažinusi šį kitokį žmogiškumą, ji nebegali nebetrokšti savo gyvenimo. Tačiau toliau ji priduria: „Todėl jaučiu baimę, kai kuris nors iš šių mano draugų man parašo arba manęs ieško, nes žinau, jog vos viena valanda su jais priverstų susvyruoti bet kokį mano nusistatymą, sukeltų manyje tą dabar jau be galo gerai pažįstamą jausmą, kuris kyla, kai žvelgi į kažką labai didelio ir nuostabiai gražaus ir jauti, jog tai galėtų būti ir tavo“. Neįtikėtina! Pasipriešinimas grožiui, kaip mums ne kartą sakė kunigas Giussani.<sup>35</sup> Mes bijome to, ką pamatėme, grožio. Tęsiu toliau studentės laišką: „Žinoma, ta mano baimė liko tokia pati. Ir visgi, pamiršau daug ką, bet ne tą žvilgsnį, kuriuo buvo žiūrima į mane, nes jame jau buvo visa ta meilė, kuri man buvo dovanota paskesniais metais ir kuri nuolatos vis manęs ieško, grįžta manęs pasiimti su tokiu atkaklumu, kuris išeina už bet kokios logikos ribų ir yra vienintelis tikras dalykas, neleidžiantis man pasiduoti pagundai gyventi pasyviai“.

Susitikimas su kitokio žmogiškumo fenomenu: būtent taip viskas ir prasidėjo. Kaip Jonas ir Andriejus, mes taipogi atsidūrėme priešais nepaprastą, pažado bei gyvenimo prasmės pilną esatį.<sup>36</sup>

### b) Susitikimo reikšmė

Tačiau nepakanka vien tik to, kad tai įvyktų. Reikia taipogi, kad mes suprastume jo reikšmę. Kitoku atveju, kaip dažnai nutinka, grįšime prie ankstesnio mąstymo, prie įprasto požiūrio, prie visuotinio mentaliteto. Štai būtent čia ir ima aikštėn kilti esmė: kai, pamatę B, grįžtame prie A manydami, kad viskas dinga, tai tik todėl, kad nesupratome su mumis nutikusio dalyko svarbos. Norint iš tiesų laimėti kažką savo patirtyje, reikia suvokti to reikšmę.

Tai tinka visa kam: „Tai, kas būdinga patirčiai, – tai tam tikro dalyko supratimas, jo prasmės išžvelgimas. Taigi patirtis implikuoja dalykų prasmės supratimą“.<sup>37</sup> Tam tikras tikrovės dalykas niekad nėra iš tiesų suvoktas, jeigu nėra suvokta jo reikšmė.

Štai ką rašo viena iš jūsų:

„Paskutiniaisiais mėnesiais išgyvenau labai didelį pasikeitimą, kuris apvertė aukštyn kojomis mano gyvenimą ir sukėlė begalinį skausmą. Dalykas, kuris labiausiai mane glumino, buvo tai, kad šio

<sup>33</sup> L. Giussani, *Il rischio educativo*, Rizzoli, Milano 2005, p. 130.

<sup>34</sup> Plg. L. Giussani - S. Alberto - J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, Rizzoli, Milano 1998, pp. 24-26.

<sup>35</sup> Plg. L. Giussani, *Affezione e dimora*, Bur, Milano 2001, pp. 66-67.

<sup>36</sup> „Pirmajame Evangelijos pagal Joną skyriuje liudijamas tas be galo paprastas bei esminis būdas, kaip istorijoje atsirado krikščionybė: tai tam tikro žmogiško įvykio pasireiškimas, tai susitikimas su nepaprasta esatimi“ (L. Giussani - S. Alberto - J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, op. cit., pp. 11-12).

<sup>37</sup> L. Giussani, *Il rischio educativo*, op. cit., p. 127.

skausmo priežastis buvo vienas iš gražiausių su manimi kada nors įvykusių dalykų. Trumpai tariant, tai buvo tikras paradoksas. Galiausiai, kadangi negalėjau išvelgti prasmės tame, kas su manimi nutiko, bėgant mėnesiams pamažu ir beveik nepastebimai mane apėmė visiškas nihilizmas, apatija ir beprasmybė. Vieną dieną viena mano gera draugė pakvietė mane į bendruomenės mokyklą. Susitikimus lankiau keletą mėnesių. Neturėjau ypatingų paskatų, tačiau vis nueidavau. Ir tada supratau, kad bendruomenės mokykla man atskleidė tikrą tiesą apie mano gyvenimą ir netgi parodė kelią į dalykus, kurie, atrodė, ir yra būtent man ir mane padarys laimingesnę. Man tarsi atsivėrė akys. Pirmą kartą aš supratau, kad siekiau dalykų, kurie man rodėsi patogūs, patrauklūs ir daug žadantys, bet iš tiesų pasirodė esantys riboti, niekur nevedantys. O aš vaikiusi jų todėl, kad buvau tarsi užhipnotizuota šiuolaikinio pasaulietiško mentaliteto ir nekėliau sau pernelyg daug klausimų. Tuo tarpu paskutiniaisiais mėnesiais ėmiau trokšti dalykų, kurie atlaikytų gyvenimo sunkumus ir nebūtų beprasmingi, bei matyti tikrus veidus. Ir, dėkui Dievui, susitikau judėjimą. Visa tai suvokusi aš pirmą kartą pasijutau taip, tarsi būčiau kažko prisipildžiusi, ir iš tiesų laiminga. Pajutau išliekančią, vien bendruomenės mokyklos popietę neapsiribojančią laimę. Akivaizdu, kad kažkas žino geriau už mane, ko trokšta mano širdis, ir visa tai suplanavo tam, kad galėčiau gyventi atsižvelgdamas į man kylančius klausimus“.

Taigi turime įsisąmoninti įvykusį faktą, suvokti jo prigimtį, nes, jeigu iki galo nesuprasime jo kitioniškumo, jo kitioniškumo priežasties, žvelgsime į jį kaip į bet kurią kitą dalyką, kurių daug nutinka gyvenime ir kurie yra daug žadantys, bet paskui nuvilia, nes baigiasi, žvelgsime į krikščionybę kaip į vieną iš daugelio dievų visuotinio mentaliteto panteone, kaip į vieną iš daugelio žlugti pasmerktų bandymų.

Suvokti to, ką patyrėme, svarbą nėra savaimė suprantamas dalykas. Tai matyti iš fakto, kad su mumis nutikęs įvykis nenulemia savimonės ir elgsenos: sąmoningumas nedidėja, mūsų „aš“ nebręsta, susitikimas netampa lemiamu veiksniu mūsų santykiuose su tikrove. Todėl mes ir toliau pradėdame nuo A, o ne nuo B. Taip tarsi atsakymą į kokį matematikos uždavinį rastume atsitiktinai, jo visiškai nesupratę: kitą kartą naują uždavinį sprendžiame vėl neturėdami jokio supratimo ir būdami vėl pradiniam taške. Atsitiktinis uždavinio atsakymo radimas nesuvokiant sąryšio nieko vertas. Taip yra ir gyvenime: mums gali nutikti nepaprastų dalykų, o mes iš jų nieko neišmoksime. Jeigu mes nesuvokiame tam tikro fakto, kad ir koks nepaprastas jis būtų, prasmės ir jis neįtakoja mūsų savimonės, viskas nueina perniek. Prisiminkime tuos devynis Jėzaus išgydytus raupsuotuosius ar tuos rašto aiškintojus priešais Jo pagydytą neregį.

Tuo tarpu kaip viskas pasikeičia, kai žmogus suvokia kažką, kas atsitinka jo gyvenime, svarbą!

Kad geriau suprastume, pateiksiu pavyzdį. Tai vienas epizodas iš kunigo Giussani gyvenimo. Klasikinio licejaus pirmoje klasėje, klausantis Donizetti „Favoritės“ su juo įvyko kažkas, kas liko įsirežę jo atmintyje, ir, kai apie tai jis pasakodavo po daugelio metų, matydavai, jog jį tai dar vis veikia. „Kai tenoras pradėjo ariją „Spirito gentil, ne’ sogni miei...“ (Taurioji dvasia, mano svajonė...), nuskambėjus pirmajai natai aš su užsidegimu suvokiau, jog tas, kuris vadinamas Dievu – t.y. neišvengiamas Likimas, dėl kurio žmogus gimsta, – yra laimės poreikio galutinis taškas, yra ta laimė, kurios nenumaldomai trokšta širdis.“<sup>38</sup> Tą akimirką klausydamasis tų akordų ir žodžių Giussani suvokė kažką, kas kitą rytą nepradingo, neišsisklaidė. Tas to „kažko“ suvokimas buvo toks aiškus, toks išskirtinis, toks akivaizdus, kad nuo tada ta akimirka ir tas atradimas nebegalėjo nebedaryti įtakos jo gyvenimui.

Yra tokių akimirkų, susitikimų, įvykių, kurie skiriasi nuo visų kitų: tai gyvenimo įvykiai bei akimirkos, kurie turi su niekuo nepalyginamą galią. Ir taip yra ne dėl jų nepaprastumo, bet dėl tos jėgos, su kuria jie pažadina mūsų „aš“, ir to lemtingumo, kurį įneša į mūsų gyvenimą.

Tai puikiai ir labai tikroviškai aprašo kunigas Giussani: „Tai, kas atvedė mus čia, galėjo būti labai subtili, vos akimirksnį trunkanti gyvenimo pažado nuojauta, o ne koks akį rėžiantis, išskirtinis,

<sup>38</sup> L. Giussani, «Quel che cerchi c'è», in *Spirito Gentil. Un invito all'ascolto della grande musica guidati da Luigi Giussani*, a cura di S. Chierici e S. Giampaolo, Bur, Milano 2011, p. 11.

sensacingas dalykas. Tačiau mūsų gyvenime yra diena, kai įvyko susitikimas, kuriame telpa visa prasmė, visa, kas vertinga, kas teisinga, visa, ko trokštame, visa, kas gražu ir gera“.<sup>39</sup>

Šios unikalios akimirkos leidžia mums atrasti kažką, kas išlieka, kas turi su niekuo nesupainiojamą tiesos žymę. Kalbėdamas apie šį susitikimą kunigas Giussani pastebi: „Kartais jis pasirodo tarsi „žaibo blyksnis rūke“, tačiau net ir šis trumputis pasirodymas palieka mumyse tikrumą, jog radome kažką, kame kažkas glūdi“.<sup>40</sup>

O kad tą „kažką“, kas glūdi tame, su kuo susiduriame (asmeniu, bendruomene ar „objektyviu faktu“), pamatytume, nereikia, kaip kartais galvojame, ypatingo mūsų išmanymo. Reikia tik palaikyti „sąmonės gebėjimą pažinti“, kurį pažadina, pakursto pats įvykis, reikia tam gebėjimui pagelbėti, nukreipiant „savo žvilgsnį tiesiai į tą nepaprastą tikrovės dalyką, kuris jį patraukia“.<sup>41</sup> Tai galime suprasti sugretindami tai su daugeliu savo patirčių: susitikimas su kai kuriais asmenimis praplečia mūsų žvilgsnį, leisdamas mums daug aiškiau, daug įžvalgiau matyti dalykų tikrovę.

Tačiau kas yra tas „pagelbėjimas arba palaikymas“, kaip jis vyksta? Tai yra širdies tyrumas.

Prisiminkime Bevardį, kaip jį mums aprašo Manzoni. Jis savo gyvenimą kreipė tam tikra linkme, jis pasirinko tam tikrus dalykus, pasirinko tam tikrą poziciją krikščionybės atžvilgiu, daug kartų matė žmones einant į bažnyčią ir tai jo nė kiek nejaudino. Tačiau vieną ypatingą savo gyvenimo akimirką, kai ėmė justis kančios geluonį, kai iš savo pilies menės išgirdo šventiškai nusiteikusius žmones sutinkant kardinolą Federigo Borromeo, kažkas jame sukurtėjo, jis pasidavė tų žmonių džiaugsmui ir prie jų prisijungė. Kai atsidūrė priešais kardinolą ir šis į jį pažvelgė bei jį apkabino, jo širdis pasidavė: jis nusilenkė to žvilgsnio jėgai ir tam nelauktam švelnumui. Manzoni rašo: „Išrūkęs iš kardinolo glėbio, Bevardis vėl užsidengė ranka akis ir, kartu su jomis pakėlęs veidą, sušuko: – Dievas tikrai didis! Dievas tikrai gailėstingas! Dabar aš pažįstu save“.<sup>42</sup> Kardinolo žvilgsnis, kaip ir į Zachiejų nukreiptas Jėzaus, išlaisvina jį nuo jo puikybės, grąžina jam tikrąją savimonę ir atveria jame dvasios neturtą. Jų pašnekesio pabaigoje kardinolas kreipiasi į Bevardį taip: „Nemanykite, kad aš šiandien pasitenkinsiu tuo jūsų atsilankymu.“, ir paklausia jo: „Jūs sugrįšite, ar ne tiesa, kartu su šiuo gerbiamu kunigu?“. „Ar sugrįšiu?“, tarsi nustebeęs paklausia Bevardis. Ir čia pilnai atsiskleidžia nauja savimonė, visas širdies neturtas: „Jeigu jūs mane ir išvytumėt, aš kaip elgeta atkakliai stovėčiau prie jūsų durų. Aš turiu kalbėtis su jumis, klausytis jūsų ir matyti jus! Jūs man reikalingas.“.<sup>43</sup> Ir mes matome, kas su juo nutiko paskui dėl to jam kilusio troškimo susistikti su kardinolu dar kartą.

Paklauskime savęs, kas gi yra tas mūsų kardinolas, kiekvieno mūsų kardinolas, tas kardinolas, kuris kiekvieną mūsų padaro iš tiesų pačiu savimi, kuris mus atveria ir be kurio mes kiekvienas negalime gyventi? Juk Jėzus nėra abstraktus, nėra tik vardas. Jėzus yra gyvas, esantis dabar, jis mus pasiekia per konkretų žmogų su jo laikinu kūnu, per tikrą konkretaus žmogaus žvilgsnį bei apkabinimą. Bendruomenės metų pradžios dieną mūsų šūkis buvo „Tai, kas gyva, yra dabartis!“. Tikrai vienas dabartyje esantis gali padaryti mus neturtėliais. Mums reikia ne kokios organizacijos, ne kokios strategijos, mums reikia to kažko, kas grąžintų mus sau patiems. Priešais mus turi atsirasti kažkas, kas padarytų mus neturtėliais, kas leistų mums pamatyti tai, kas mums po nosimi ir ko visgi mes nematome.

Turime įsisąmoninti esminį ryšį tarp pažinimo ir neturto. Ratzinger'is sako: „Taigi galima suprasti, kad Bažnyčios tėvai esmine religinio pažinimo apskritai formule laikė vieną kalno pamokslo frazę: „Palaiminti tyraširdžiai: jie regės Dievą“ (Mt 5,8). Čia yra matymo klausimas. Galimybė „matyti“ Dievą, t. y., apibendrintai sakant, jį suvokti, priklauso nuo širdies apvalymo, kuris yra suprantamas

<sup>39</sup> L. Giussani, *Qui e ora (1984-1985)*, Bur, Milano 2009, p. 426.

<sup>40</sup> L. Giussani, *Il cammino al vero è un'esperienza*, Rizzoli, Milano 2006, p. 142.

<sup>41</sup> L. Giussani, *Il rischio educativo*, op. cit., pp. 130-131.

<sup>42</sup> A. Mandzonis, „Sužadėtiniai“, Vilnius, Vaga, 1990, p. 300.

<sup>43</sup> *Ibidem*, p. 303.

kaip visa apimantis procesas, kurio metu žmogus tampa skaidrus, nepasilieka uždarytas savyje, o gauna savęs dovanojimo dovaną ir todėl tampa matantis<sup>44</sup>

Tai kunigas Giussani visai Bažnyčiai paliudijo 1998 m. Šv. Petro aikštėje: „Tai širdies paprastumas man leido pajusti, kad Kristus yra išskirtinis, ir tai pripažinti. Šis tikrumas atėjo taip staiga, kaip būna, kai tikrovės veiksniai ir aplinkybės yra tokie nepajudinamai ir nepaneigiamai akivaizdūs ir, patekę į mūsų horizontą, paveikia mus iki pat širdies gelmių“<sup>45</sup>

Šis širdies paprastumas, dėl kurio žmogus leidžia tam prieš jį esančiam unikaliai tikrovės dalykui padaryti jį atvirą, yra tai, kas įgalina matyti tą nepaneigiamą akivaizdybę. „Galima sakyti, kad viso krikščionio gyvenimo tikslas yra tapti paprastu.“<sup>46</sup> Tik šis pasirengimas leisti, jog įvykęs susitikimas mus padarytų visiškai atvirus, įgalina mus tinkamai suvokti jo reikšmę.<sup>47</sup>

### c) Atitikio įsisąmoninimas

Kodėl mes priėmėme tą susitikimą, kuris iš esmės mus čia šiandien ir atvedė? Kodėl mes jo nebeužmiršome? Dėl to, kad patyrėme, jog jis visiškai atitinka slapčiausius mūsų širdies poreikius, o tą atitikimą įgalino sutikta esatis.

Taip pat, kaip Andriejui ir Jonui nutiko su Jėzumi: priešais save jie pamatė nepaprastą esatį, esatį, kuri pagaliau atitiko jų širdį. Per Jį tikrove tapo niekad anksčiau neįsivaizduotas, net įsivaizduoti neįmanomas faktas, kad egzistuoja toks atitikimas. Todėl jiems buvo lengva pripažinti Jį kaip vienintelį ir nepakartojamą, „dievišką“<sup>48</sup>. „Kas su Juo susidurdavo, daugiau nuo Jo nebesitraukė, ir tai būtent ir yra aiškaus atitikimo ženklas. Susitikimas – tai susidūrimas su panašia nepaprasta esatimi.“<sup>49</sup> Nepaprasta, t. y. dieviška. Ir su mumis po dviejų tūkstančių metų vyksta tas pat: tai, kas dieviška, pasirodo efemeriskame žmogaus veide, taigi tas „kažkas, kame glūdi kažkas“. Tas „kažkas“, kas pasirodo tame, kas efemeriška, kas praeina, būtent ir yra tai, kas atlaiko, išlieka, tęsiasi, nes yra dieviška. Todėl, jeigu neapčiuopsime mūsų sutiktos esaties prigimties, baigsis tuo, kad supainiosime ją su bet kuria kita.

Ir būtent šį etapą turime gerai suprasti.

Problema yra tame, kad turime suvokti to kitoniškumo, su kuriuo susidūrėme ir dėl kurio esame čia, turinį bei ištakas. Galbūt kitais atvejais būtume galėję išsiversti ir be šio etapo, be poreikio atpažinti šios į mūsų gyvenimą įėjusios nepaneigiamos akivaizdybės prigimtį, tačiau esant tokiam chaosui kaip šiais laikais, kai viskas yra abejotina, krikščionimis įstengsime išlikti tik dėka šios pripažintos akivaizdybės su jos išliekančiu reikšmingumu. 1968 metais kunigas Giussani sakė: „Dabar nebegalima to priimti pasyviai, laikai to mums nebeleidžia“<sup>50</sup>

Aš džiaugiuosi gyvendamas šiuo istorijos laikotarpiu, kad ir kaip tai būtų sunku. Tai sakau dėl savęs. Aš nenoriu pabėgti nuo gyvenimo sunkumų, nes man nepakanka gyventi vien iliuzija (tarsi kokiam burbule), galvoti, kad viskas einasi gerai, užsidaryti į tam tikrą komforto zoną ir kiekvienais metais atvažiuoti čia pabūti šiek tiek su draugais ramumoje. Tai gyvenime būtų beprasmiška.

<sup>44</sup> J. Ratzinger, *Elementi di teologia fondamentale. Saggi sulla fede e sul ministero*, Morcelliana, Brescia 2005, p. 90. „Prisišlieti prie Dievo yra ne kas kita, kaip matyti Dievą, matyti tai, kas ypatingais laimingais atvejais yra leidžiama tik tyraširdžiams. Tyraširdis buvo Dovydas, sakęs Dievui: „Prie tavęs glaudžiasi mano siela“ bei „Man gera būti arti Dievo“ (San Bernardo, *Sermone sul Cantico dei Cantici*, parte prima, Città Nuova, Roma 2006, pp. 95-97).

<sup>45</sup> L. Giussani, «Testimonianza durante l'incontro del Santo Padre Giovanni Paolo II con i movimenti ecclesiali e le nuove comunità», in L. Giussani - S. Alberto - J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, op. cit., p. IV.

<sup>46</sup> I. Silone, *L'avventura d'un povero cristiano*, Arnoldo Mondadori Editore, Milano 1968, p. 126.

<sup>47</sup> „Dievas savo protingąjį kūrinių pagerbia įgalindamas jį priimti jam skirtą savęs dovaną. Šis gebėjimas priimti (jis irgi yra dovaną) yra proto esmė“ (F. Varillon, *L'umiltà di Dio*, Qiqajon, Magnano (Bi) 1999, p. 45).

<sup>48</sup> Cfr. L. Giussani - S. Alberto - J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, op. cit., p. 10.

<sup>49</sup> *Ibidem*, p. 26.

<sup>50</sup> L. Giussani, J. Carrón, *Vivente è un presente!*, op. cit., p. 12.

Kaip gerai, kad mums iššūkį daro visa ši suirutė, visas mus supantis skepticizmas, tas nihilizmas, kuriam visa kas atrodo laikina! Taip, labai gerai, nes tokiu būdu iš savo patirties galime suprasti – galbūt to niekada anksčiau niekas ir negalėjo padaryti – krikščionybės kitoniškumą. Tarytum žmogus matytų, jog jokie santykiai, joks ryšys neišlaiko, nutrūksta ir paskui staiga užmezga ryšį, kuris, atvirksčiai, atlaiko, nenutrūksta, susiduria su asmeniu, kuris jį myli iš tiesų, ir tada pagalvoja: „O, tai visai kas kita!“. Tą akimirką labai paprasta įžvelgti kitoniškumą.

Būtent todėl, kad nesuvokiame šio „kažko“, turinčio su niekuo nesupainiojamą tiesos žymę, mes, pamatę B, ir vėl grįžtame prie A: taip yra ne dėl mūsų silpnumo, bet dėl to, kad nepamatome, neatpažįstame. Čia mūsų silpnumas niekuo dėtas. Tai, ką čia kalbėjau, yra ne etinio nuoseklumo, bet proto, širdies paprastumo klausimas. „Tai tavyje turi išaiškėti dalykai“,<sup>51</sup> taip savo „Dienoraštyje“ rašė Etty Hillesum.

## 2. Atpažinimo iššūkis

Šiandien per konkrečius ir ryžtingus susitikimus tas pats prieš du tūkstančius metų įvykęs dalykas pasiekia ne tik mus. Taip pat ir mūsų patirtis yra tokia pati, ir mes esame raginami eiti tuo pačiu keliu ir mes atpažįstame tą patį. Savo pasakojime „studentas“ Antonas Čechovas įtaigiai aprašo ryšį tarp pradžios įvykio ir dabarties įvykio, ryšį tarp Petro ir pirmųjų mokinių patirties bei mūsų patirties.

Vieną šaltą ir tamsų vakarą grįždamas iš medžioklės jaunas studentas Ivanas randa prieglobstį pas dvi našles, motiną ir dukrą, kurios šildosi prie ugnies. Jis kiek su jomis pabūna ir ima joms pasakoti apie Jėzaus kančią, apie paskutinę vakarienę, apie Jėzaus išgyventą nerimą alyvų sode, apie Judo išdavystę, apie Petro išsigynimą, apie pragydušį gaidį bei tą akimirką, kai Petras „išėjo laukan ir graudžiai pravirko“. Studentas pastebi, kad, jam tai pasakojant, motina, vardu Vasilisa, pravirksta, o dukros veidas atrodo toks, lyg ji tramdytų didelį skausmą. Čechovas rašo:

„Studentas našlėms palinkėjo labos nakties ir nuėjo. [...] Dabar studentas galvojo apie Vasilisą: jeigu jinai pravirko, vadinasi, visa, kas dėjosi tą baisiąją naktį su Petru, turi kažkokį ryšį ir su ja... [...] jeigu Vasilisa pravirko, o jos duktė susijaudino, tai, matyt, tas, ką jis dabar papasakojo, kas dėjosi prieš devyniolika amžių, turi ryšį su dabartim – su abiem moterimis ir tikriausiai su šituo nykiu kaimu, su juo pačiu, su visais žmonėmis. Jei senutė pravirko, tai ne todėl, kad jis moka jautriai pasakoti, o todėl, kad Petras jai artimas, ir todėl, kad jos visą esybę persmelkė tai, kas dėjosi Petro sieloje. Ir džiaugsmas staiga subangavo jo sieloje, ir jis net stabtelėjo valandėlę atsikvėpti. Praeitais, galvojo jis, siejasi su dabartimi nenutrūkstama grandine įvykių, išplaukiančių vienas iš kito. Ir jam rodėsi, kad jis ką tik matė abu tos grandinės galus: prisilietė prie vieno, ir tuoj pat suvirpėjo kitas. O kai kėlėsi keltu per upę [...], jis galvojo, kad tiesa ir grožis, davę kryptį žmonių gyvenimui tenai, sode ir vyriausiojo kunigo kieme, nenutrūkstamai tęsiasi iki šios dienos ir, matyt, visada bus svarbiausias dalykas žmonių gyvenime ir apskritai žemėje; ir jaunystė, sveikata, jėga, – jis turėjo tikrai dvidešimt dvejus metus, – ir nenusakomai saldus laimės laukimas pamažėl skverbėsi į jį, ir gyvenimas jam atrodė žavingas, nuostabus ir pilnas kilnios prasmės“.<sup>52</sup>

Tikrai stebina tas Čechovo įžvelgtas ryšys: „Jei senutė pravirko [...] tai todėl, kad Petras jai artimas, ir todėl, kad jos visą esybę persmelkė tai, kas dėjosi Petro sieloje“.

Mes čia esame dėl tos pačios pirmųjų Jėzų sutikusių jo mokinių patirties. Mes, kaip ir jie, esame raginami atpažinti mūsų gyvenime įvykusio susitikimo, mus paveikusios esaties prigimtį. Šis iššūkis teko ir pirmiesiems mokiniams. Jų kelias mums ir šiandien rodo kryptį, kuria turime eiti. Todėl grįžkime prie tos apilkybės, kad iššūkis buvo toks stiprus, jog privertė juos pripažinti to, ką jie matė priešais save, kitoniškumą.

<sup>51</sup> E. Hillesum, *Diario. 1941-1943*, Adelphi, Milano 1985, p. 57.

<sup>52</sup> A. Čechovas, apsakymas „Studentas“, in „Namas su mezoninu. Apsakymai ir apysakos“, Vilnius, Vaga, 1983.

Kartą, tą dieną, kai padaugino duoną ir žuvis ir susirinkusi minia norėjo jį paskelbti karaliumi, Jėzus visų akivaizdoje pasakė tai, kas sukėlė pasipiktinimą ir ko neįstengė suprasti netgi jo mokiniai: „Stojo tylą ir Jėzus pats ją nutraukė „Ar ir jūs norite eiti?“ Ir štai čia kaip visada ūmus Petras ištaria žodžius, kurie išreiškia visą jų tikrumą: „Viešpatie, mes irgi nesuprantame to, ką kalbi, bet jeigu paliksime tave, tai kur eisime? Tik tu turi žodžius, kurie paaiškina, kurie gyvenimui suteikia prasmę“. [...] Kunigas Giussani tęsia: „Toks elgesys yra esmingai pagrįstas“, nes „dėl gyvenimo šalia išskirtinio būties fakto ir dėl Jėzaus elgesio ta grupelė jo žodžiais negalėjo netikėti. Jie būtų turėję paneigti įtikinamiausią akivaizdybę [taip, kaip mes turėtume paneigti akivaizdų dalyką], regėtą savomis akimis: „Jei negalėsiu tikėti šiuo žmogumi, negalėsiu tikėti niekuo“. Nuolatinis sąlytis, pastovus santykis su išskirtinumu lėmė visiškai pagrįsta apsisprendimą juo tikėti“.<sup>53</sup> Tai toks pat apsisprendimas, kaip ir žmogaus, kuris po daugelio bendro gyvenimo su savo mama metų [jeigu tik jo santykiai su ja yra normalūs] sako: „Kad ir kas benutiktų, kad ir supykčiau, nuliūščiau, būčiau blogos nuotaikos, kad ir apsiverstų visas pasaulis, bet aš negaliu paneigti fakto, kad mano motina mane myli“. Taigi gyvenimas kartu su motina tą žmogų įgalina nuspręsti būtent taip ir to jo nuotaika nėjtakoja.

„Kad apsispręstum, reikia apmąstyti patirtį, visą jos „trukmę“.<sup>54</sup> Mums, kad įsitikintume, reikia laiko. Ir tai yra gyvenimo drama. Jėzus su mumis elgiasi kaip su suaugusiais: „Ar ir jūs norite eiti?“. Tuo tarpu dažnai mes norėtume, kad Jis mus išlaisvintų nuo sunkumų, kad nuspręstų už mus.

„Todėl Jėzus, norėdamas atsakyti į draugų ir priešų klausimą: „Kas gi esi?“ [kas tas kažkas, kas slypi tavyje ir ko mes neįstengiame įvardinti?], laukė, kol laikas padarys mokinius tikrus dėl savo prisirišimo [laukė, kad proto pasiektas tikrumas, dėl kurio jie prie Jo vis labiau šliejosi, sustiprėtų], ir įtvirtins priešišką nedraugų nusiteikimą. Taip Jėzus atskleidė savo paslaptį, kai žmonės buvo galutinai jį atpažinę ar neatpažinę“<sup>55</sup>

Jėzus nenori versti jėga, primygtinai reikalauti, jis laukia, kol mūsų laisvė pasiduos ir sąmoningai prisiliės prie Jo. Jis gerai žino, kad Jo esaties mes niekada iš tikrųjų ir iki galo nepripažinsime, jeigu prie to neprisidės mūsų laisvė. Todėl jis neskuba, nenori pagreitinti šio proceso, palieka erdvės mūsų laisvei ir laukia, kol mes pamažu imsime Jį pripažinti.

Kadangi protas tvirtina tikrovę su visais jos faktoriais, tad mes negalime išvengti klausimo apie priešais mus iškilusio dalyko kitoniškumo ištakas. Jeigu tie žmogiškumo ir gyvenimo intensyvumo vaisiai nesiderina su mus supančia likusia aplinka, tada tampa aišku, kad mes susidūrėme su tam tikra alternatyva: arba šiuos vaisius galima puikiai paaiškinti ypatingais mums juos liudijainčių asmenų gebėjimais, arba jie, kadangi tai tokie pat žmonės, kaip ir mes, tokie pat kaip ir mes silpni, tokie pat klystantys, atskleidžia, parodo ne tik savo gebėjimus, bet ir kažką daugiau, kažką, kas veikia juose („Medis pažįstamas iš vaisių“<sup>56</sup>).

Kas yra šis „kažkas daugiau“ mano protas negali pasakyti, negali jo apibrėžti, tačiau visgi, kaip sako kunigas Giussani, „aš negaliu nepripažinti, kad jis yra, egzistuoja. [...] Šioje draugijoje yra vienas veiksnys, toks veiksnys, kuris apsprendžia šią draugiją, lemia tam tikras jos formas bei apraiškas, ir jis yra toks neįtikėtinas, jog, jei aš nepripažįstu to kažko daugiau, tai nepripažįstu ir savo įgyjamos patirties, nes protas siekia paaiškinti tikrovę su visais ją sudarančiais veiksniais“.<sup>57</sup>

Neseniai mane nustebino vienas mūsų draugas Mikel Azurmendi, kuris prie mūsų prisijungė prieš dvejus metus. Sociologas, profesorius iš baskų krašto, nustebintas to, ką mato, jis taip sąžiningai ir atvirai priėmė tai, ką čia pamatė ir pajuto, kad paskui dvejus metus lankėsi mūsų bendruomenėse Ispanijoje, dalyvavo atostogų susitikimuose, labdaros veikloje, lankė bendruomenės mokyklą, nes norėjo suprasti. Atrodė, kad Azurmendi mums sugrąžina tai, ko mes dažnai net nebematome,

<sup>53</sup> L. Giussani, „Krikščionybės iššūkio ištakos“, Vilnius, Tyto alba, 2005, p. 61-62.

<sup>54</sup> *Ibidem*, p. 62.

<sup>55</sup> Ten pat.

<sup>56</sup> Plg. L. Giussani, „Kodėl Bažnyčia?“, Vilnius, Katalikų pasaulio leidiniai, 2007, p. 228 ir toliau.

<sup>57</sup> L. Giussani, *Si può vivere così?*, Rizzoli, Milano 2007, p. 272.



nebepastebime. Kartą jis atvažiavo į Encuentro Madrid ir vos po dešmties minučių, pamatęs tą kitonišką būdą bendrauti, būti kartu, „kai kurias šios draugijos apraiškas“, pareiškė: „Čia kažkas vyksta“. Matydamas tai jis negali nepripažinti, kad ten, tame, kaip yra bendraujama, žiūrima vienas į kitą, kaip vienas kitu domimasi, kaip domimasi visu kuo, kas vyksta, taigi kad visame tame yra kažkas daugiau ir tai paskui leidžia jam tvirtinti (pradedant tuo, kas jam buvo kalbama prieš daugelį metų, nes jis, būdamas vaikas, mokėsi seminarijoje): „Tai Jis. Tik Dievas gali būti viso to ištakos“.

Žmogiškumo pasikeitimas, su kuriuo Mikel, kaip ir kiekvienas iš mūsų, susidūrė yra didžiausias stebuklas. „Stebuklą galima apibrėžti kaip įvykį, taigi apčiuopiamą faktą, per kurį Dievas priverčia žmogų atkreipti dėmesį į Jį ir tas vertybes, kuriomis Jis nori su juo dalytis, per kurias Dievas pašaukia žmogų pamatyti Jo tikrovę. Taigi šitaip Jis apčiuopiamai parodo savo esatį“.<sup>58</sup> Tai nėra kažkas, ką įsivaizduojame, ką išsigalvojame mes patys ir kas kitą akimirką pradingsta, ko kitą akimirką nebėra.

Būtent stebuklo – kitokio, labiau išbaigto žmogiškumo stebuklo akivaizdoje – paaiškėja mūsų pozicija ir kyla kova tarp atsivėrimo ir užsivėrimo, tarp skaidrumo, atvirumo ir užsispyrimo, bukumo. Šioje kovoje, kuriai Stebuklas mūsų netausoja, atsiskleidžia lemiamas laisvės vaidmuo pažinimo kelyje, tikrovės ir jos prasmės atradime („Jei likimo išsipildymas, savęs realizavimas turi vykti laisvai, laisvė privalo „dalyvauti“ ir tai *atrاندant*. [...] Vadinas, laisvė susijusi ne tik su ėjimu Dievo link, kaip vidiniu gyvenimo neprieštarinumu, bet jau su pačiu Dievo atradimu.“)<sup>59</sup> Šioje kovoje dažnai mes „kritiniu požiūriu“ vadiname tai, kas iš tiesų yra išankstinė pozicija,<sup>60</sup> – kaip sako kunigas dice Giussani – tam tikras matyti neleidžiantis „seklumas“.

Apdovanojimas tam, kuris sąžiningai stoja į šią kovą, yra Kristaus esaties pripažinimas, artumas su Juo.

Taigi, draugai, problema yra tame, kad mes turime ne sustoti ties šio pripažinimo slenksčiu, o tiesiog pripažinti matomų dalykų, su kuriais susidūrėme ir kurie mus suburia draugėn, „tikrąjį šaltinį, tikrąsias ištakas“.

„Šią tokią didelę malonę kaip šie namai [kaip ši draugija] mes rizikuojame išgyventi paskutinį žingsnį laikydami savaime suprantamu dalyku („A, taip, taip!“), tiesiog pripažindami tą paskutinį žingsnį, kuris yra dėl Kristaus, bet juo negyvendami [...]. Jūs galite savo draugiją išgyventi taip: būti malonūs, paslaugūs, dėmesingi vieni kitiems, mėgautis tuo, kad galite gyventi tokioje aplinkoje [...]; jūs galite patirti visus pozityvius šios draugijos dalykus ir vis dėlto sustoti ties tikrosios priežasties, ties tikrojo veiksnio, kuris visų pirmiausia jus ir suvedė draugėn, pripažinimo slenksčiu. Jūs visa tai galite patirti sau patiems neišaiškindami tikrųjų viso to ištakų. Tarsi prieitumėte esmės slenksčių ir ties juo sustotumėte: „O taip, tai Kristus, tai dėl Kristaus“. Tačiau pasakyme „Esame kartu, nes yra Kristus“ kiek gi yra egzistencinio jaudulio, pripažinimo, dėkingumo?“<sup>61</sup>

Kristus taip labai myli mūsų laisvę, jog netgi leidžia mums atsitolinti nuo Jo, laukdamas, kad mes laisvai patys pamatytume Jo kitoniškumą. Von Balthasar taip aprašo Dievo elgesį su mumis: „Ir kai žmogus nutaria palikti save patį, savo ankštumą, [...] pradeda augti mano Karalystė. Tačiau žmonės verčiau darys bet ką, tačiau nieku gyvu nepasiduos mano valiai, todėl kartu su jais einu ilgą, viso gyvenimo trukmės kelią, kol jie pamato tiesą“.<sup>62</sup>

„Dievas kantriai laukia, kada aš pagaliau panorėsiu ir sutiksiu Jį mylėti. Dievas laukia kaip gatvėje stovintis išmaldos prašantis elgeta, stovi nejudėdamas ir tylus, priešais kažką, kas galbūt duos jam gabalėlį duonos. Laikas yra šis laukimas. Laikas – tai Dievo, kuris prašo mūsų meilės išmaldos,

<sup>58</sup> L. Giussani, „Kodėl Bažnyčia“, op. cit., p. 240.

<sup>59</sup> L. Giussani, „Religinis jausmas“, Vilnius, Tyto alba, 2000, p. 167.

<sup>60</sup> Plg. *ten pat*, p. 168.

<sup>61</sup> L. Giussani, *Affezione e dimora*, op. cit., pp. 361-362. „Praeinaime pro stebuklus tarsi būtume akli, nematydami, jog ir mažiausiame pumpure slypi tūkstančiai galaktikų“ (C. Bobin, *La vita grande*, Anima Mundi, Otranto (Le) 2018, p. 41).

<sup>62</sup> H.U. von Balthasar, „Pasaulio širdis“, Vilnius, Katalikų pasaulio leidiniai, 2019, p. 124.

laukimas. Žvaigždės, kalnai, jūra, viskas, kas mums byloja apie laiką, perduoda mums Dievo maldavimą. Nuolankumas laukiant daro mus panašiais į Dievą“<sup>63</sup> taip rašo Simone Weil.

Prisiminkime Švč. Mergelę Mariją, kai ją paliko angelas: atrodo taip, tarsi Viešpats atsitraukia, kad paliktų erdvės jos laisvei.

Prisiminkime sūnų palaidūną Evangelijos palyginime. Juk tėvas nėra abejingas savo sūnui. Priešingai. Būtent todėl, kad jį myli ir gerai žino, kas ta būtybė, kuriai jis davė gyvybę, jis taip pat gerai žino, kad jo sūnus galės pajusti buvimo sūnumi skonį tik per savo laisvę.

Apmąstydamas sūnaus palaidūno palyginimą vokiečių katalikų filosofas Ferdinand Ulrich rašo: „Tėvas savo sūnaus nelaiko pririšęs prie savęs [...]. Jis tą kitą kaip kitą nei jis pats paliko laisvėje ir įdavė jam rizikingą atsakomybę tapti savimi pačiu“.<sup>64</sup>

Kaip tėvas parodo meilę sūnaus laisvei? „Jis paprasčiausiai leidžia sūnui eiti savais keliais.“ Tėvas leidžia sūnui eiti gerbdamas jo laisvę, nes jis įsitikinęs, jog sūnus nenutols nuo jo su savimi nenusinešdamas savo buvimo sūnumi. Ulrich tęsia: „Taip tėvas, galima sakyti, visiškai ramiai palieka nuošaly savo buvimą savimi pačiu ir tai daro ne norėdamas pakenkti sūnui, bet dėl sūnaus. Jo tėviškas pasitraukimas, jo tylą – tai jo buvimo palydovu sūnui gailestingumas. Tas sūnus, apie kurį pasakojama palyginime, – tai suasmenintas Tėvo gailestingumas: tolybėje be tėvo. Šį palyginimą suprasime tik jeigu Jo klausysimės gailestingumo ir atleidimo dvasioje! Tėvas pasilieka, „ilsisi“ savo namuose ir leidžia sūnui išeiti. Šiame pasilikime namie, šiame tariamame neveiksme, nedaryme jis atsiskleidžia kaip laisvė, kuri liudija ir yra esanti dabar „tikrai per savo egzistenciją“.<sup>65</sup>

Kaip tik šioje laisvėje, kurioje jį palieka tėvas, sūnus palaidūnas ir atpažįsta tėvo kitoniškumą, atpažįsta tą tikrumo, kuris priverčia jį sugrįžti namo, ženklą. Nouwen rašo: „Šioje dvasinėje tėvystėje glūdi bailsi tuštuma. Jokios galios, jokio pasisekimo, jokio populiarumo, jokio lengvai pasiekiamo pasitenkinimo. Tačiau šioje bailsioje tuštumoje slypi taipogi ir tikėoji laisvė. Tai vieta, kurioje nėra ko prarasti, kur meilės nevaržo jokie saitai ir kur galima atrasti tikrąją dvasinę stiprybę“.<sup>66</sup>

Savo elgesiu tėvas atskleidžia savo tikrąją – tėvo – prigimtį. Vatikano II Susirinkimas teigia: Nėra kito kelio į tiesą, kaip tik per laisvę.<sup>67</sup> Darydamas iššūkį mūsų laisvei Kristus ją gerbia, myli ir palaiko.

Turime įsisąmoninti svarbą to, kas atsirado mūsų egzistencijoje, kitaip būsime pasmerkti gyventi baimėje, jog viskas pradings. Jeigu, dėl to akivaizdaus dalyko, kurį kiekvienas iš mūsų (nes juk esame čia) suvokė, Kristus neprasiskverbs į visus mūsų „aš“ kampelius, liksime įsibaiminę kaip ir visi kiti, nes „jeigu Kristus nėra esatis dabar – taip, dabar! –, aš dabar negaliu mylėti savęs ir tavęs. Jeigu Kristus neprisikėlė, tai su manimi baigta, net jeigu man ir liko visa, ką Jis kalbėjo, net jeigu ir turiu visas Jo evangelijas. Nors ir turėdamas Evangelijos tekstus, aš vis tiek galėčiau nusižudyti [kunigas Giussani išdrįsta pasakyti netgi taip!], tačiau turėdamas Kristaus esatį ne [nes tai nėra koks paprasčiausias praeities įvykis], turėdamas pripažintą Kristaus esatį – ne!“<sup>68</sup>

Kodėl verta būti čia šiomis dienomis? Ką iš to galime laimėti? Suvokiama, kad mums nutiko kažkas, kas gali įveikti nerimą ir netikrumą, jog viskas pradings. To nerimo neįveiks galvojimas, kad „Dabar pasistengsiu kiek labiau“, jį įveiks tik įsisąmoninimas to, kas įvyko, o įvyko kažkas, ką padarei ne tu, ką padariau ne aš: „Aš amžina meile tave pamilau, pasigailėjau tavo menkumo“.<sup>69</sup> Tikrai Jo esatis yra mūsų „aš“ pagrindas.

<sup>63</sup> S. Weil, *Quaderni. Volume quarto*, Adelphi, Milano 1993, p. 177.

<sup>64</sup> F. Ulrich, *Gabe und Vergebung. Ein Beitrag zur biblischen Ontologie* (Dovana ir atleidimas. Straipsnis apie biblinę ontologiją), Johannes, Freiburg 2006, p. 455.

<sup>65</sup> *Ibidem*, pp. 452, 457-458. „Tu man leidai eiti tada, kai norėjau ir kai nenorėjau, ir visgi neatitolinai manęs nuo savęs“ (Guglielmo di Saint-Thierry, *Pregchiere meditate. Opere/3*, Città Nuova, Roma 1998, p. 214).

<sup>66</sup> H.J.M. Nouwen, *L'abbraccio benedicente*, Queriniana, Brescia 2018, p. 197.

<sup>67</sup> Plg. Religijos laisvės deklaracija *Dignitatis Humanae*, I, 2.

<sup>68</sup> L. Giussani, *Qui e ora (1984-1985)*, op. cit., p. 77.

<sup>69</sup> Cfr. Jer 31,3.

### 3. Patikrinimo būtinybė

„Kas ateina vedamas intuicijos ar miglotos kažkokio vertingumo nuojautos ir paskui nėra skatinamas arba pats nesistengia to patikrinti, tas anksčiau ar vėliau išeis ir nebegrįš.“<sup>70</sup> Šis kunigo Giussani perspėjimas studentams galioja ir mums visiems be išimties. „Jeigu Kristus iš tiesų yra gyvenimo atsakymas, tai tas vienaip ar kitaip turi „matytis“. [...] Todėl jaunuoliams sakiau: „Turime stebėti kiekvieną veiksmažodį savo gyvenime, kad galėtume pamatyti ir patirti, suprasti ir išgyventi, kuris gi atsakymas į mūsų žmogiškosios patirties poreikius, kurie per tuos veiksmus pasireiškia, iš tikrųjų yra Kristaus esatis.“<sup>71</sup>

Lugano simpoziumo apie kunigą Giussani metu per „Darbų“ pristatymą Šv. Ambraziejaus bibliotekoje Venegono studijų direktorius kunigas Franco Manzi pasakė štai ką: „Taigi galėtume sakyti, kad kunigas Giussani, pats eidamas „Dievo keliu“ paskui Kristų – taip Apaštalų darbuose yra apibrėžiama krikščionybė –, viena vertus tikrino, ar Petro, Andriejaus bei kitų apaštalų patirtis iš tiesų tikru žmogumi daro ir jį patį, o kita vertus kvietė daugiau traukiniuose, o ne Berchet licėjuje sutiktus jaunuolius eiti tuo keliu kartu su juo. Kunigas Giussani būtent ir atrado kriterijų, leidžiantį pamatuoti šio jų ėjimo paskui Kristų autentiškumą tikėjimo patirtyse, apie kurias kalbama Evangelijose bei kitose Šv. Rašto knygos. Taip jis padarė išvadą, jog, jeigu jo patirtis su tais jo kelionės bičiuliais buvo humanizuojanti, kaip Petro, Andriejaus bei kitų apaštalų atveju, tada tai reiškia, kad prisikėlęs Kristus ir toliau iš tiesų esti ir veikia mūsų istorijoje, kad išgelbėtų ir mūsų epochos žmoniją.“<sup>72</sup>

Bažnyčia nenori, kad žmonių prisišliejimas prie jos būtų nekritis. Aš turiu patikrinti, ar tai, kas tapo mano gyvenimo dalimi, leidžia man kovoti su bet kokia tamsa, bet kokiomis dvejonėmis, bet kokia baime, bet kokiu netikrumu. Apie tai turėjome mokytis bendruomenės mokykloje: Bažnyčia iš mūsų nesityčioja ir mūsų neapgaudinėja.<sup>73</sup>

Tai yra iššūkis. Taigi, ar suprantate, kad nepakanka vien draugijos, nepakanka kokios saugios vietos, nepakanka susirasti komfortišką vietą, kad galėtume manyti, jog gyvename kaip krikščionys. Taip mes neišsuksime. O tie, kas jums tai siūlo, tikrai jūsų nemyli. Jėzus savo mokinių neuždarė saugioje vietoje, jis jiems įdavė įrankį, kuriuo naudodamiesi jie galėjo daryti iššūkį pasauliui ir taip patikrinti Jo pažadą: „Jeigu palaikysi ryšį su manimi, pastebėsi, jog gyveni visiškai kitaip, nepalyginamai kitaip.“<sup>74</sup>

Vienas žmogus man rašo: „„Kas atlaiko laiko išbandymus?“ Daug kartų esu pagalvojusi, kad šitas klausimas yra mano užslėptos depresijos, nesuvaldomo cinizmo ar, bet kokiu atveju, tikėjimo trūkumo padarinys. Tačiau paskutiniu laiku supratau, kad taip nėra. Ne, tai nebūdinga depresyviems žmonėms, nes šis man kilęs klausimas su laiku keitėsi ir tapo tokia svarbia kasdienio ryšio ir dialogo su Juo sudėtinė dalimi, kad man dažnai norėdavosi klausti: „Kaip Tu, Kristau, atlaikai laiko išbandymus? Kaip atlaikai juos mano santuokoje, mano santykiuose su draugais, su augančiais vaikais, kasdienio gyvenimo iššūkiuose, mane apimančiose baimėse, tuose dalykuose, kurie anksčiau taip man patikdavo ir kuriems dabar esu beveik abejinga? Kaip?“. Ogi leisdamas man visada patirti „kitus ir visiškai nelauktus dalykus“ (šis bruožas Jam visada yra būdingas), kurie yra priešingi mano pačios lūkesčiams ir kurie tačiau man leidžia atgimti. Buvo ilgas laikotarpis mano gyvenime, kai Kristus man buvo tarsi koks ant lentynos stovintis gražus daikčiukas, kurio

<sup>70</sup> L. Giussani, *Certi di alcune grandi cose (1979-1981)*, Bur, Milano 2007, p. 158.

<sup>71</sup> L. Giussani, *Un avvenimento di vita, cioè una storia*, a cura di C. Di Martino, EDIT-II Sabato, Roma 1993, p. 341.

<sup>72</sup> F. Manzi, «Punto di vista di un biblista sugli *Atti del Convegno della FTL: "Giussani: Il pensiero sorgivo"*», in *Rivista Teologica di Lugano*, anno XXIV, 1/2019, p. 200.

<sup>73</sup> Cfr. L. Giussani, *Perché la Chiesa*, op. cit., pp. 268-269.

<sup>74</sup> „Bažnyčia kartu su Jėzumi kartoja, jog ją galima pripažinti verta pasitikėjimo dėl jos atitikimo pirminiams žmogaus poreikiams autentiškiausia forma. Būtent tai Jėzus turėjo omenyje pažadėdamas [...] „šimpteriopą atlygį“ šioje žemėje [ne anapus]. Taip ir Bažnyčia tarsi sako žmogui: „Būdamas su manimi, įgausi gyvenimo pilnatvės patirties, kurios nerasi kitur“. Būtent tokiu rizikingu pažadu Bažnyčia pati save išbando, siūlydamasi kaip Kristaus tąsa visiems žmonėms“ (L. Giussani, *Perché la Chiesa*, op. cit., p. 223-224).

prireikdavo tik svarbiais ir būtiniais atvejais, o su viskuo kitu ramiai galėdavau susitvarkyti pati. Tačiau dabar, net ir nepatirdama ypatingų sukrėtimų, aiškiai suvokių, kad tas „Be manęs negalėsite nieko“ iš tiesų anaipol nėra perdėtas. Šiaip ar taip, išgirdę kunigą Giussani per bendruomenės metų pradžios dieną linkint mums „ištvėrmės kelyje“, aš ir mano vyras nusprendėme vėl grįžti į tą kelią ir po ilgų dvejonų ėmėme dalyvauti labdaros veikloje. Tai mūsų santuokoje buvo vienas iš gražiausių momentų, nes tame bendrame apsisprendime vėl pradėti mūdiejų tarpe vėl atsirado ir Jis. Priimdami ugdantį draugijos pasiūlymą, kuris iš pirmo žvilgsnio su tuo buvo visai nesusijęs, mes visiškai slėpingai buvome suvienyti, sujungti tame kelyje, o to jau nebuvo buvę ilgą laiką. Kokia nelaukta dovana! Ta labdaringa veikla mano gyvenime buvo tarsi koks cunamis, nes tuoj pat apnuogino, tiesiog akimirksniu atskleidė visą mano susiaurėjusį požiūrį į gyvenimą“.

Ši gyvenimo „gausa“ yra tai, kas leis mums patikrinti Bažnyčios nešamos žinios tikrumą, jos tvirtinimą, jog ji yra Kristaus tąsa istorijoje. To, ką Bažnyčia sako apie save: „Aš esu Kristaus kūnas, Jo esaties čia ir dabar veidas“, „patikrinimas“ vyksta per kitur nepatiriamos pilnatvės patirtį. Būtent taip, vis sąmoningiau prisišliedami prie to, ką apie save sako Bažnyčia, galėsime pasakyti „Kristus yra čia“.

Kad galėtū tuo įsitikinti, žmogus turi sutikti gyventi toje vietoje, per kurią jį pasiekia Bažnyčios gyvenimas, nes Bažnyčia „yra gyvenimas ir turi teikti gyvenimą“. Todėl žmogus ir nutaria atvykti čia savaitgalį, kad galėtū pasinerti į tą gyvenimą. Kunigas Giussani tęsia: „Iš tikrųjų žmogus tokios svarbos patikrinimo negali imtis nedėdamas pastangų, kurios neapimtų viso jo gyvenimo“. Todėl, „jei Bažnyčia negali sukčiauti, tai negali sukčiauti nė žmogus [kiekvienas mūsų].<sup>75</sup>

Laikas šiam patikrinimui yra lemiamas dalykas, kad priešais mūsų akis aikštėn iškiltų krikščionybės kitoniškumas, tai, kas iš tiesų atlaiko laiko, aplinkybių, iššūkių ir nusivylimų išbandymus. Nesibaiminkime. Jeigu sąžiningai pripažįstame savo širdies poreikius, tai jie yra tokie atsparūs mums ir mūsų manipuliacijoms, jog turi galios demaskuoti bet kokią mūsų susikurtą stabą! Norint pamatyti, kas iš tiesų yra tikra, reikia tik laiko ir sugretinimo su savo širdimi. Nes tik tai, kas tikra, išlieka laike. Tai, kas tikra, turi su niekuo nesupainiojamą žymę (visi tai žinome) ir išlieka laike. O kodėl išlieka? Nes, kaip jau sakėme pradžioje, atitinka širdies poreikius. Visi stabų pažadai trumpalaikiai, nes neatitinka širdies. Kaip sakė Izraelio pranašai, „burnas jie turi bet nekalba“.<sup>76</sup> Stabai yra niekas, jie netvarūs, praeina kažkiek laiko ir jie pradingsta, išnyksta.

Mes turime nuo mūsų pačių ir mūsų manipuliacijų nepriklausančius būdus kaip eiti teisingu keliu. Tai iššūkis, kurį kiekvienas turi paskelbti pats sau.

Ir pabaigai, štai liudijimas apie patikrintą pažadą, kurį mes visi nuolatos girdime mūsų judėjime ir kuris, patyrus B, leidžia leidžia nebegrįžti prie A.

„Aš labai konkrečiai išgyvenu galutinį atėjimą į tikėjimo brandą. Gyvenu su judėjimu jau trisdešimt ketverius metus, tačiau paskutiniu metu man buvo suteikta malonė tikėjimo sąmoningume patirti tikrą šuolį. Aš suvokiau disproporciją tarp to, ką gavau, ir mano žmogiškumo. Ilgą laiką gyvenau su gnostine prielaida, jog manau, kad suprantu, ir – kaip koks eretikas – stengiausi pritaikyti tai, ką maniau supratęs. O šiandien viskas man atrodo nauja. Matau, kad esu visiškai kitoje pozicijoje nei tada, kai susipažinau su judėjimu. Mane jaudina kiekvienas dalykas. Žodžiai, kuriuos esu skaitęs begalę kartų ir kurie man sukeldavo intelektualinį pasitenkinimą, bet net milimetru nepakeisdavo mano pozicijos, dabar mane tiesiog nuginkluoja. Aš supratau, kad sekiau Giussani abstrakčiai, iš tiesų visiškai nepajungdamas proto ir širdies. Pradėjau suprasti, ką reiškia jausminis intelektas, prisirišimas prie jo, o paskui ir prie jo žodžių. Giussani nustojo būti kažkuo, kas buvo svetima mano žmogiškumui, ir tą žmogiškumą ėmė vertinti iš vidaus. Pradėjo atsiskleisti tikroji prasmė to, ko buvau išmokęs. Aš beveik mintinai mokėjau 1, 2, 3, 5 ir 10 „Religinio jausmo“ skyrius. Aš sužavėtas, nes tampu vėl tarsi vaikas, pamatau, kad man visko reikia mokytis, bet ne tam, kad kaupčiau žinias ir mokėjimus, o tam, kad „intensyviai išgyvenčiau tikrovę““.

<sup>75</sup> L. Giussani, „Kodėl Bažnyčia?“, op. cit., p. 225.

<sup>76</sup> Ps. 115,5.

Kuo geriau visose aplinkybėse asmeniškai patikriname Kristaus gebėjimą keisti mūsų gyvenimą („Kas seka mane, turės šimteriopai šioje žemėje“), įgalinti jį atgimti, tuo pagrįstesnis yra Jo esaties pripažinimas, mūsų tariamas „taip“ Jam ir tam konkrečiam būdai, kurį jis pasirinko, kad mus pasiektų ir užkariautų – judėjimui.

Taigi patikrinimas – tai didis tikėjimo tapimo asmeniniu bei tikrumo dėl Kristaus esaties mūsų gyvenime stiprėjimo kelias.

## Šeštadienio popietė, balandžio 13 d.

*Prie įėjimo ir išėjimo:*

*Wolfgang Amadeus Mozart, Concertas fortepijonui ir orkestrui in re minore n. 20, K 466*

*Clara Haskil, fortepijonas*

*Igor Markevitch – Orchestre des Concerts Lamoureux*

*“Spirito Gentil” n. 32, Philips*

### ANTROJI MEDITACIJA

**Julián Carrón**

#### **„Ir štai pergalė, nugalinti pasaulį: mūsų tikėjimas!“ (1 Jn 5,4)**

Pirmasis mūsų žingsnis šį rytą buvo konstatavimas: „tarp žmonių egzistuoja kitoks santykių būdas, labiau pagarbos pilna ir daug tikresnė atmosfera“, egzistuoja gyvenimo naujumas, kurį pajuntame augelyje mus supančių žmonių ir kurį suvokti mums padėjo knyga „Kodėl Bažnyčia?“. Tai vienas iš dalykų, kurie labiausiai mane stebina, kai įvairiose pasaulio vietose lankau mūsų judėjimo bendruomenes: pačiuose atokiausiuose pasaulio kampeliuose yra paprastų, visai neišsišokančių, nepasipūtusių žmonių, kurių beveik niekas nepažįsta ir kurie tačiau įgyja nepaprastos patirties, verčiančios juos pajusti begalinį dėkingumą. Pačiuose įvairiausiose, daug dramatiškesnėse nei mes galime įsivaizduoti, situacijose daugelis ima patirti tam tikrą naujumą, pajunta suklestėjimą, tam tikrą gyvenimo intensyvumą bei atranda kitokią požiūrį į aplinkybes, taip pat ir į sunkumus.

Tai gali nutikti bet kurioje vietoje ir bet kuriam žmogui. Ir būtent tai mane kas kart palieka be žado. Paklauskite, ką apie save pasakoja Aliona iš Karagandos:

Su judėjimu susipažinau 1997 metais, kai į mūsų mokyklą atvyko tėvas Edoardo ir per istorijos pamoką papasakojo apie Italiją. Susidraugavome, jis ateidavo pas mus vakarienės, darė mums didelį įspūdį, o po kiek laiko pakvietė atostogų. Mes niekada dar nebuvo nieko panašaus matę, tad tai mus papirko. Pradėjome lankyti bendruomenės mokyklą, įgijome naujų draugų ir toliau dalyvavome bendruomenės atostogose. Paskui aš įstojau į universitetą. Po dvejų metų mane labai įtraukė studentiškas gyvenimas ir aš nebesilankiau bendruomenėje, nes [atkreipkite dėmesį į šią eilutę] man atrodė, jog aš gyvenime jau gavau tikėjimą, tad į bažnyčią galėjau eiti viena pati. Man atrodė, kad bendruomenė man tame nebepadeda. Aš ištekėjau, gimė dvi dukros. Kai gimė mano antroji dukra, vyresnėlei gydytojai nustatė ypatingą ligą. Man tai, žinoma, buvo labai didelis išbandymas. Aš vėl pradėjau ieškoti prasmės, jaučiau labai didelę spragą mūsų su vyru ir mūsų su dukromis santykiuose. Atrodė, kad gyvenime priėjau akligatvį, man visuomet kažko trūko. Po septynerių metų mano jaunėlė pradėjo lankyti mokyklą. Kartą atsitiktinai susitikau vieną savo buvusią mokytoją, kuri prisijungė prie judėjimo kartu su manimi. Pasikalbėjome, aš, galbūt vildamasi kažko sau, jos paklausiau, ar dar tebėra bendruomenės mokykla ir visa kita. O ji man atsakė: „Žinoma! Mes esame“. Tada pažiūrėjo į mane ir paklausė, kaip gyvenu. Kai jai papasakojau apie savo vyresniąją dukrą, ji man pasakė: „Tokią mergaitę reikia mylėti dar labiau. Važiukite su mumis atostogoms.“ Per tas atostogas vėl susitikau su žmonėmis, su kuriais buvau susipažinusi prieš daugelį metų. Pamačiau, kaip jie gyvena. Jų akys spindėjo džiaugsmu, šeimos buvo laimingos, patenkintos savo gyvenimu. Aš supratau, kad tapau tokia užsidariusi, jog mano gyvenimas sukosi tik apie mane pačią ir jame nebuvo prasmės. Aš vėl pajutau, kad mano širdis prisipildė entuziazmo. Nuo tada jau praėjo penkeri metai ir aš vis dar jaučiu, kad tai yra vienintelė vieta, kur gyvenu iš tiesų, kur esu pačia savimi, kur savo dukrą galiu mylėti taip, kaip visuomet norėjau mylėti, kur galiu mylėti savo vyrą tokį, koks jis yra. Ir niekas kitas neįstengs atsakyti į mano klausimus. Tai gali tik Kristus. Bendruomenės mokykla ir labdaros veikla yra tai, kas gražino mane sau pačiai“.

Kas šį kitokį būdą gyventi padarė galimą? Atsakau nurodydamas akivaizdžiausią faktorių: jį padarė galimą savo gyvenimo susiejimas su tuo, ką siūlo judėjimas, t.y. Bažnyčia tokia, kokia ji mus su visa savo įtaiga pasiekė. Tai galimą padarė ištikimybė šiam pasiūlymui. Kas sutiko priimti tą gyvenimą, kurį mums Bažnyčia siūlo per judėjimą, patyrė tokį naujumą, kurį mes galime konstatuoti ir kuris kalba apie save, kurio daugybę ženklų mes matome. Gyvenime, o juo labiau krikščionybėje niekas nevyksta automatiškai. Todėl toje pačioje bendruomenėje gali būti žmonių, kurie į šį pasiūlymą žiūri rimtai, yra jam ištikimi savo gyvenime, ir žmonių, kurie lieka abejingi.

O tai vėl iškelia klausimą, kuris yra ir šių mūsų rekolekcijų pavadinimas: kas atlaiko laiko išbandymus? Kuo akivaizdesni yra mūsų patiriami gyvenimo pilnatvė bei naujumas, tuo svarbesnis yra šis klausimas: koku būdu šis pokytis gali išlikti, tęstis?

## 1. Tąsos problema

Koku būdu šis žvilgsnis, kurį kartais pajuntame nukreiptą į save ir kuris mus priverčia džiūgauti, tampa mūsų? Kaip tas grožis tampa ir mano? Ir kaip tai, ką patiriu gyvendamas krikščioniškoje bendruomenėje, gali apimti visus, visiškai visus gyvenimo aspektus?

Mums tikrai labai pasisekė: kunigas Giussani prieš daugelį metų jau nagrinėjo šiuos klausimus („Kas išlieka, tęsiasi?“) tam tikru studentų patirties etapu ir todėl mes, atsiliepdami į tą šiomis dienomis mūsų juntamą šios problemos svarbumą, dabar galime remtis juo. Kunigas Giussani sako, kad yra tik vienas vienintelis kelias: kadangi tokį pasikeitimą įgalino ištikimybė šiam pasiūlymui, tai reikia „ir toliau būti ištikimiams“.<sup>77</sup>

Bet štai čia ir pasidaro keblu, nes ir mes imamės moralizmo, kuris būdingas mus supančiai mąstysenai. Iš tiesų egzistuoja šio buvimo ištikimais samprata, kuri sutampa su daugumos žmonių samprata, kai – kunigas Giussani mus perspėja – „ši ištikimybė yra paremta jūsų etiniais gebėjimais“. Esame gundomi į ištikimybę žvelgti per moralės bei valios prizmę. Linkstame viską aiškinti „gebėjimo, pajėgumo“ terminais. Tai yra, gyvenime pastebėjome tam tikrą naujumą, patyrėme netikėtą pasikeitimą ir dabar turime stengtis, kad jis tęstųsi, išliktų, nepasibaigtų, ir bandyti pritaikyti jį visame kame. Tad kunigas Giussani sako: „Pagalvokite, koks nuobodus ir kankinantis darosi ko nors kartojimas, kai privalome visados sau sakyti: „Reikia keisti tarpusavio santykius, per šias atostogas turime elgtis vienas su kitu pagarbiai, turime vieni kitus broliškai mylėti, turime būti nuoširdūs draugai, turime laikytis tvarkos...“. Turime!“ Galiausiai tas „kaip gyventi toliau“ yra suprantamas kaip „jūsų valios pastangų pasireiškimas“,<sup>78</sup> tarsi tam, kad išvengtume sielos nuosmūgio, kad grupės nuotaika išliktų visada pakili, pakaktų tik nuolatos kartoti tokį paraginimą ir taip savo paraginimą dėka patys iš savęs galėtume sukurti tai, ko trokštame.

Bet aš manau, – tęsia Giussani – kad nėra pesimistiška numatyti, jog laikui bėgant tam kvietimui jūsų dėmesys kažkiek susilpnės ir entuziazmo liks kiek mažiau, nes entuziazmas jaučiamas tik susidūrus su naujove.<sup>79</sup> O ta naujovė – tai tiesa, dieviškumas, kuris pasireiškia patraukdamas ir mobilizuodamas mūsų esybę.

Tai, kiek tęsis pasikeitimas, negali lemti mūsų valia, nes visi jau iš pat pradžių žinome, jog mūsų pastangos negali ilgai atlaikyti. „Iš esmės mūsų valia, mūsų pastangos, mūsų etiškumas negali nebūti labai trapūs.“<sup>80</sup> Ypač tokioje visuomenėje, kuri teigia kaip tik priešingai, nei mes apsisprendžiame ir bandome gyventi.

Neįmano to nuo savęs nusplėpti: „Šis mūsų endogeninis, struktūrinis trapumas mus daro panašius į lapus rudens vėjyje, t.y. mes labai lengvai tampame galios, pasaulietinės, visuomeninės bei

<sup>77</sup> L. Giussani, *Qui e ora (1984-1985)*, op. cit., p. 55.

<sup>78</sup> *Ivi*.

<sup>79</sup> *Ibidem*, p. 56.

<sup>80</sup> *Ivi*.

civilinės galios aukomis. Tik pamėginkite stabiliai priešintis mus supančiam mentalitetui, tam mentalitetui, kuris nulemia, koku keliu pasukti studijose bei profesinėje karjeroje, mentalitetui jūsų namuose kalbant apie tai, ką daryti ir ko nedaryti, pasipriešinti visuotiniam mentalitetui! Pasipriešinkite visam tam! Ne tik pasaulietinei, bet ir bažnytinei galiai: jeigu mūsų patirtis būtų ignoruojama, jeigu jai būtų priešinamasi ir su ja kovojama Bažnyčioje, tai mūsų prisijungimo prie judėjimo komunikacinė energija bei kūrybingumas silpnėtų, viskas taptų vis labiau ribota, ir tokiu atveju pernelyg aišku, jog mes nesugebėtume efektyviai pasipriešinti. Tačiau tam tikra patirtis tampa istorija tada, kai jos negali sustabdyti galia“.<sup>81</sup> Tai šiandien mums visiems yra dar akivaizdžiau nei buvo prieš kelis dešimtmečius.

Taigi kvietimas ištikimybei nėra „kvietimas, kurį betarpiškai lemia tai, kad jūs dedate viltis į savo valios jėgą, jis nesiremia jūsų etiškumu“.<sup>82</sup>

Taigi, jeigu ištikimybė nepriklauso nuo mūsų valios jėgos, tai kuo ji remiasi? Kad galėtume atsakyti, pirmiausia turime paklausti, kaip krikščionybė tapo istorija? Iš tiesų atsakyme į šį klausimą glūdi visas krikščionybės naujumas, jos nepaprastumas – juos turime daug labiau įsisąmoninti – , ir tai yra ištikimybės pagrindas.

## 2. „Kristaus ir istorijos vienaikiškumo iššūkis“

Kas įgalino tai, kad mokinių pradžioje patirtas įvykis tęstųsi ir nenutrūktų? Ar krikščionybė išliko istorijoje ir pirmųjų krikščionių valios jėgos dėka tapo istorija? Ar jie buvo tokie sumanūs, jog užtikrino jos tęsimą nuo pat pradžių? Ir jie patyrė, kad yra pavojus, jog viskas, o tam tikru momentu net ir Tasai, juose pažadinęs tokį entuziazmą, pradings, žlugs. Iš tiesų po Jo mirties du mokiniai grįžo namo ir pasakė: „Tikėjomės, kad pagaliau atėjo tas, kuris galės išpildyti pažadą, kurį iš jo lūpų išgirdome jį sutikę, išpildyti tą pažadą, kuris atitiko mūsų širdies lūkesčius. Bet dabar viskas baigta“.<sup>83</sup> O kai kelios moterys atbėga pas apaštalus pranešti jiems apie prisikėlimą, kai kurie iš jų pamano, kad jos išprotėjo. Kaip sakoma dainoje: „São loucas“;<sup>84</sup> juk ir du mokiniai iš Emauso grįžta namo nusiminę.

Bet, jeigu tai nebuvo jų pastangų vaisius (ir to įsisąmoninimas jau išlaisvina) ir ne jų organizaciniai gebėjimai, tai kas gi įgalino pradžios reiškinio tęsimą, išliekamumą? Kaip paaiškinti, kodėl jis nenutrūko?

Tai klausimas, neduodantis ramybės istorikams ir visiems, kas skaito Evangeliją. Skaitydami Evangelijos tekstus, kuriuose nėra nutylėtas apaštalų suglumimas, matome tokį paradoksą: visi Jo mokiniai Jį paliko ir pabėgo, tačiau po kelių dienų juos matome vėl susirinkusius draugėn, entuziastingai nusiteikusius ir viskam pasirengusius. To istorikai tiesiog negali paaiškinti. Ir visgi toks pasikeitimas turi turėti paaiškinimą! Itorikai pasitelkia tą patį žodį, kurį mes tariame šiomis dienomis: turėjo įvykti „kažkas“, dėl ko pasimetę ir nusivylę žmonės, kurie namo grįžo skeptiškai nusteikę, nes pažadas nebuvo ištesėtas, paskui vėl susivienijo ir, pilni entuziazmo ir energijos, buvo pasirengę bet kam.

Netgi istorikas racionalistas Strauss, neigiantis prisikėlimo istoriškumą, kad paaiškintų šį mokinių elgsenos pasikeitimą, yra priverstas pripažinti, kad turėjo tikrai „kažkas“ įvykti: pačių mokinių sugalvotu melu tikrai nebūtų galima tinkamai paaiškinti viso to, kas per labai trumpą laiką su jais įvyko. „Toks pačių apaštalų sugalvotas melas nebūtų galėjęs suteikti drąsos taip nuosekliai, su tokiu pasitikėjimu ir gresiant tokiems dideliems pavojams skelbti Jėzaus prisikėlimą. Visiškai teisingai apologetai dar ir šiandien primygtinai pabrėžia, kad tas nepaprastas apaštalų sieloje įvykęs

<sup>81</sup> *Ibidem*, pp. 56-57.

<sup>82</sup> *Ibidem*, p. 58.

<sup>83</sup> Plg. *Lk* 24,13-35.

<sup>84</sup> *Barco Negro*, musica di Caco Velho e Piratini e testo di D. Mourão-Ferreira.



perversmas, perėjimas nuo visiško nusiminimo, nuo bet kokios vilties praradimo Jėzui mirus prie tikėjimo bei entuziazmo, su koku per Sekmines Jį skelbė esant Mesiją, taigi toks perversmas negali būti paaiškinamas, jeigu tuo metu [t.y. vos per kelias savaites nuo Jo nukryžiuavimo] nebūtų įvykę kažkas nepaprasto ir paguodžiančio, kažkas, kas juos įtikino, jog nukryžiuotasis Jėzus prisikėlė.<sup>85</sup>

Krikščionybė tapo istorija, tokia istorija, kuri pasiekė mūsų dienas, pasiekė mane ir tave dėl to, kas įvyko praėjus kelioms dienoms po nukryžiuavimo. Tai kas gi leido jai tapti istorija? Tai faktas, kad Dievas apsireiškė su dar didesne jėga: vienintelis tą pasikeitimą bei tąsą, išliekamumą laike įgalinęs dalykas buvo faktas, kad Jį matė gyvą. „„Kristus prisikėlė“ reiškia, kad Kristus valdo laiką, yra laiko Viešpats, nugalė laiką.“<sup>86</sup>

Kristus yra esantis dabar! Tai yra krikščionybės išskirtinumas, todėl Kristus yra esatis, kuri skiriasi nuo visų kitų religijų panteono figūrų: „Tas išskirtinumas – tai Kristaus ir istorijos vienalaikiškumo iššūkis“.<sup>87</sup> Ir to vienalaikiškumo negalėjo panaikinti jokia šio pasaulio galia, nes ji pasiekė mūsų dienas, pasiekė mus. Tas vienalaikiškumas nebus panaikintas niekada, to neįstengs jokia galia.

Taigi ta ištikimybė – tai ištikimybė prisikėlusiam Kristui. Tai, kas įgalina tąsą, kas atlaiko laiko išbandymus, esame ne mes su savo sugebėjimais, bet ta naujovė (Jo esatis, Jo esaties spindesys dabar, Esatis dabar, šiandien), kuri įžengė į mūsų gyvenimą, kurią nuolatos matėme atsiskleidžiant ir kurios nebegalime iš savęs išplėsti. Aš negaliu jos iš savęs išplėsti, negaliu jos išplėsti iš savo gyvenimo istorijos. Aš galiu iš čia išeiti, bet ir tada nešiuosi ją su savimi. Tas „kažkas“, ko nepaneigia (nors ir nepripažįsta bei juo labiau prie to neprisijungia, to nepriima) tokie istorikai kaip Strauss, yra ne kas kita, kaip prisikėlęs Kristus. Ištikimybė, apie kurią čia kalbame, – tai ištikimybė šiam įvykiui.

„Tą pirmųjų mokinių pilnatvės patirtį su melancholija ir nostalgija galima būtų palikti toli nuošaly [...], į ją galima būtų žvelgti kaip į kitas patirtis kitose sferose bei kitose istorijos aplinkybėse, tačiau tas išskirtinumas [...], kaip sako Eliotas savo „Keturiuose kvartetuose“, to, kas amžina ir kas nepriklauso laikui, įsiterpimas laike yra tai, dėl ko tas įvykęs pasikeitimas išlieka, tęsiasi, tampa tęstiniu (tai reiškia kitą realybę, kitą tikrovės pasireiškimo būdą, nes tęstinumas – tai buvimo esmė, kitoks buvimas), t.y. tampa istorija. Išskirtinumas tas, kad tas pasikeitimas tęsiasi, išlieka, tampa istorija.“<sup>88</sup>

Pasikeitimo tąsa, išliekamumas – pradžios tapimas istorija – be abejo implikuoja mano ištikimybę, tačiau ji yra duota, ją gimdo kažkas, kas nėra aš, t.y. istoriją valdanti, laiką ir erdvę nugalėjusi Esatis, esanti čia, dabar. „Jis yra čia. / Yra čia kaip tą pirmąją dieną“,<sup>89</sup> sako Péguy. Tai vyksta dabar. Yra „kažkas, kas eina pirma“ mano ištikimybės, eina mano ištikimybės priešaky ir kas prašo, ragina mano ištikimybę ir ją palaiko: tai Jo vyksmas, buvimas dabar.

„Prieš metus išgyvenau didelį išmėginimą, nesijaučiau gerai, tačiau stengiausi iš paskutiniųjų palaikyti ryšį su keliais likusiais draugais, kurie neišsibėgiojo ir nepabijojo. Vieną dieną, nors ir labai prastai jaučiausi, aplankiau vieną iš jų. Jis man pasakė: „Mūsų draugystė šventa, nes leidžia kilti klausimams, į kuriuos tik tas Kitas gali atsakyti“. Po kelių savačių vakarieniavau su kita drauge ir, man pravirkus, ji į mane pasižiūrėjo ir staiga paklausė: „Kas tu esi?“. Tada aš sau pasakiau: atsakymas man yra ne žodžiai, ne krikščioniški paaiškinimai, bet Jo esatis. Niekas kitas! Atsakymas yra Jis, kuris, kai Jį sutikau, amžiams sužeidė mano širdį savo grožiu. Mano gyvenimo, kuris yra istorija Istorijoje, vingiuose aš matau, jog vienintelis išliekantis, atlaikantis dalykas yra Dievo ištikimybė, nuolatinis Jo manęs laukimas, manęs troškimas, manęs ieškojimas: Jo buvimas jau ten!“ Kristus mus pasitinka, mūsų ieško per draugus, kurie nebijo ir neišsibėgioja.

<sup>85</sup> D.F. Strauss, *La vita di Gesù o Esame critico della sua storia*, La Vita Felice, Milano 2014, pp. 1395-1396.

<sup>86</sup> L. Giussani, *Qui e ora (1984-1985)*, op. cit., p. 63.

<sup>87</sup> *Ibidem*, p. 64.

<sup>88</sup> *Ibidem*, p. 60.

<sup>89</sup> Ch. Péguy, «Il mistero della carità di Giovanna d'Arco», in Id., *I misteri*, Jaca Book, Milano 1997, p. 56.

Tai koks gi mirtinas pavojus dažnai mums kildavo per visus šiuos metus? Tai palikti Kristų – Jo esaties įvykį, susitikimą su Juo – praeityje ir gyventi prisimenant tą pradžią bei jos ilgintis (Milano arkivyskupas neseniai mums apie tai kalbėjo savo pamoksle kunigo Giussani metinių proga),<sup>90</sup> gyventi bandant – ir pasipūtėliškai manant –, kad to susitikimo vaisiai atsiras, išaugs iš mūsų pačių, savaimė. Tai yra kantiškoji pagunda. Tokiu būdu Kristus tampa „neesatis“, praeityje likusi esatis, mūsų užnugary likusi prielaida, kuri įkvepia mūsų planus bei įsipareigojimus. Toks požiūris būdingas ne vien protestantams. Būkite atidūs: toks gali būti ir mūsų požiūris į tą lemiamą susitikimą su judėjimu, paženklusį visų mūsų čia esančių gyvenimus.

Kunigas Giussani sako: „Egzistuoja pavojus ir mes tai patyrėme: kiek žmonių pražuvo!“. O koks tas pavojus? „Kaip visais laikais žmonija galvodavo, kad anksčiau egzistavo aukso amžius, rojus žemėje, taipogi daug asmenų mūsų judėjimo pradžią ar savo dalyvavimo judėjime pradžią laikė tam tikru aukso amžiumi, tam tikru stebuklingu žavesiu, kurį visgi pamažu išdildo laikas: [...] protestantizmas šį požiūrį į Kristų padarė sistema. Tai „buvo“ tas aukso amžiaus momentas. O kodėl jis įvyko? Įvyko todėl, kad žmogus, prisimindamas tą momentą ir beeidamas dabar per šį savo gyvenimą, kuris pilnas visokiausių nusivylimų, o svarbiausia pilnas nusivylimo savimi, moralinio nusivylimo, visais laikais galėtų turėti vilties ateičiai, vilties po mirties, vilties savo likimui motyvą!“<sup>91</sup>

Apie tai neseniai rašė popiežius Pranciškus savo apaštaliniaame paraginyje „Christus vivit“: „Rizikuojame Jėzų Kristų laikyti tik geru praeities pavyzdžiu, atsiminimu, kažkuo, kas mus išgelbėjo prieš du tūkstančius metų. Toks požiūris mums nieko neduotų, mes liktume tokie pat, kaip anksčiau, tai mūsų neišlaisvintų“.<sup>92</sup>

„Todėl – tęsia kunigas Giussani – primygtinai kartoju, jog išskirtinumas glūdi tame, kad tas pasikeitimas tęsiasi, išlieka, tampa istorija, kad tas įvykis tampa istorija, yra nuolatinis ir po dviejų tūkstančių metų ta pirmoji „skrajutė“ [t.y. žinia, jog Dievas įsikūnijo, tapo žmogiška esatimi istorijoje] vis dar yra tiesa ta prasme, kad dar vis yra patiriama, atsinaujina, tampa nauja, yra išgyvenama ir net po dviejų šimtų tūkstančių metų, jeigu dar egzistuos pasaulis, ji bus tokia pati. Dieviškumas – tai laiko nugalėjimas, tačiau laiko ne eschatologine prasme (prisiminkime protestantizmą: Dievo pergalė laikų pabaigoje, Dievo pergalė tavo gyvenimo pabaigoje, Dievas, kuris tave teis po mirties); tai Dievo pergalė laike, laiko nugalėjimas.“<sup>93</sup>

Tikrasis iššūkis yra tada, jei prasidėjęs dalykas gali tęstis, jei gali tapti mūsų, t.y. jei prisikėlęs Kristus įstengia sukurti naują būtybę, liudytoją, kai galima matyti, jog santykis su Jo esatimi nėra nukeliamas į anapus, į laiką po mirties, o vyksta dabar, nes Jo esatį mes galime palytėti, apčiuopti dabar.

Taigi naujovės išliekamumą užtikrina ne „atkaklus mūsų nuoseklumas“, ne valios jėga, ne „nuolatinis, nenutrūkstamas šauksmas“,<sup>94</sup> ne mūsų mėginimai kaip mūsų proto vaisius. Ne! „Išskirtinumą, tai, dėl ko pasikeitimas tampa istorija, tęsiasi, išlieka [...], suteikia kažkas objektyvaus, kas jau egzistuoja. Juk aišku: mano pasikeitimui, tavo pasikeitimui išlikti, tęstis leidžia arba kažkas, kas glūdi tavyje, arba kažkas objektyvaus, kas jau egzistuoja; jis priklauso arba nuo tavo valios, arba nuo kažko objektyvaus, kas jau egzistuoja – jau egzistuoja! –, taigi priklauso nuo tikrovės, kuri valdo visą kintančią, judančią tikrovę. Tai yra antrosios „skrajutės“ skelbiama žinia: Kristus prisikėlė, Dievas tam žmogui į rankas įdavė istoriją!“<sup>95</sup>

<sup>90</sup> Plg. M. Delpini, «Dimorare in Cristo», Omelia per l'anniversario della morte di don Giussani e del riconoscimento pontificio della Fraternità, 11 febbraio 2019, chiesadimilano.it

<sup>91</sup> L. Giussani, *Qui e ora (1984-1985)*, op. cit., pp. 60-61.

<sup>92</sup> Francesco, Esortazione Apostolica post-sinodale ai Giovani e a tutto il Popolo di Dio *Christus vivit*, 124.

<sup>93</sup> L. Giussani, *Qui e ora (1984-1985)*, op. cit., p. 61.

<sup>94</sup> *Ibidem*, p. 57.

<sup>95</sup> *Ibidem*, pp. 62-63. „Man pakanka to, kad Jėzus yra gyvas. Jeigu gyvas jis, gyvenu ir aš; kadangi mano siela sklando jo sieloje; dar daugiau: jis yra mano gyvenimas, tai, ko man reikia. Juk iš tiesų ko gi gali man trūkti, jeigu Jėzus gyvas? Net kai visko netekčiau, tai man nebūtų svarbu, kad tik Jėzus būtų gyvas“ (Guerrico d'Igny, «I Sermone per la Resurrezione

Galime tai pakartoti pasitelkdami popiežiaus Pranciškaus žodžius: „Tasai, kuris pripildo mus savo malone, Tasai, kuris mus išlaisvina, Tasai, kuris mus perkeičia, Tasai, kuris mus gydo ir mus guodžia yra gyvas, gyvena. Tai yra prisikėlęs Kristus“.<sup>96</sup>

Tolstojus rašo: „Kristus mirė labai seniai, Jo žemiškasis, kūniškasis gyvenimas buvo trumpas, mes neturime aiškaus Jo kūniškojo asmens vaizdo, tačiau Jo meilės ir išminties pilno gyvenimo jėga, Jo santykis su pasauliu [...] iki šių dienų veikia milijonus žmonių, kurie prisiima šį Jo santykį su pasauliu ir juo gyvena. Ir kas gi yra tas, kas veikia tokiu būdu? Kas yra tas dalykas, kuris pirma buvo susijęs su kūniškuoju Kristaus gyvenimu ir kuris dabar yra to Jo gyvenimo tąša bei sklidimas? Mes teigiame, kad tai nėra Kristaus gyvenimas, tai yra jo pasekmės. O pasakius visa tai, kas neturi jokios prasmės, mums atrodo, jog visgi kalbėjome aiškiau ir tiksliau nei tie, kurie tvirtina, kad ta jėga yra pats Kristus, gyvas Kristus“.<sup>97</sup>

Kristus prisikėlė reiškia, jog Kristus yra esantis dabar, jog yra čia, kaip ir pirmąją dieną: „Pasaulyje yra tokia tikrovė, yra tokia tikrovė, kuri per Krikštą palietė mūsų kūną, yra tokia tikrovė, kuri tampa matoma ir girdima per mūsų draugiją [...], yra tokia tikrovė, kuri prasiskverbia per laiką ir sukuria srautą, tėkmę, tautą, kuri neturės pabaigos, kuriai yra pašaukti visi žmonės, yra tokia tikrovė, kuri yra žmogumi tapęs Dievas. Tasai, kuris visa sukūrė, priėmė laikiną kūną, priima laikiną kūną, tampa girdimas ir apčiuopiamas per laikiną kūną. Tai, dėl ko žmogus yra sukurtas, yra būtet šis Žmogus, kuris yra mūsų tarpe“.<sup>98</sup>

1984 metais, prisimindamas mūsų istorijos pradžią, Giussani kalbėjo: „Pradinį žavesį judėjimui suteikė būtent tai. Nuo pat pirmos dienos skelbiama žinia buvo Kristaus pergalė pasaulyje, Kristaus pergalė prieš istoriją: „Jėzus Kristus yra kosmoso ir istorijos centras““.<sup>99</sup>

Kristus yra vienalaikis istorijai – jis tampa girdimas ir apčiuopiamas per Bažnyčios bendriją, per laikiną kūną –, todėl jį reikia patirti dabar, juo reikia gyventi dabar: jį turiu patirti aš, tu, mes visi, jį reikia patirti, juo reikia gyventi „jo nuolatiname reiškimesi, ir jokia – nei civilinė, nei bažnytinė – galia niekad negalės sustabdyti šio vienalaikiškumo, niekad!“.<sup>100</sup> Kunigas Giussani dar priduria vieną dalyką, kuris galioja ir šiandien mums, taip dažnai dėl savo egzistencinio netikrumo trokštantiems suskaičiuoti, kiek gi mūsų yra: „Neaišku, ar pasaulio pabaigoje bus tik dvylika, kaip spėjo ir įsivaizdavo Solovjovas, ar dvylika milijardų. Tai visai nesvarbu. Kas iš tiesų svarbu, yra tai, kad šis Kristaus vienalaikiškumas istorijai niekad nenutrūks ir nedings, niekad [...]. Taigi reikia, jog ištikimybė būtų patirtis to, kas yra Kristus mūsų minėtoje pirmoje „skrajutėje“: tai ištikimybė šiam įvykusiam faktui. Taigi ištikimybė yra pasikeitimo kaip tąšos istorijoje patirtis, patirtis tokio pasikeitimo [...], kurį sukėlė jau egzistuojanti tikrovė: tai ištikimybė tam kažkam, kas jau yra, egzistuoja“<sup>100</sup> ir kuri mane keičia dabar, sukurdama manyje naują, laike išliekančią būtybę.

Štai tokios ištikimybės šiam kažkam, kas jau egzistuoja, paliudijimas:

„Suvokiu, jog pakanka menkniekio (ligos, pernelyg drąsaus sprendimo, nesėkmės kelyje), kad tai mane priremtų prie sienos ir kad paleisčiau vadžias to, ką manausi kontroliuojantis. Taip nutiko jau porą kartų. Taip gali ir vėl nutikti. Atsakydamas į tavo klausimą galiu tik prisiminti vieną savo asmeninę patirtį. Kas man padėjo ištrūkti iš to, kas man atrodė tikras kalėjimas, kurio grotos buvo mano veiksmy ir minčių nepagrįstumas? Sūkurys, kuriame atsidūriau, man netrukdė prisidėti prie veiklų, kurias Brolijos bičiuliai man ir toliau siūlė. Tai buvo paprastos, kuklios veiklos, tačiau siūlomos su nesibaigiančia ištikimybe. Eidavau į bendruomenės mokyklą, bet mano mintys klaidžiojo kitur, ir visgi ten eidavau. Prisidėdavau prie labdaringos veiklos, kuri buvo organizuojama taip paprastai ir spontaniškai. Žiūrėdavau ir klausydavausi. Iš savo „kalėjimo“ žvelgiau į veidus ir

---

del Signore», in Scuola Cisterciense, *Pensieri d'amore*, Piemme, Casale Monferrato (AI) 2000, p. 257).

<sup>96</sup> Francesco, *Esortazione Apostolica post-sinodale ai Giovani e a tutto il Popolo di Dio Christus vivit*, 124.

<sup>97</sup> L. Tolstoj, *Sulla vita*, op. cit., p. 198.

<sup>98</sup> L. Giussani, *La verità nasce dalla carne*, Bur, Milano 2019, p. 115.

<sup>99</sup> L. Giussani, *Qui e ora (1984-1985)*, op. cit., p. 64.

<sup>100</sup> *Ibidem*, pp. 64-65.

klausiausi dainų su tokia atida, kokios niekad anksčiau nebuvo. Kartojau žodžius ir stebėjausi, kaip jie, atrodo, tiko man: „Nebijok“, „Tu esi ištikimas Dievas“, „Kiekvienam nuaus batus“ ir t.t. Bijau ir pasakyti, bet gyvenimas dar buvo gyvenimas dėka tos paprastos ir ištikimos esaties, pasireiškiančios per pamatytas veiklas ir tūkstančius kartų sudainuotas dainas. Kas gi per tai pasireiškė, jeigu ne dabar esanti Esatis? Tai tas „Tu“, kuris pažįsta mano mintis, kuris gyvena manyje“.

### 3. „Tai dalykas, nugalintis pasaulį: tikėjimas“

Tačiau „pasikeitimo kaip tąšos istorijoje patirtis“, kaip ją mums paaikškino kunigas Giussani, priverčia suabejoti mūsų pasikeitimo suvokimą. „Problema ta, kad reikia įveikti psichologinį pasikeitimo įsivaizdavimą.“ Tik pažiūrėkite, kaip subtiliai Giussani jį nusako: „Pisichologinė pasikeitimo samprata yra tokia, kai žmogus sako: „Turiu būti labiau... turiu išmokti mylėti ir nesudaiktinti kito žmogaus...“ [...]; Bet paskui žmogus lieka bendruomenėje ir susitaiko arba nusivilia, nes nepasikeičia“. Kodėl taip dažnai nusiviliname? Todėl, kad pasiekitimą sutapatiname su kažkuo, ką matuojame savo matu. „Kiek iš mūsų pyko, kad pažadas nebuvo tesėtas, kad niekas nesikeitė! Kiek kartų girdėjau sakant: „Bet gi niekas nesikeičia!“ Tai yra psichologinė pasikeitimo samprata, t.y. pasikeitimas, kurį pastebime savo sąmone, kurį matuojame savo matu, pagal savo vertinimą: buvau ūmaus būdo ir vis dar esu ūmaus būdo; turėjau kleptomaniškų polinkių ir dar ir dabar pagaunu save dedantį į kišenę kokį savo draugo daiktą; pabaigiau universitetą, pradėtu dirbti, [...] ir nežinau, ką daryti, viskas lieka kaip anksčiau, niekas nevyksta arba nevyksta taip, kaip tikėjausi.“<sup>101</sup> Taigi savo pasikeitimą suvokiame remdamiesi samprata, kuria paplitusi mūsų aplinkoje, kurią patys susikuriame, t.y. pasiekitimas kaip mūsų gebėjimų padidėjimas, sustiprėjimas, pagerėjimas.

Bet, jeigu jo negalima pamatuoti, tai kame yra tas pasikeitimas? Ar jis virtualus? Koks yra tikrasis pasikeitimas?

„Pasikeitimo patirtį visų pirma nulemia Kristaus kaip istorijos nugalėtojo pripažinimas. O tai yra tikėjimas.<sup>102</sup> Esmė – esmė! – tai tas tikrumas, kad mūsų tarpe yra istorijos nugalėtojas. Šv. Paulius sako: „Jeigu Kristus nebūtų prisikėlęs, mūsų tikėjimas būtų bergždžias, mes būtume labiausiai apgailėtini iš visų žmonių.“<sup>103</sup>

Taigi tikrasis pasikeitimas, kuris leidžia tau kiekvieną rytą pabusti su viltimi, kad ir kokia būtų tavo situacija, kad ir kokie sunkumai tave būtų užgriuvę, yra tikrumas, įsitikinimas, kad mūsų tarpe yra istoriją nugalėjęs Kristus. Tai metanoja, mąstysenos pasikeitimas. Tikrasis pasikeitimas – tai tikėjimas, Jo esaties dabar pripažinimas. Tai yra istorijos pergalė ir pergalė istorijoje, „tai dalykas, nugalintis pasaulį: tikėjimas“.<sup>104</sup>

Mums tai liudija šis laiškas:

„Labai tau dėkoju už klausimą, kurį mums iškėlei Brolijos rekolekcijoms. Nuo pat tos dienos, kai jį mums atsiuntei, kiekvieną savo dienų akimirką jaučiu troškimą aplinkybėse išvelgti tai, kas iš tiesų atliepia tai tavo mums pasiūlytai provokacijai. Šiuo laikotarpiu pastebėjau, kad tai, kas atlaiko

<sup>101</sup> *Ibidem*, pp. 65, 62.

<sup>102</sup> „Pirmoji krikščionių užduotis – tai liudyti prisikėlimą. Ir jie yra maištininkai, negalintys susitaikyti su žmogiškąja situacija. Tačiau jie žino, jog kažkas gyvas peržengė į anapus ir jiems atvėrė kelią“. (O. Clément, *La rivolta dello Spirito*, Jaca Book, Milano 1980, pp. 169-170). „Neįmanoma, kad prisikėlęs Kristus mane palikto tokį patį, visai neperkeistą. Jis yra gyvas būtent tam, kad mane keistų. Tikėti Kristumi – tai tikėti, kad egzistuoja tam tikras dinaminis pasikeitimo, t.y. išsilaisvinimo, principas. Iš tiesų aš nesu laisvas, nes esu nusidėjėlis ir tai puikiai žinau. Negaliu tapti liasvu, jeigu nesu perkeičiamas. Prisikėlimas yra būtent tai. Tai ne numirėlio atgaivinimas, tai perėjimas į laisvę, laisvę mylėti. Ir šis perėjimas į laisvę implikuoja radikalų pasikeitimą...“ (F. Varillon, *Traversate di un credente*, Jaca Book, Milano 2008, p. 149).

<sup>103</sup> L. Giussani, *Qui e ora (1984-1985)*, op. cit., p. 66.

<sup>104</sup> Plg. 1Jn 5,4.

laiko išbandymus, yra tik pripažinimas, kad Jėzus nuolatos vis reiškiasi ir lydi mane, yra šalia manęs čia ir dabar. Vienintelis dalykas, kuris įgalina pradžios tąsą, – tai ir toliau matyti Jį gyvą mūsų tarpe ir susitikti visose man duodamose aplinkybėse. O tai, kas įgalina tą tąsą, kas leidžia man be galo džiaugtis visose, net ir pačiose sunkiausiose, aplinkybėse, yra ištikimai tai pripažinti. Šiuo metu keli mano draugai išgyvena sunkumus šeimoje, darbe ar yra susirgę, ir, bendraudama su jais pastebėjau, jog tikriausia draugija, kokią galime susikurti, – tai kartu lankytis ten, kur mums padeda atpažinti dabar esantį Jėzų, nes tik tai leidžia aukštyn iškelti galvą ir nepalūžti užklupus sunkumams. Prieš penkiolika dienų vineas mano brangus draugas turėjo gultis į ligoninę rimtai operacijai ir tai jį labai gąsdino bei neramino. Nelaukta vieną vakarą jis man paskambino ir pasakė, kad jį labai sukrėtė vienas žurnale „Tracce“ publikuotas vienos merginos iš Bolonijos laiškas, nes jos pasakojimas buvo kaip tik atsakymas į tai, kas jį tuo metu slėgė. Tada jam pasakiau: „Puiku! Tai kaip tik ir yra Jėzus tau!“. Kitą dieną, kai susitikome, jis buvo visiškai pasikeitęs. Tikrai, visiškai pasikeitęs, kitoks žvilgnis, džiugesnis, labiau atsipalaidavęs. Pakako pripažinti dabar esantį Jėzų, kad baimė ir nusiminimas būtų nugalėti! [Ar dar yra, kas tai tiki?] Pripažinti Jėzų, kuris yra šalia mūsų, mus lydi, ir padėti vieni kitiems įžvelgti su niekuo nesupainiojamus jo Esaties ženklus yra tai, kas leidžia atlaikyti gyvenimo aplinkybes, bet kokias aplinkybes, ir pažvelgti į jas naujai. Tad vis labiau suvokiū, jog tikrasis laiko išbandymus atlaikantis pasikeitimas – tai Kristaus čia ir dabar pergalės pripažinimas. O sekimas tavimi visų pirma yra galimybė man nuolat gauti pagalbą atpažįstant Kristų, kuris apsidreiskia mūsų gyvenime. O šios kelionės ištikimybėje autoritetui (kuris yra būdas, kaip Slėpinys mane pasiekia istorijoje) rezultatas yra toks, kad aš kiekvieną vakarą einu miegoti džiugiai nusiteikusi, rami, dėkinga už visas dovanas, kurias nuolat man teikia Slėpinys“.

Kaip matote, tai yra laikui bėgant išliekantis pasikeitimas.

„Esmė – tai tas tikrumas, kad mūsų tarpe yra tasai, kuris nugalėjo istoriją. Būtent šis tikrumas ir vadinamas tikėjimu [...], jis mums suteikia neišsenkančių moralinių pastangų.<sup>105</sup> Bet tada [...] tos moralinės pastangos tampa „dalyvavimu įvykyje“.“<sup>106</sup>

„Aš“ kaip istorijos veikėją gimdo dabar esantis Kristus, dabar esančio Kristaus pripažinimas. Tai ir pagrindinis skirtumas, kuo katalikybė skiriasi nuo protestantizmo. Giussani primygtinai kartoja: „Tai Kristaus vienalaikiškumo istorijoje žavesys, [...] tai prisikėlusio Kristaus istorinės svarbos žavesys, tai prisikėlusio Kristaus pripažinimas sukuria naują, kitokią nei kiti, istorinį subjektą, t.y. mus. Ir sakydamas šį „mus“ su nuostaba suvoki tą milžinišką skirtumą tarp to, kaip Dievas ir toliau veikia istorijoje, ir savo gebėjimų, galimybių, savo gebėjimų rezultatų. Pamačius savo gebėjimų rezultatus turėtume tuoj pat atsitraukti, pasiduoti. Tuo tarpu problema yra visai kita: ne etiškumas, bet tikėjimas. Etiškumas yra įmanomas kaip tikėjimo pasekmė. [...] Todėl [apie tai galite paskaityti šių metų Velykų skrajutėje], paskui jį sekę žmonės, paskui jį sekę jo mokiniai, [...] bvuo vargšai, tokie kaip aš ir tu, tačiau visas vilties naujumas, visiškai naujas tikrumas, nauja tikrovė buvo būtent ta Esatis. Tos Esaties vienalaikiškumas man, mano vaikams, tiems, kurie gyvens po manęs, po šimto tūkstančių metų – tai yra pergalė prieš pasaulį, tai yra visiška naujovė, tai yra dieviškumas istorijoje! Aš liksiu tas pats vargšas žmogus, koks ir esu, tačiau su Kristumi jaučiuosi užtikrintas, turtingas. Aš, kaip asmuo, esu žavus, t.y. galimybė mylėti mane, kaip asmenį, glūdi tame, kad egzistuoja ši Esatis.<sup>107</sup> Ir iš tiesų tik Jo draugijoje žmogus myli save patį, meilę sau gali deklaruoti tik tas, kas skelbia šią žinią; meilę sau ir meilę kitiems“.<sup>108</sup>

<sup>105</sup> „Tas žmogus mokėjo mane priversti laikytis disciplinos ir aukotis paprasčiausiai vien tik dovanodamas save. [...] Jo savęs dovanojimas įgalino mane nutuokti apie naujas pareigas, tiesiog man jas aiškiai iškeldavo priešais akis“. (C. Pavese, *Il mestiere di vivere*, Einaudi, Torino 1990, p. 34).

<sup>106</sup> L. Giussani, *Qui e ora (1984-1985)*, op. cit., p. 66.

<sup>107</sup> „Galiausiai Viešpaties reikia prašyti ne tik pasigailėjimo. Mes į jį turime nukreipti visą savo meilę: taip mes dlė jo mylėsime save pačius“ (Šv. Bernardas, *Sermoni/III: diversi e vari*, Scriptorium Claravallense. Fondazione di Studi Cistercensi, Milano 2000, p. 159).

<sup>108</sup> L. Giussani, *Qui e ora (1984-1985)*, op. cit., pp. 67-68.

Tikrasis mūsų gyvenimo šaltinis – tai dabartyje esanti Esatis, pripildanti mus nuostabos, nes ji yra, egzistuoja! „Kristus gyvas. Jis yra mūsų viltis ir gražiausia šio pasaulio jaunystė. [...] Jis gyvas ir nori, kad ir tu gyventum!“<sup>109</sup> Būtent šios Esaties dėka manęs, mano gyvenimo iš esmės ir neapsprendžia mano trūkumai, mano nesėkmės, mano negebėjimas bei mano daromas blogis. Dalyvavimas žmogiškoje tikrovėje, kurioje Kristus tampa esantis, duoda daug stipresnį atkirtį mus supančiam nihilizmui, visam tam pasitikėjimo trūkumui, visam mūsų suvokimui, jog kažko nesugebame, nei ilgus kalbos, ilgi pasiplepėjimai mūsų tarpe bei begalės planų. Krikščionybė yra įvykis, faktas! Ne mūsų diskusijos, ne mūsų mėginimai, bet vienas faktas, be galo akivaizdus faktas.

Būtent „tikėjimu“ vadinamas tikrumas dėl Jo esaties ir suteikia mums neišsemiamų jėgų viską atlaikyti. Todėl vientitelis tikras elgsenos būdas – tai tam tikrą faktą pripažįstančio žmogaus dvasios neturtas, tai širdies paprastumas, nes mokiniai juk to nesusapnavo, jiems net menkiausia mintis nebūtų kilusi apie tai, kad gali nutikti toks dalykas kaip tas, kuris jiems prieš akis iškilo po to, kai jie Jį palaidojo kape: pamatyti Jį gyvą!

Apie ką galima pasakyti: „Tu visada esi su manimi“? „Aš žinau, mano meile, / kad niekadosi ir nebuvai išvykęs, / nes viskas aplink mane / man sako, jog visuomet esi su manimi.“<sup>110</sup> Dėmesio, pripažinimas, kad Jis yra esantis dabar, neateina automatiškai. Tai implikuoja kovą tarp žmogaus asmeninę patirties ir pasaulio, kuris Jo nepažino, tarp mokinių patirties prisikėlusio Kristaus atžvilgiu ir visų tų kalbų, kurios kilo moterims pranešus žinią: „Sąo loucas! sąo loucas!“, jos pamišusios. Tą patį kiti gali pasakyti ir apie mus: „Jūs išprotėjė!“.

Tikrasis iššūkis kiekvieno mūsų protui ir laisvei yra šis pripažinimas, todėl nėra svarbesnio apsisprendimo nei tikėjimas. Mes čia susirinkome ne pasidainuoti ir pasišokti, manydami atradę tai, kas tarsi stebuklingai – tarsi tai būtume ištraukę iš skrybėlės – atlaiko laiko išbandymus. Ne. Čia esame tam, kad įsigilintume į tai, kas mums nutiko. O tai, ką susitikome, pažinsime, visiškai įsisąmoninsime šią mūsų patirtį tik tada – kiekvienas iš jūsų gali pasakyti, ar gi taip nėra –, kai pripažinsime, jog mūsų tarpe veikia Kristus. Tik pagalvokite, kiekvienas iš mūsų, jeigu paneigtų krikščionių bendruomenėje esantį ir gyvą prisikėlusio Kristaus faktą, turėtų nubraukti visus savyje pastebimus naujumo ženklus.

Tačiau kai Jį jau pripažinau esant gyvą ir esantį dabartyje, kaip gi galėčiau keltis rytais netrokšdamas pripažinti Jį ir vėl, netrokšdamas visuomet matyti Jį savo akiratyje? Trumpam įsivaizduokime, kad esame mokinių vietoje: Jį pamatę kaip jie galėjo kitą rytą atsikelti ir eiti žvejoti, keliauti, kaip kad šv. Paulius, po pasaulį ir skelbti Kristų, daryti įprastus dalykus (kaip mums, pavyzdžiui, sėsti į autobusą ar tvarkyti namus), nesinešdami Jo su savimi savo akyse? Jie tiesiog negalėjo nepatirti Jo esaties įtakos jiems. Todėl krikščioniškąją egzistenciją tų, kas Jį pripažino ir pripažįsta dabar, atžvilgiu apibendrina šie nuostabūs, tiek kartų girdėti šv. Pauliaus žodžiai: „Gyvendamas kūne, gyvenu tikėjime Dievo sūnumi, kuris už mane atidavė savo gyvybę“.<sup>111</sup> Tai yra tikrasis pasikeitimas: aš gyvenu patirdamas šios Esaties įtaką; mane apsprendžia ne mano pastangos keistis, o sąmoningas suvokimas to, kas mano gyvenime įvyko. Bičiuliai, atsipalaiduokite, ne mes turime „išlaikyti“, tai ne mūsų pastangomis viskas išsilaiko. Ne, ne. Jis prisikėlė ir ne mes turime išlaikyti Jo prisikėlimą. Atvirkščiai. Tai prisikėlęs Kristus palaiko ir išlaiko mūsų gyvenimą. Ir tik todėl, kad tu pripažįsti Jo prisikėlimą, gali atsipalaiduoti, o nerimas ir įtampa nieko nebeužgožia. Tada mes pradėdame keistis, visas gyvenimas ima keistis, mums to beveik net nepastebint: mus paprasčiausiai veikia dinamizmas, kuris kyla ne iš mūsų, ir mes su nuostaba pamatome, jog tapome kitokie.

Taigi Kristaus pripažinimo patirtis leidžia žengti kitą žingsnį: po pripažinimo seka „pripažinimo tąsa. Kaip ji vadinasi? Atminimas. Iš tiesų ko gi prašė Kristus? Atminti. Jis prašė jį prisiminti: „Tai darykite mano atminimui“. O kas tas „tai“? Visa kas!“.

<sup>109</sup> Francesco, Esortazione Apostolica post-sinodale ai Giovani e a tutto il Popolo di Dio *Christus vivit*, 1.

<sup>110</sup> *Barco Negro*, muzika Caco Velho ir Piratini, tekstas D. Mourão-Ferreira.

<sup>111</sup> Plg. Gal 2,20.

esaties pripažinimas“, tikroji mūsų asmens tąsa. Jeigu pripažinimas yra tai, kas žavi, patraukia mus, mūsų asmenį, jeigu Tavęs, Kristau, pripažinimas, yra visa tai, kas aš esu kaip vienis, tai šio pripažinimo tęstinumas yra tai, kas leidžia mums, mūsų asmeniui išlikti, tęstis“.<sup>112</sup>

Žinoma, kai kas dar gali paprieštarauti: „Kaip gi įmanoma išsilaikyti, išlikti?“. Tačiau šis prieštaravimas yra visiškai be pagrindo: „„Gebėjimas išsilaikyti, išlikti jau yra duotas“ [ne tu pats turi išsilaikyti] [...], nes tas gebėjimas išsilaikyti, išlikti yra Kristus“.<sup>113</sup> Tai Jis išsilaiko, išlieka ir išsilaikydamas, išlikdamas leidžia išsilaikyti ir tau. Taigi dar kartą: viskas yra atvirksčiai. Ir to suvokimas, pamatymas be galo išlaisvina.

#### 4. Vieta kaip kelias

Kad tą atminimą išlaikytume gyvą, mums yra duota tam tikra vieta: „Vieta, kurioje šis atminimas prasideda [...], šio atminimo ištakos, t.y. vieta, kurioje patiriamas paskatinimas pripažinti ir toliau vis raginama nuolat pripažinti, – tai šios Kristaus pergalės istorijoje ženklas, tai gyva bendruomenė, nauja draugija, t.y. žmonės, kurie kartu yra todėl, kad yra Kristus“.<sup>114</sup>

Jeigu norime išlikti, jeigu norime atlaikyti laikui bėgant, tai galime tik vientitelėje vietoje, kuri išlieka, atlaiko. Tai ne mūsų pastangomis viskas išlieka. Todėl, kaip pabrėžia kunigas Giussani, reikia „lankyti tą Kristaus pergalės ženklą!“, t.y. bendriją, kurioje yra Jis, „Tasai, kuris yra mūsų tarpe“.<sup>115</sup> Taigi praktinė mūsų pareiga – tai lankyti šios pergalės ženklą, kaip tai darė mokiniai, kai kitą dieną ir paskui dar po to vis ėjo Jo ieškoti. Tai jie darė būtent todėl, kad suvokė, jog, jeigu nebūtų pas Jį ėję, tai laikui bėgant tas susitikimo naujumas būtų susilpnėjęs, nebebūtų buvęs veiksmingas.

„Mielas kunige Carrón, noriu papasakoti tau apie man nutikusį dalyką. Pasakojimą turiu pradėti 2012 metų gegužės 1 diena, tavo laišku laikraščiui „Repubblica“,<sup>116</sup> kuriame – kaip man pasirodė – atsiribojai nuo judėjimui priklausančių asmenų, įsivėlusius į teisminį procesą. Man nepatiko tas laiškas. Pamaniau, kad tėvas negali taip rašyti apie savo vaikus, kad kunigas Giussani nieko panašaus niekada nebūtų rašęs. Po kelių mėnesių man irgi teko dalyvauti viename tyrime ir per vieną dieną mano gyvenimas pasikeitė: aš praradau darbą ir patyriau visus įmanomus sunkumus, kurie kyla tokiomis aplinkybėmis. Man iš karto kilo mintis, kad visi tie įvykiai yra tam, kad žmogus pasikeistų, ir be to Dievas man niekada neatėmė esminių dalykų: tikro ir gilaus mano žmonos artumo, draugų pagalbos ir netgi materialinės paramos. Visgi buvau sutrikęs: mano ankstesnis (darbo ir viešas) gyvenimas nebeegzistavo, mano suburta Brolijos grupelė iširo, susvyravo kai kurie svarbūs mano ankstesnio dvidešimties metų gyvenimo aspektai, o mano susidomėjimas judėjimu visiškai sumažėjo. Viskas man atrodė sudėtinga, beveik nesuprantama, toli nuo manęs. Poreikis rasti atsakymą mane privertė žengti žingsnius, kurie buvo svetimi mano gyvenimui: aš apsilankiau Medžiugorėje, meldžiausi taip, kaip niekad anksčiau savo gyvenime, ir tuo pačiu metu „pradėdamas iš naujo“ jaučiau, kad kažko trūksta. Paskui mano žmona darbo reikalais susidraugavo su vienu asmeniu iš judėjimo, kurį anksčiau pažinojome beveik tik iš matymo. Tai buvo tarsi nedidelė skylutė užtvankoje, kuri paskui padidėja tiek, jog priverčia griūti visą struktūrą. Tas naujumas per konkrečių žmogų vėl pradėjo skverbtis į mano gyvenimą ir aš tam tiesiog nesipriešinau. Tai vyko ne staigiai, bet lėtai, pamažu, natūraliai, beveik nepastebimai ir aš savyje pastebėjau šį pasikeitimą, pastebėjau, kad vėl esu patrauktas, sužavėtas. Kai po to skausmingo įvykio, kai buvo nuteistas Roberto

<sup>112</sup> L. Giussani, *Qui e ora (1984-1985)*, op. cit., p. 68.

<sup>113</sup> *Ibidem*, p. 69.

<sup>114</sup> *Ivi*.

<sup>115</sup> *Ivi*.

<sup>116</sup> J. Carrón, «Carrón: da chi ha sbagliato un'umiliazione per Cl», *la Repubblica*, 1° maggio 2012, pp. 1 e 11.

Formigoni, išėjo CL spaudos pranešimas,<sup>117</sup> man jis pasirodė nuostabus. O dar nuostabesnis man buvo straipsnis laikraštyje „Avvenire“<sup>118</sup>, komentavusiame spaudos pranešimą ir pavadinusiam jį „be galo krikščionišku“. Kartą grįžau namo, mano žmona dirbo, bet pasisveikinome žinutėmis ir trumpai jai parašiau, kokie puikūs yra spaudos pranešimas ir straipsnis. Tada sėdau prie stalo ir, man bevakarieniaujant, ji man per WhatsApp atsiuntė žinutę. Tai buvo Carrón laiškas, kuriame, atrodė, buvo paaiškintas ir motyvuotas tas CL spaudos pranešimas. „Šito laiško aš nepastebėjau“, pamaniau. Man pasirodė, kad tas laiškas tiesiog praplečia spaudos pranešimą, yra labiau analitiškas, išsamesnis. Perskaičiau jį visą, o gale data – jis parašytas ne šiandien, o 2012 metų gegužės primąją. Tai buvo tas pats laiškas, kuris prieš beveik septynerius metus man taip labai nepatiko. O dabar, rašydamas šias eilutes ir dar kartą skaitydamas tavo prieš septynerius metus rašytą laišką, norėčiau pakartoti visus tuos žodžius, kurie nusako mane, bet tai neįmanoma, nes visas laiškas, visi žodžiai jame nusako šiuos mano naujo gimimo metus. Iš mano patirties žvelgiant visas tavo laiškas atsako į tavo iškeltą klausimą „Kas atlaiko laiko išbandymus?“.

Taigi užtvankoje pakanka mažos skylutės ir pakanka pradėti sekti.

Ar nenori prarasti to, ką atradai? Žinai, kur tai susitikai, tad taipogi žinai, kur gali grįžti, nes ten tavęs laukia. Tai ne tavo pastangų vaisius, nes tavo pastangos, kaip ir mano, apgaulingos, jos neišsilaiko, negali atlaikyti. Taigi nešvaistikim veltui laiko stengdamiesi. Nori atlaikyti? Žiūrėk ten, kur atpažįsti ką nors, kas atlaiko, išlieka. Jeigu tai radai judėjime dėl jame egzistuojančio sambūvio kironiškumo, dėl to jo gebėjimo vėl tave patraukti, sudominti, dėl tos įtaigos, kurios dėka judėjimas įgalino tave atrasti tikėjimą, tada metodas, kaip atlaikyti, yra įsitraukimas į tą judėjimą, į tą draugiją, kurie tau yra Jo esaties ženklas. Ištikimybė yra nukreipta į Jį per ištikimybę šiai draugijai.

1989 m. kunigas Giussani kalbėjo (tai rasite paskutinėje Rekolekcijų knygelėje „La verità nasce dalla carne“: „Mūsų bendruomenė turi šią pagrindinę ir betarpišką funkciją kiekvienam iš mūsų. Viešpats yra didis, jis būtų galėjęs sukurti milijardus kitų formų, ir iš tiesų Bažnyčia yra be galo turtinga šių įvairių formų, o mus paveikė, patraukė būtent ši forma. Jeigu tokiu būdu mūsų nebūtų paveikęs, būtų nereikėję to, kas tarp mūsų yra: o kadangi mus pasiekė tokiu būdu, tai jis reikalingas, ir jo nepaisyti, palikti, užmiršti, jo nepanaudoti – tai reiškia išduoti Dievą. Negalima pasakyti: „Viešpatie, Tu pas mane atėjai šiuo keliu, bet aš pas Tave eisiu kitu keliu“. Ne! Todėl būtent per šią mūsų draugiją ir draugystę, kad ir kokios jos bebūtų trapios, mes einame pas Jį. Dieve man, aš norėčiau keliauti su kiekvienu iš jūsų, bet netgi nesugebu, neturiu jėgų ir laiko atsakyti į visus laiškus! Jūs man turite atleisti, nes prisiekiu, kad širdis visai kitokia, nei tai, kas yra matyti. Padėkime vieni kitiems. Tai yra kelias, kuriuo Viešpats mus kviečia pas save ir ragina būti budriems. Tai toks trapus kelias, toks daugeliu atžvilgiu abejonių keliantis kelias, bet tai yra pedagoginis įrankis, ugdymo būdas, kurį tau įdavė Viešpats. Kitaip, jeigu aš tuo nebūčiau įsitikinęs, ar tikrai manai, kad čia būčiau ir kalbėčiau? Dėl Dievo meilės, pagalvočiau apie save ir pasitraukčiau į kokią nuošalią vietą melstis!“.<sup>119</sup> Tik įsivaizduokite, kaip mane tai išlaisvina, kai esu čia, ant scenos, ir jums kalbu, skaitau jums šiuos kunigo Giussani žodžius!

## 5. „Kultūrinė mūsų pasikeitimo svarba“

Kai žmogus yra nuolat kviečiamas prisiminti tą vietą, kurią Kristus jam parinko, kad jį patrauktų, tada jis pasijunta pilnas jėgų ir energijos visuomet, nesuvaldomai pradėti iš naujo. Taip nutiko ir su mokiniais. Aš galiu klysti tūkstančių tūkstančius kartų, tačiau nuolat vis pradėdau iš naujo ir galiu kitiems perteikti tą naujumą, galiu kviešti kitus dalyvauti mūsų gyvenime; dažnai tie kviečiami

<sup>117</sup> «Formigoni. Nota di Comunione e Liberazione», Il comunicato dell'ufficio stampa di CL sulla condanna di Roberto Formigoni, 22 febbraio 2019, clonline.org

<sup>118</sup> M. Leonardi, «Ma non si è figli perché non si sbaglia», *Avvenire*, 26 febbraio 2019.

<sup>119</sup> L. Giussani, *La verità nasce dalla carne*, op. cit., pp. 239-240.



žmonės nesutiks, atsisakys, bet aš vis tiek nuolatos juos kviesiu, nes manęs neapsprendžia jų reakcija. „Šis nesuvaldomumas yra toks paprastas, pavyksta taip lengvai, kaip kad atpažinti savo motinos veidą, jį apkabinti ir pabučiuoti, tai iš tiesų tos pergalės prieš laiką patyrimas „savo kailiu“, tai tos prisikėlusio Kristaus pergalės prieš laiką atspindys manyje.“ Tas toks stebėtinai nesuvaldomumas – tai Kristaus pergalės prieš laiką, Jo prisikėlimo ženklas manyje, tavyje dabar, ne tik paskutinę dieną, bet visoje istorijoje, dabarties sumaištyje. „Taigi žmogus mėgina patikrinti savo tikėjimą su savimi ir su kitais. Kodėl? Nes ši pergalė – tai žmogiškumo išsipildymas.“<sup>120</sup>

Viena iš jūsų man rašo: „Maždaug prieš du mėnesius mokykloje, kurioje dirbu beveik dvejus metus, staiga mirė vienas mokinys. Skausmas ir sumišimas dėl šios mirties paskatino nelauktus įvykius ir dialogus. Ypač su vienu kolega, su kuriuo iš karto puikiai sutarėme, įvyko tikras „susitikimas“. Užbėgsiu už akių pasakydama, kad jis laiko save ateistu ir nekenčia visko, kas siejasi su Bažnyčia. Vieną skausmingiausių akimirų netekus mūsų mokinio jis man prisipažino, kad gyvenime jaučiasi nepatenkintas ir kad jau seniai bando numalšinti jį lydintį nerimą. Jis taip pat pridūrė, kad jaučiasi negalįs padėti mokiniams, kai jie to prašo, ir kad mano atveju taip nėra. Jis iš tiesų pasakė: „Tu gerai jautiesi su visais. Kai bendrauji su kitu žmogumi, priimi jį tiek, kad tarsi išnyksti pati ir tas kitas tampa centru“. Paskui dar pridūrė: „Tu esi ten. Visada. Bet kartu visada esi ir kitur“. Galiausiai baigė sakydamas, kad mato, jog aš esu „išbaigta, pilna“. Tada nusprendėme susitikti ir pasikalbėti daugiau, nes jis nori labiau suprasti, kas man yra tas „kitur“, kurį jis manyje pastebėjo“.

Žmogiškumo išsipildymas. „Tai yra kultūrinė mūsų pasikeitimo svarba.“<sup>121</sup> Tai yra mūsų indėlis pasauliui: tuo tarpu, kai dauguma yra sutrikę ir gyvena chaose, ir dėl ko toks kaip Ulrich Beck, visą savo gyvenimą paskyręs visuomenei tyrinėti, turi padaryti išvadą, kad nebesupranta pasaulio,<sup>122</sup> mes – tos malonės, kurią gavome ir gauname kiekvieną dieną, dėka – nesame sutrikę, taip pat, kaip ir Jėzaus mokiniai nebuvo sutrikę gyvendami Romos imperijos chaose. Tai yra kultūrinė to, ką mes nešame, svarba, kultūrinė svarba pasiūlymo, kuriuo remdamiesi žvelgiame į pasaulį ir viso ko žlugimą. Gali žlugti visos iki šiol išsilaikiusios santvarkos, tačiau mūsų pergalė nėra tapati tam tikrų santvarkų gyvavimui ir gyvenimui prie jų prisirišus. Todėl galime pradėti iš naujo taip, kaip pirmieji krikščionys pradėjo iš naujo žlugus Romos imperijai. Atėjo barbarai, bet krikščionys vėl pradėjo iš naujo ir tai padarė puikiai. Nors viskas ir žlugo, tai jų nesužlugdė, nes jų pamatai buvo pastatyti taip, kad neiro. Mes irgi gyvename perėjimo, sukrėtimo laikotarpiu ir taipogi galime daryti iššūkį šiai situacijai, pateikdami prasmės pilną pasiūlymą.

„Pasikeitimo patirtis glūdi (atsiranda ir sustiprėja) Kristaus pripažinime; mūsų tikėjimas glūdi Kristaus esatyje, kuri mus keičia, nes „Jis leidžia pasauliui vėl tapti tikru nugalėdamas blogį, kadangi blogis yra tai, kas nežmogiška, tai, kas netikra“, nugalėdamas tai, kas praeina ir neišlieka. Tokiu būdu pradedame patirti Jo pergalę, tą apčiuopiamą „šimteriopai“ šiame pasaulyje, džiaugsmą, ramybę, energiją ir dėl to nustebe klausiamo: „Iš kur gi man visa tai?“. Turime gerai suprasti, iš kur visa tai gauname, nes kitaip kodėl gi turėtume čia sugrįžti? Visa tai mes gauname iš gyvojo Kristaus. „Kristaus vienalaikiškumas istorijoje – tai pažadas dabarčiai, tai apčiuopiamas „šimteriopai“, nors mes jį visuomet įsivaizduojame kitoki. Kiek žmonių man sako: „Bet gi to „šimteriopai“ nėra. Kur gi tas „šimteriopai?“. Žinoma, jeigu tu jį įsivaizduoji pagal save, tai nebėra naujovė, tada tu pasilieki ties tuo, ko tavo manymu trūksta. Atpirkimas – tai apčiuopiamas „šimteriopai“, bet jis visuomet skiriasi nuo mūsų įsivaizduojamo, visuomet.“<sup>123</sup>

<sup>120</sup> L. Giussani, *Qui e ora (1984-1985)*, op. cit., p. 70.

<sup>121</sup> *Ivi.*

<sup>122</sup> „Pasaulis išsimušė iš vėžių. Daugelis taip mano. Klaidžiojame be tikslo, sutrikę, diskutuojame apie tą ar aną, apie už ir prieš. Bet dėl vieno dalyko dauguma nepaisant prieštaravimų ir visuose žemynuose sutinka: „Nebesupranta pasaulio““ (U. Beck, *La metamorfosi del mondo*, Laterza, Bari 2017, p. XIII).

<sup>123</sup> L. Giussani, *Qui e ora (1984-1985)*, op. cit., pp. 70-71.

Jeigu įsivaizduoju savo pasikeitimą, man ateina, pavyzdžiui, tokia mintis: „Viso to, ką išgirdau šiomis dienomis, dėka grįžęs namo daugiau nebegalėsiu pykti“. Bet paskui atsitinka taip, kad supykstu vos po dvidešimties minučių ir to pakanka, kad suabejočiau viskuo, ką čia patyriau.

Tuo tarpu mano pasikeitimas pasitvirtina laikui bėgant ir matuojamas matu, kuris nėra mano. Tai tikras pasikeitimas, tą mato netgi kiti. Tai, kad pasikeitimas pasieks visus iki vieno gyvenimo aspektus, kaip to visi trokštame, yra tik laiko klausimas. Tačiau to pasikeitimo ištakos, pradžia jau yra, jis jau prasidėjo, tai yra įvykęs faktas, tai gyva Esatis, kurią galima patirti dabar. O mes tikimės, kad ji išsiskleis visame mūsų gyvenime taip, kad kiekvienas mūsų paliestas daiktas galės būti paveiktas to naujumo, kuris pasiekė kiekvieną iš mūsų.

Šią meditaciją pradėjome konstatuodami pasikeitimą ir įvairiais žodžiais sakėme: „„Reikia ieškoti to, kas užslėpta, reikia ieškoti šaknų, priežasties to, dėl ko mūsų draugija, mūsų draugystė davė tokius vaisius, kokius davė, žmogiškus vaisius“. Šiaip ar taip būtent dalyvaudami šiame ženkle, lankydami šį ženklą mes nuolatos būsimė kviečiami iš naujo tai pripažinti ir tai atsiminti arba, kitaip sakant, pripažinti nuolat, vėl ir vėl, kviečiami pripažinti ir atsiminti tą Esatį, kuri yra šaknys, ištakos to fakto, kad mes, būdami vieni kitiems svetimi, tapome broliais ir draugais ir kad mes, būdami tokie vargšai, taip keistai jaučiamės tokie turtingi, keistai, nes tai ne mūsų planas, ne mūsų sumanymas, kad tas turtingumas mumyse išsižiebtų“.<sup>124</sup>

Pabaigsiu vienu liudijimu: „Mielas kunige Carrón, praeitais metais grįždama iš rekolekcijų sužinojau, kad laukiuosi. Troškome turėti dar vieną vaiką, bet jautėmės jau laimingi turėdami pirmąją dukrą, kuri gimė po to, kai medikai pasakė, jog mūsų atveju labai sunku bus susilaukti vaikų natūraliai. Tuo tarpu praeitų metų gegužę pastojau antrą kartą. Nuo pat pradžių mums buvo aišku, kad tai buvo Slėpinio sumanymas ir tai mus pripildė didžios nuostabos ir be galo sujaudino. Be to tai įvyko labai ypatingu laikotarpiu: vos kiek daugiau nei prieš mėnesį mano vyras prarado darbą ir ėmė patirti nedarbo padarinius. Per pirmą apsilankymą pas gydytoją viskas buvo puiku, mano tyrimai geri, o vaisius teisingoje padėtyje ir mes netgi girdėjome plankant jo širdelę. Atrodė, kad viskas eisis gerai. Tačiau paskui pajutau, kad kažkas negerai. Su vyru nuvažiavome į ligoninę tyrimui ir sužinojome, kad neštumas prieš kelias savaites nutrūko. Tą pačią dieną namuose įvyko savaiminis persileidimas. Po to sekusiomis dienomis daugelis mane stengėsi raminti ir paguosti žodžiais. Aš jaučiau visą savo bejėgiškumą prieš tai, kas įvyko, bejėgiškumą savo ir savo vaiko gyvenime. Ir tada supratau, kad tokį patį bejėgiškumą, jeigu esu sąžininga, patiriu ir santykiyje su savo dukra. Net ir jai, kuria galiu rūpintis konkrečiai, tiesiogiai, negaliu pridėti nei vieno papildomo kvėptelėjimo. Tai kas gi kiekvieną akimirką pripildo prasmės? Kas atlaiko laiko išbandymus? Tik tikra ir konkreti Esatis. Ne kokia idėja ar loginė išvada, bet įvykusi Esatis, Faktas, kuriuo neįmanoma suabejoti ir kurio jokia nepalanki aplinkybė negali paneigti ar nubraukti. Tai Tu, Kristau, vienintelis atlaikai gyvenimo išbandymus. Tačiau be šios draugijos Kristus man būtų likęs vien tik vardas, jis nebūtų tapęs tikra Esatimi. O svarbiausia, tai yra vienintelė vieta, leidžianti man išlaikyti tuos klausimus gyvus, svarbius, jų nenutildo kokia banalia fraze, leidžia jiems išlikti tokiems pat giliems. Per persileidimo patirtį man labiau paaiškėjo, ką reiškia tai, kad santykis su Slėpiniu yra asmeniškasis. Per tą įvykį pajutau tam tikrą vienatvę, supratau akivaizdybę, jog jokio žmogaus, nei pačios draugijos negaliu įgalioti perduoti savo atsako Kristui. Tai aš esu priešais Slėpinį ir šiame santykiyje esu viena. Bet būtent šios vienatvės pajautimas man parodė tą šios draugijos vertę mano ryšyje su Kristumi. Draugų užduotis nėra mane guosti ir raminti, jie negali sugrąžinti man vaiko ir ne buvimas kartu pašalina mano problemas ar baimę. Tačiau man reikia tokios vietos, kad ji mane išlaikytų arba gražintų į teisingą padėtį, kad neleistų man pamiršti klausimų, kuriuos išprovokuoja tikrovė. Ši istorija, šioje kelionėje sutikti veidai, darbas bei padaryti veiksmai leidžia megztis santykiui su Juo ir laikui bėgant padarė jį labai artimą. „Žmogus nenustoja bijoti tik todėl, kad kažkas jam sako: „Nebijok!“. Reikia, kad ta – Dievo – esatis įsiskverbtų į žmogaus „aš“ gelmes ir ta esatis turi būti

<sup>124</sup> *Ibidem*, p. 71.

tokia, kuri istorijoje parodė, kad yra tikra. Tik istorija, kuria yra gyvenama, iš tiesų gali būti tinkamas pagrindas pasitikėjimui. Visa, ką Dievas padarė ir daro dabar, yra tam, kad „tu žinotum, kad aš esu Viešpats, ir kad galėtum Juo pasitikėti“ (Štai darau naują dalyką: ar to nematote?, Brolijos rekolekcijos 2018, p. 26). Tai istorija, kuri Dievą padarė tikra esatimi, kuria galiu pasitikėti ir kuri daro iššūkį ir atlaiko laikui bėgant. Kad ir ką Jis bedarytų“.

Pabaigoje pasiklausykime „Cristo al morir tendea“, nes tai yra dialogas su šia gyvenimą nulemiančia Esatimi. Klausydamiesi išgirsime į kiekvieną iš mūsų kreipiamą šį klausimą: „Ar jūs jį paliktumėte dėl kitos meilės?“.

Giesmė: „Cristo al morir tendea“. <sup>125</sup>

---

<sup>125</sup> «Cristo al morir tendea, / ed ai più cari suoi Maria dicea: / “Or, se per trarvi al ciel dà l’alma e ’l core, / lascieretelo voi per altro amore?” // “Ben sa che fuggirete / di gran timor, e alfin vi nascondrete: / ed ei, pur come agnel che tace e more, / svenerassi per voi d’immenso amore” // “Dunque, diletti miei, / se a dura croce, in man d’iniqui e rei, / dà per salvarvi il sangue, l’alma e ’l core, / lascieretelo voi per altro amore?”. (Kristus ėjo mirti, o jo motina Marija taip kalbėjo mokiniams: „Jeigu jis, kad jus nuvestų į dangų, atiduoda sielą ir širdį, ar jūs jį norite palikti dėl kitos meilės?“ „Jis gerai žino, kad jūs, labai išsigandę, pabėgsite ir galiausiai pasislėpsite. Ir visgi jis, kaip tyliai mirštantis ėriukas, iš savo didžios meilės nusizemins dėl jūsų“. Taigi, mano mielieji, jeigu jis, nukryžiuotas neteisingų ir piktavalių žmonių, lieja savo kraują ir atiduoda savo sielą bei širdį, kad jus išgelbėtų, ar jūs vie tiek jį norite palikti dėl kitos meilės?“)“ (Fra Marc’Antonio da San Germano, «Cristo al morir tendea», in *Canti per la Settimana Santa*, Soc. Coop. Ed. Nuovo Mondo, Milano 2007, pp. 50-51).

## KLAUSIMAI

**Davide Properi.** Šiais metais taip pat gavome labai daug, daugiau nei 1300 klausimų, kurie, sudėję juos su dviem tūkstančiais laiškų, atsiųstų atsakant į Carrón'o provokaciją bei kvietimą, yra puikus rezultatas. Kartu su daugeliu kitų dalykų tai liudija faktą, kad šiame susibūrimo, šiame geste yra dalyvaujama iš tikrųjų. Mes neapsiribojame vien tik fiziniu buvimu jame, bet kiekvienas prisidedame prie jo kūrimo. Visi puikiai suprantame, ką reiškia gestas. Šis žodis kilęs iš lotynų kalbos žodžio „gerere“, kuris reiškia „nešti“: tam tikras faktas, kuris „neša“ tam tikrą prasmę. Mes čia susirinkome tam, kad atskleistume šią prasmę. Tai yra esminis dalykas mūsų, kaip suaugusiųjų, išugdyme, išauklėjime, nes suaugusiam žmogui – kuo toliau, tuo labiau tai suvokiame – kaip niekad anksčiau, tiek pat kiek ir jaunuoliui, o gal net ir labiau, reikia būti išauklėtam, būti ugdomam, kad atrastų save, kad pamatytų savo žmogiškąjį veidą. Taigi kaip toks šis gestas pilnai įtraukia mūsų žmogiškumą. Tad būtent tai be galo aiškiai ir atsispindėjo jūsų atsiųstuose klausimuose, nes be poreikio suprasti Julián'o šiomis dienomis pasakytus žodžius matome ir nuoširdų mėginimą patikrinti tai per kasdienio gyvenimo patirtį bei išbandymus, kuriuos esame pašaukti patirti.

Čia mūsų susirinko dvidešimt du tūkstančiai ir mes esame tikros ir konkrečios draugijos dalis. Bet turiu pasakyti, kad jau nuo pat pirmo vakaro ta visų mūsų patirta tyla, lydėjusi mus per visas šias dienas – tai, tam tikra prasme, nuostabą kelianti tyla, nes juk mūsų čia tiek daug, ir, kiek pamenu, ji daug intensyvesnė, nei ankstesniais kartais – yra ženklas, kad šioje tikroje ir konkrečioje draugijoje kiekvienas iš mūsų yra dėl savęs, dėl to, kad pripažintų tą esminę vienvatvę, gerą vienvatvę, vienvatvę Slėpinio akivaizdoje.

Tai yra įžanga į pirmą klausimą.

„Išklausius paskutinį popietinės paskaitos liudijimą kilo klausimas, ką reiškia būti vienam Slėpinio akivaizdoje, nes juk šiaip ar taip reikia tam tikros vietos? Ir kaip santykį su Kristumi padaryti dar tvirtesnį vienvatvės situacijoje, t.y. tada, kai neturi galimybės bendrauti su žmonėmis, kurie tau yra Kristaus pergalės ženklas? Nelabai suprantu, ar santykio su Slėpinio sutvirtinimas yra bendravimo, susitikimų su gyva žmonių draugija problema ar problema asmeniniame lygmenyje.“

**Julián Carrón.** Mano manymu, pirmiausia svarbu suprasti tos vienvatvės pobūdį. Kai prieš daugelį metų pirmą kartą Ispanijoje perskaičiau „*Tracce d'esperienza cristiana*“ (*Krikščioniškosios patirties pėdsakai*), mane iš karto nustebino tai, kaip kunigas Giussani ten kalba apie vienvatvės problemą: „Kuo labiau suprantame savo poreikius, tuo aiškiau pamatome, kad jų negalime patenkinti vieni patys, kad jų negali patenkinti ir kiti žmonės, tokie, kaip ir mes. [...] Būtent šis bejėgiškumo jausmas gimdo vienvatvę“. Taigi visiškai kitaip, nei dažnai manome, „tikroji vienvatvė kyla ne iš to fakto, kad esame vieni fizine prasme, kiek iš suvokimo, jog į tam tikrą mūsų esminę problemą negalime atsakyti mes patys arba kiti“. Apie tai buvo kalbama ir vakar skaitytame liudijime: niekas negali gražinti tai moteriai vaiko, kurio ji neteko. Todėl „puikiausiai galima pasakyti, kad vienvatvės jausmas kyla iš kiekvienos rimtos akistatos su savo žmogiškumu. Tai puikiai gali suprasti tie, kas manėsi kokį nors svarbų savo poreikį patenkintą kokio nors dalyko ar asmens dėka: tas dalykas ar asmuo dingsta arba pasirodo negebantis to padaryti“. Taigi, jei mes dedame viltis į vieną ar kitą dalyką, galiausiai nusiviliame. „Mes esame vieni“, tęsia Giussani, „su savo poreikiais, su savo poreikiu būti ir gyventi intensyvią gyvenimą. Esame vieni, vieni dykumoje ir vienintelį dalyką, ką galime, tai laukti, kol kas nors ateis. O tuos klausimus išspręs, tuos poreikius patenkins tikrai ne žmogus, nes patenkinti reikia būtent mogaus poreikius“.<sup>126</sup>

<sup>126</sup> L. Giussani, «Tracce d'esperienza cristiana», in Id., *Il cammino al vero è un'esperienza*, op. cit., pp. 85-86.

Tik šis suvokimas įgalina mus suprasti mūsų vienatvės prigimtį. Jeigu tą vienišumą, vienatvę susiauriname tik iki fakto, jog esame vieni fiziškai, tai šią problemą galime spręsti daugeliu būdų. Tačiau jeigu tikroji vienatvė kyla iš bejėgiškumo tenkinant savo esminius poreikius, savo poreikį būti ir išsipildyti, kurio dažnai nesuvokiame, tada kyla klausimas, kas įstengia tą vienatvę įveikti, nes mes patys to negalime padaryti net ir kartu su savo begaliniu poreikiu būti.

Sūnus palaidūnas manė, kad pažįsta save, savo poreikio prigimtį, ir todėl pagalvojo, kad tą problemą išspręs išeidamas iš namų ir pasiimdamas savo palikimo dalį. Tačiau ta puikybė manant, kad išsivers savo jėgomis, greitai pasirodė esanti apgaulinga. Staiga jis suprato, jog jam reikia kažko kito, ko jis pats sau negali duoti. Tik kai iš tiesų suprantame, kas esame, suprantame savo poreikių svarbą, tik tada galime suvokti, kas geba tuos poreikius atliepti. Todėl mane visada jaudina – tai esu sakęs daug kartų – šie garsūs Chesterton'o žodžiai: „Blogai yra ne todėl, kad išminčiai nemato atsakymo, bet todėl, kad nemato pačios mįslės“,<sup>127</sup> t.y. nesupranta problemos, nesupranta, kas tai yra. Iš čia ir atsiranda mūsų puikybė manant, jog išsiversime savo jėgomis. Tuo tarpu, kai žmogus suvokia savo vienatvės, o todėl ir savo bejėgiškumo, ištakas, supranta, kad į šį klausimą gali atsakyti tik tai kitas, kitoks nei mes, didesnis už mus, tas, kuris supranta mūsų žmogiškąjį poreikį. Dėl to Kristus ir atėjo! Jis yra vienintelis, galintis įveikti tą mūsų bejėgiškumą.

Lieka neatsakyta antra klausimo dalis apie ryšį tarp lankymosi gyvoje draugijoje ir asmeninio santykio su Slėpiniu. Čia esminis dalykas yra pabrėžti, kaip pats Kristus suvokia save patį: Jis save supranta kaip ryšį su Tėvu, kaip „Tėvo siųstąjį“ („Kas tiki mane, iš tiesų tiki ne mane, bet Tėvą, kuris mane siuntė“<sup>128</sup>); o jo misija – tai įvesdinti žmogų, t.y. kiekvieną iš mūsų, į galutinį santykį su Dievu, Tėvo slėpiniu, nes iš jo viskas gauna vertę, svarumą, nuo jo šią akimirką priklauso mano gyvenimas. Jeigu Kristus stengiasi mus patraukti prie savęs, tai tik tam, kad įvesdintų mus į tą santykį su Tėvu („aš apreiškiau tavo vardą žmonėms, kuriuos man davei iš pasaulio“<sup>129</sup>). Bet tas priminimas apie Kitą yra būtent tai, kas nusako ir Bažnyčią, t.y. mus, kurie buvome patraukti Kristaus per tam tikrą susitikimą ir esme čia: „Kaip mane siuntė Tėvas, taip ir aš jus siunčiu“.<sup>130</sup> Tai savo gyvenimu mums paliudijo kunigas Giussani. Per jo laidotuves tai pabrėžė kardinolas Ratzinger: „Kadangi žmones jis vedė ne prie savęs, bet pas Kristų, todėl ir laimėjo jų širdis, padėjo pasauliui tapti geresniu, padėjo atverti pasaulio duris dangiui“.<sup>131</sup> Giussani nepririšo mūsų prie savęs, bet nuvedė mus pas Kristų.

Taip, tai, ką mums visada siūlė kunigas Giussani, buvo tam tikra vieta, lankymasis tam tikroje vietoje – tai draugija, Bažnyčia –, bet tik dėl to tikslo, dėl kurio ji egzistuoja, t.y. tikslo Kristų padaryti apčiuopiamą, įvesdinti mus į asmeninį santykį su Kristumi ir per Jį į Tėvo pripažįstamą priklausomybę. Net ir neteikintis žmogus, kai susitinka kurį nors iš mūsų, per mus yra nukreipiamas į „kitur“, kaip vakar cituotame laiške rašė viena mūsų draugė, t.y. į kažką kita, kažką didesnio už mus, kas yra viso to, ką matome, gelmė. Jeigu esame kviečiami lankytis tam tikroje vietoje, tai tam, kad būtume suvesti į santykį su Tuo, kuris mus kuria, gimdo, kuris vienintelis gali patenkinti mūsų gyvenimo poreikį. Tačiau jeigu „tos mįslės mes nematome“, jeigu sąmoningai nesuvokiame to savo poreikio, tada negalime netgi atsiverti ir pripažinti Kristų ir nesuprantame keistos mūsų draugijos prigimties. Todėl dažnai ir nusiviliname.

**Prosperi.** Viena daugiausia klausimų sukėlusią vietą yra ta, kur tu, pasakodamas Manzoni Bevardžio epizodą, mums uždavei klausimą: „Kas yra mūsų kardinolas, kiekvieno mūsų kardinolas?“. Šis klausimas iškėlė autoriteto mūsų gyvenime temą. Klausimą suformuluosiu taip:

<sup>127</sup> G.K. Chesterton, *Ortodossia*, Edizioni Martello, Milano 1988, p. 49.

<sup>128</sup> Plg. Jn 12,24.

<sup>129</sup> Jn 17,6.

<sup>130</sup> Jn 20,21.

<sup>131</sup> J. Ratzinger, «Omelia al funerale di don Giussani, Milano, 24 febbraio 2005», in A. Savorana, *Vita di don Giussani*, Rizzoli, Milano 2013, p. 1189.

„Ar gali paaiškinti, kodėl autoritetas yra būdas, kurio dėka Slėpinys mus pasiekia? Kas tai yra ir kas yra autoritetas?“.

**Carrón.** Kai kalbu šiuo klausimu, man visada į galvą ateina dar viena citata iš „Tracce d’esperienza cristiana“, kurioje kunigas Giussani mums padeda suprasti autoriteto prigimtį ir jo ištakas. Būtent nuo čia kas kart ir reikia pradėti.

Išaiškinęs vienatvės, t.y. bejėgiškumo jausmo, reikšmę ir išgvildenęs bendruomenės temą, jis susitelkia ties autoritetu. Kaip jį apibūdina? „Mus supančioje aplinkoje [bendruomenėje, kurioje esame, suprasdami savo bejėgiškumą] egzistuoja asmenys, kurie daug jautriau supranta tam tikrą žmogiškumo patirtį, iš tiesų išsiugdo gilesnį aplinkos ir asmenų suvokimą, daug lengviau suburia bendruomeninį judėjimą. Jie daug intensyviau, daug atsakingiau išgyvena mūsų patirtį; kiekvienas iš mūsų jaučia, kad juose jis pats atspindimas daug geriau, kad su jais pajuntame glaudesnę ryšį su kitais, labiau pasijuntame esantys bendruomenėje. Pripažinti šį reiškinį reiškia būti sąžiningiems savęs pačių ir savo žmogiškumo atžvilgiu. Tai išminties pareiga. Bet susitikimas su asmeniu, kuris labiau jaučia ir geriau supranta mano patirtį, mano poreikius, mano lūkesčius, natūraliai skatina mane juo sekti, tapti jo mokiniu būtent dėl to žmogiško dalyko, kuris, kai pamatome esantys bejėgiai ir vieniši, skatina mus burtis, vienytis. Šia prasme tokie asmenys natūraliai mums tampa autoritetu, net jei ir neturi jokių titulų ar nėra gavę tam tikrų teisių.“<sup>132</sup> Tai nėra vaidmenų, iki kurių dažnai susiauriname autoriteto problemą, klausimas. Esmė yra pripažinti asmenis, kurie palengvina mano augimą, brandą bei padeda man žmogiškąją patirtį išgyventi su daug didesne pilnatve, taip, kaip aš to trokštu.

Dėl to „natūraliai autoritetu tampa visų pirma tie, kurie sąžiningiau suvokia žmogiškąją patirtį arba ją išgyvena. Autoritetas iškyla kaip turtinga patirtis, kuri išsiskiria tarp kitų“. Asmuo tampa autoritetu to, ką jis neša, skelbia, dėka. „Jis sukelia naujumo įspūdį, nuostabą, pagarbą. Jame juntamas neišvengiamas žavesys“, kaip tai buvo Jėzaus atveju: „Šis žmogus tikrai turi galią“<sup>133</sup>, o ne kaip rašto aiškintojų atveju. Taip natūraliai iškyla autoritetas, taip jis iškils visuomet. Todėl ir paprasta jį atpažinti.

Kiekvienas iš mūsų yra pašauktas būti sąžiningu to, ką mato išryškėjant savo patirtyje, atžvilgiu. Kas seka savos patirties jam teikiamomis gairėmis, neturės sunkumų autoritetui identifikuoti, jam nebus keblu atpažinti savo kardinolą, nes tai bus akivaizdu. Jis yra tiesiogiai proporcingas poreikio prigimties suvokimui: kuo labiau žmogus jaučia tą poreikį ir kuo sąmoningiau suvokia to savo poreikio svarbą, tuo lengviau jis atpažįsta autoritetą. Autoriteto atpažinimas ir pripažinimas yra glaudžiai susijęs su savo bejėgiškumo patirtimi. Iš tiesų, jeigu žmogus nėra pasipūtėliškai pasitikintis savimi, jei supranta tą savo patiriamą bejėgiškumą, jei pripažįsta jaučiantis poreikį, tai jis daug lengviau prisišlieja prie asmens, kuris jam daug įtaigiau liudija tai, kad egzistuoja atsakas į tą poreikį, ir padeda jam jį patirti.

Ir priešingai, jeigu manomės išsiversią savo jėgomis, tai to atsako neatpažinsime net jeigu jis bus visiškai akivaizdus: taip nutiko tiems, kurie matė Jėzų savo akimis, bet jo neatpažino. Kodėl? Todėl, kad Jėzus atėjo pas vargšus, pas ligonius, pas tuos, kurie sąžiningai pripažįsta savo žaizdą, savo struktūrinį negebėjimą būti aukščiau už save pačius: vos tik Jį pamatę jie tuoj pat natūraliai prie Jo prisišlieja iš meilės sau, o ne todėl, kad turi palusti tam tikrai taisyklei. Jie prie Jo prisišlieja todėl, kad būdami gyvi nenori prarasti gyvenimo.

Kunigas Giussani leido mus suprasti šiuos dalykus taip, kaip jie iškyla: tokiu būdu visi dalykai be abejonės tampa daug paprastesni. Iš tiesų, jeigu pastebėsime, kaip viskas vyksta patirtyje, viskas tampa paprasta.

<sup>132</sup> L. Giussani, «Tracce d’esperienza cristiana», in Id., *Il cammino al vero è un’esperienza*, op. cit., pp. 87-88.

<sup>133</sup> *Ibidem*, p. 88.

### **Per Brolijos rekolekcijas Ispanijoje iškilo analogiškas klausimas autoriteto tema:**

„Iš man nutikusio susitikimo atsiradusi atitikimo patirtis susieja mane su ištakomis, su istorine judėjimo tikrove ir su tais, kurie šiai tikrovei vadovauja, ją kreipia, nes ištakose, pradžioje šie elementai yra susiję, yra vienis. Kai buvau studentas, šis vienis, ši vienybė egzistavo. Aš suprantu, jog vienintelis būdas ir toliau patirti šį atitikimą – tai būti toje vietoje, kur įvyko mano susitikimas su Kristumi. Iš tiesų po dvidešimt penkerių metų judėjime matau, kad, kai atitolstu nuo atitikimo patirties, kai atitolstu nuo savo tikrojo poreikio, nuo neatidėliotino mano žmogiškumo poreikio, nuo savo žaizdų, nuo savo reikmių, bendruomenė ir autoritetas virsta kažkuo, kas nebėra mano dalis. Tuo tarpu susitikimo patirtyje bendruomenė ir autoritetas yra mano sudedamoji dalis. Kartais į judėjimą žvlegiau kaip į kažką, kuo galiu gyventi arba negaliu gyventi, kažką, prie ko prisijungti arba neprisijungti, kažką, su kuo sutikti arba nesutikti, iš tokių pozicijų kaip „man patinka“ arba „man nepatinka“ (šiuolaikiniame pasaulyje, kadangi visi esame Instagram'o vaikai, tas „man patinka“ arba „man nepatinka“ yra tapęs vertinimo kriterijumi). Dažnai galiu būti CL judėjime ir jausti tam tikrą skepticizmą. Nors ir lankausi CL judėjime, galiu tapti skeptiškas. Suprantu, kad problema glūdi atitikimo vertinime, sekime tuo vertinamu atitikimu (pradiniu ir dabar esamu atitikimu). Tai pastebiu daugelyje judėjimo sferų, studentuose bei suaugusiuose: gali egzistuoti būdas būti judėjime būnant tarsi atskirtam nuo šio pradžių duodančio faktoriaus, kuriame viskas yra vienis. Susitikimo patirtyje atitikimas, bendruomenė ir autoritetas yra susijungę, yra vienis. Norėjau paprašyti padėti tai suprasti“.

**Carrón.** Man atrodo, kad tai, ką pasakei, padeda aiškiai suprasti, kokia ta kiekvieno iš mūsų įgyjama patirtis yra. Nes akivaizdu, kad, kai trūksta vieno iš šių elementų, ta patirtis tampa visiškai kitokia. Kartais šią problemą išsprendžiame abstrakčiai, o ne, kaip tu labai gerai paaiškinai, pradėdami nuo vieno patirties. Todėl manome, kad autoritetas yra kažkas, kas prie mūsų patirties prisijungia iš išorės. Kodėl? Todėl, kad, kaip minėjau, ne visa krikščionybės patirtis yra vienoda. Knygoje „Kodėl Bažnyčia“,<sup>134</sup> kunigas Giussani aprašo tris požiūrius į krikščioniškąjį faktą, tris metodus, kaip šiandien įsitikinti Kristaus faktu, iš kurių išplaukia skirtingi rezultatai: racionalistinis, protestantiškasis ir stačiatikiškas-katalikiškas metodai. Pirmasis į Jėzaus faktą žiūri kaip į tiesiog praeities faktą, lygų su kitais faktais, kuriuos galima priskirti „istorinio proto“ kategorijai. Jis krikščioniškosios žinios – Dievas tapo esatimi istorijoje – turinį susiaurina į jį net neišigilinęs. Protestantiškasis metodas pripažįsta didžiosios žinios turinį, tačiau apriboja ją tam tikru istoriniu momentu: Dievas tapo esatimi žmonijos istorijoje tik viename – Kristuje. Tad kaip šių dienų žmogus gali įtikėti šia esatimi? Tik per išskirtinai vidinę patirtį, Dvasios apšvietimą. Tai pozicija, kuri, nors ir būdama giliai religinga, atsižvelgia ne į visus krikščioniškosios žinios faktus. Tuo tarpu trečiasis metodas yra koherentiškas krikščioniško įvykio, kaip jis pačioje pradžioje iškilo, struktūrai: Dievas Kristuje tapo visiškai žmogiška esatimi ir kaip tokia išlieka, tęsiasi istorijoje per Bažnyčios – tikinčiųjų Jį draugijos – tikrovę. Susitikimas su Jo esatimi šiandien – susitikimas, kuriame kartu susijungia vidinis ir išorinis, objektyvus ir subjektyvus aspektai – yra būdas Jį įtikėti.

Pirmieji du savyje taip pat turintys tiesos elementų metodai veda į visiškai kitokią patirtį nei trečiasis. Žmogaus, kuriam krikščionybė nėra dabarties įvykis ir kuris neturi objektyvaus autoriteto jam duoto atskaitos taško (protestantizmas), patirtis yra visiškai kitokio pobūdžio nei kataliko patirtis. Reikia, kad mes šį skirtumą pamatytume savo asmeninėje bendruomenės, t.y. tam tikros tikrovės, kuriai yra vadovaujama, patirtyje, nes kitaip autoritetas mums visada atrodys kaip kažkas svetima mūsų tikėjime ir todėl krikščionybę užvaldys visiškai subjektyvizmas, t.y. mes savavališkai jį aiškinsime taip, kaip bus paranku. Prieš mėnesį viena mergina manęs paprašė paaiškinti popiežiaus autoriteto prasmę. Aš jai pasakiau: „Jeigu dešimt minučių pakalbėsi su koku nors žmogumi, iš to, ką jis tau pasakys apie Bažnyčią, galėsi suprasti, ar popiežiaus autoritetas yra jo patirties dalis ar ne, tau

<sup>134</sup> Plg. L. Giussani, „Kodėl Bažnyčia“, op. cit., pp. 18-60.

neriekės eiti pas popiežių, kad patikrintum, ar tai, ką tas žmogus kalba apie Bažnyčią, sutampa su popiežiaus nuomone“. Mums pakanka dešimties minučių, kad suprastume, ar žmogų kas nors sieja su popiežiaus autoritetu. Pakanka žmogui ištarti kelis žodžius, kad mes suprastume, ar jo patirtyje yra ryšys su autoritetu ar autoritetas jam yra kažkas svetima, išorinis priedėlis jo patirtyje. Tas pats vyksta ir judėjimo gyvenime. Kaip sako Giussani pirmajame „Tracce d’esperienza cristiana“ skyriuje,<sup>135</sup> autoritetas – tai sudedamoji žmogiškosios patirties dalis.<sup>136</sup> Bet kaip žmogus gali suprasti, ar taip iš tiesų yra ir jam? Iš patirties, kurią įgyja. Nes mūsų veidas byloja apie mūsų įgyjamos patirties pobūdį. „Nes medis pažįstamas iš vaisių“,<sup>137</sup> t.y. iš žmogaus įgyjamos atitikimo patirties galima suprasti tiesą apie jo ištakas. Tai absoliučiai tikras metodas, nes tik tam tikras medis užaugina tam tikrus vaisius. Kitas medis tokių pačių vaisių negali užauginti. Savo gyvenimo būdu liudiju tokią patirtį, kurią įgyju krikščioniškoje bendruomenėje. Kunigas Giussani pastebi, jog nėra tokios krikščioniškos bendruomenės, kuri galiausiai nesiremtų autoritetu, nėra tokios katalikiškos charizmos, kuri neturėtų ryšio su autoritetu: tai ne tiesiog teologinė problema, tai kažkas, kas yra mūsų krikščioniškosios patirties šerdyje. Todėl kiekvienas iš mūsų savo gyvenimo būdu visų akivaizdoje ir dainuoja savąją „Traviatą“.

**Prosperi.** Yra du susiję klausimai.

„Ką reiškia tai, kad patirtis implikuoja dalykų jausmo supratimą ir kad tikrovė yra suvokiama ne iki galo, jeigu nėra tvirtinama prasmė?“

„Sakei, kad mums gali nutikti neįtikėtinų dalykų, tačiau mes nieko neišmokstame, ir kad norint suprasti to, kas nutinka gyvenime, svarbą reikia palaikyti tą „sąmonės gebėjimo pažinti“ išaukštinimą, kurį pats tas neįtikėtinai dalykas, įvykis sukelia. Ar gali šį aspektą labiau paaiškinti?“

**Carrón.** Tęskime perskaitydami visus klausimus.

Kaip aš pastebiu, kad tam tikra esatis mano gyvenime yra lemtinga? Tai įvyksta todėl, kad ji mano žmogiškuosius poreikius atliepia kaip niekas kitas. Tačiau tai reikalauja palyginti tikrovę su mano poreikiais, o todėl kartu reikalauja ir mano proto vertinimo: „Tai yra kažkas, kas pagaliau atitinka tai, ko ieškau“. Norint įgyti ko nors patirtį nepakanka su tuo kuo nors tik susitikti ir kad tas dalykas sukeltų kokią nors mano reakciją, dar reikia taip pat, kad aš suprasčiau to dalyko svarbą, reikšmę, sąryšį su savimi. Patirtis neapsiriboja tik dalykų atoveiksmiu jaunų lygmenyje, ji implikuoja ir mano to dalyko prasmės suvokimą, nes kitaip anksčiau ar vėliau aš tą dalyką tiesiog pamiršiu. Todėl reikia, kad aš suprasčiau sutiktos esaties svarbą, kad išvelgčiau ryšį tarp tos esaties ir savo poreikių ir suvokčiau, jog santykiyje su ta esatimi aš augu, bręstu. Tai ir yra patirties įgijimas. Jeigu aš nesuvokiu, kad tai, kas man nutinka, atliepia, atitinka mano reikmes, tai tie įvykstantys dalykai, kad ir kokie nepaprasti jie būtų, yra tarsi į šalis išsilakstančios skeveldros, nes mes nepamatome jų ryšio su mūsų poreikiais. Taip, nesuvokę to susitikimo reikšmės, po kiek laiko tiesiog tai pamirštame, nuo to nusigręžiamo.

Giussani viską pradėjo tik tam, kad „parodytų, kaip tikėjimas atitinka gyvenimo poreikius“,<sup>138</sup> t.y. kad mes galėtume suprasti – suprasti! –, kaip Kristaus įvykis, tai, ką mums Kristus siūlo, tai, ką mums siūlo judėjimas, atitinka mūsų žmogiškąjį troškimą. Kitaip viskas tampa tik moralizuojančiu dalyku, tampa kažkuo, ką „privalau“ daryti: aš nebepriimu man siūlomų dalykų todėl, kad man to reikia, kad pripažįstu, jog tai atitinka mano reikmes, nebepriimu todėl, kad man nutiko pats didingiausias dalykas, koks tik dali būti. Jeigu nesu dėkingas už tai, kad su manimi tai įvyko, tai krikščionybė tampa tik begaline komplikacija, nepakeliama našta! Tuo tarpu, kuo žmogus labiau

<sup>135</sup> Plg. L. Giussani, «Tracce d’esperienza cristiana», in Id. „Il cammino al vero è un’esperienza, op. cit., pp. 87-88.

<sup>136</sup> Tas pats galioja ir krikščioniškoje patirtyje: „Nėra tokios krikščioniškosios patirties versijos [...], kuri nesiremtų [...] autoritetu“ (L. Giussani, *Il rischio educativo*, op. cit., p. 130). Žr. pp. 19-20.

<sup>137</sup> Mt 12,33.

<sup>138</sup> L. Giussani, *Il rischio educativo*, op. cit., p. 20.



suvokia jos svarbą, tuo labiau ją priima, tuo glaudžiau prie jos šliejasi – Giussani apie mokinių santykį su Jėzumi kalbėjo kaip apie „pilną saują klijų“ – ir kuo žmogus dėkingesnis: „Kaip gerai, Kristau, kad esi. Kaip gerai. Nes kitaip aš būčiau vienas su savo menkumu“.

Mane stebina tai, kad dažnai nekreipiame dėmesio į mūsų tarpe vykstančius nepaprastus dalykus (juos paliudijo tie visi mano skaityti laišakai). Kaip skaitėme Bendruomenės mokykloje, mes galime praeiti pro šventenybę, pro tuos daugelį vaisių, kuriuos tarp mūsų „sunokina“ Bažnyčios gyvenimo tikrovė, ir jų nematyti, o todėl ir nesuvokti jų svarbos.

Tuo tarpu, pereinant prie antro klausimo, kai žmogus susiduria su kažkuo, ką (skirtingai nei visa kita) suvokia esant iš tiesų lemtinga jo gyvenimui, suvokia esant sklidiną pažado jo gyvenimui, kas nutinka? Nutinka tai, kad tas įvykis sukelia tokią didelę nuostabą, jog pažadina žmogaus gebėjimą matyti, suvokti. Todėl Giussani ir sako, kad „tas pats gestas, per kurį Dievas apsireiškia žmogui“, pagelbėdamas žmogaus bejėgiškume, praplečia, „sustiprina pažintinį sąmonės gebėjimą, žvilgsnį „sufokusuoja“ į tą nepaprastą tikrovės dalyką“<sup>139</sup>, prieš kurį žmogų pastato. Tai tas pats, kaip kad kai žmogus įsimyli, susitinka su esatimi, kuri jį patraukia ir priverčia būti labiau savimi pačiu: šis įvykis atveria jo žvilgsnį, pažadina jo gebėjimą viską pažinti, ypač tą asmenį, kuris yra priešais jį, pamatyti to asmens vertę jam. Visi žinome, koks lemiamas yra šis dalykas: jeigu nesuvokiame to asmens, prie kurio prisirišame, svarbos mūsų gyvenimui, tai net jeigu jį visuomet turėtume „po nosimi“, būtų taip, tarsi jo nebūtų.

Jeigu taip atsitinka meilės ryšyje, tai įsivaizduokite, kaip tai gali paveikti susitikimo su Kristumi patirtį, juk palyginti su šiuo susitikimu įsimylėjimas yra tik blankus pirmojo atspindys. Taigi kas įvyko ir vis dar vyksta? Mes tai išgirdome liudijimuose: „Aš daug ką pamiršau, bet ne tą žvilgsnį, kuriuo į mane buvo žiūrima“; nuo tos akimirkos ta mergina nebegalėjo į save žiūrėti taip, kaip anksčiau, pasikeitė jos požiūris į dalykus ir jų suvokimas. Susitikime su Kristumi per žmogiškas būtybes, kurias Jis pasitelkia norėdamas mus užkariauti, yra akivaizdybė, kuri mus patraukia, kuri mus tarsi pririša ir praplečia mūsų protą, atveria mus supratimui to, kas su mumis nutiko, ir tai įvyksta ne jėga, ne priverstinai, kaip kad darome, kai pėdą norime įsprausti į per mažą batą, ir netgi ne kaip logiška pasekmė, kuri nieko nebeatraukia: tam reikia tik leisti Jo esačiai veikti mumyse ir netrukdyti. e della Sua presenza in noi. „Kristaus esaties pripažinimas įvyksta todėl, kad Kristus „laimi“ individą“, laimi mane Savo iniciatyva, Savo malone, pasiekdamas mane per žmogišką susitikimą, kuriam nėra lygių. Todėl, kaip apibendrina Giussani: „Kaip Kristus dovanoja save man dabarties įvykyje, taip pat manyje atgaivina ir gebėjimą pamatyti Jo išskirtinumą bei Jį pripažinti. Tokiu būdu mano laisvė priima tą įvykį, su juo sutinka, sutinka jį pripažinti“.<sup>140</sup>

**Prosperi.** „Cituoamas Ratzinger‘į pasakei, kad „galimybė „matyti“ Dievą priklauso nuo širdies apvalymo, nutyrinimo“, nuo dvasios neturto. Kas yra tas apvalymas, nutyrinimas? Taip pat sakei, kad reikia įsisąmoninti ryšį tarp pažinimo ir neturto, ir dar, kad vienintelis moralus dalykas yra pripažinimo dvasios neturtas. Ar gali dar kartą paaiškinti tą ryšį tarp neturto ir pažinimo?“

**Carrón.** Ratzinger‘is sako, kad Bažnyčios Tėvai akcentuoja ryšį tarp pažinimo ir neturto, ir kad būtent tai Evangelijoje kartojama nuolatos: „Palaiminti turintys vargdienio dvasią: jų yra dangaus karalystė. [...] Palaiminti tyraširdžiai: jie regės Dievą“.<sup>141</sup> Evangelija neiškelia jokios kitos sąlygos: norint pažinti, atpažinti ir pripažinti Dievą reikia tik šio dvasios neturto. Todėl primygtinai ir kalbėjau apie bejėgiškumą. Mes esame sukurti tokiam begaliniam likimui („Sukūrei mus, Viešpatie, sau“,<sup>142</sup> sako šv. Augustinas), jog negalime jo pasiekti vien tik savomis jėgomis; negalime mes patys patenkinti to mūsų pagrindą sudarančio pilnatvės poreikio. Tam atėjo Kristus. Jis atėjo todėl, kad be

<sup>139</sup> *Ibidem*, pp. 130-131.

<sup>140</sup> L. Giussani - S. Alberto - J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, op. cit., pp. 30-31.

<sup>141</sup> Mt 5,3-8.

<sup>142</sup> Šv. Augustinas, „Išpažinimai“, I,1.1.

Jo mes negalime nieko, visiškai nieko, atėjo, kad numalšintų mūsų laimės, likimo troškimą. Neverta pykti dėl tirkovės dalykų – pykti ant žmonos, vyro, pykti dėl darbo, aplinkybių –, nes niekas visiškai negali patenkinti mūsų laimės poreikio. Kaip sakė Leopardi: „Visa kas yra pernelyg mažai sielos talpumui“<sup>143</sup>. Todėl neverta pykti ant gyvenimo. Vienintelis dalykas, ką galime padaryti, - tai laukti, kad įvyktų Tasai, kuris atneš atsakymą. Tad prie savo struktūrinio bejėgiškumo pripažinimo bei suvokimo, jog atsakymas gali ateiti tik iš Kito, reikia dar ir širdies paprastumo Jį atpažįstant bei prie Jo prisiliejant. „Kas nepriima Dievo karalystės kaip kūdikis, - neįeis į ją“,<sup>144</sup> ją praras.

Taigi vienintelis dalykas, ką reikia padaryti susidūrus su ta Jo esaties dovana, kuriai nėra lygių, - tai tiesiog ją priimti. Kuo labiau pažįstame Kristų ir pamatome, kokia tai yra dovana mums, tuo labiau suprantame, kad mūsų pirmasis ir tikrasis veiksmas Jo akivaizdoje – Būties, kuri tapo draugija istorijoje, akivaizdoje – tai pasyvumas:<sup>145</sup> su širdies paprastumu priimti ir pripažinti Tą, kuris nuolatos vis ateina mūsų išgelbėti. Dažnai sutinku žmonių, kurie išgyvena judėjimą su tiesiog nuginkluojančiu paprastumu, paliekančiu mane be žado. Norėčiau, kad tuos žmones galėtų pamatyti visi. Nes gyvenimas yra ne proto problema. Tai yra neturto, širdies paprastumo, kurie leidžia mums suprasti tai, kas mums nutiko, problema. Turime tapti vis labiau vaikai. Buvimas vaiku – tai ne infantiliškumas, kaip mes dažnai įsivaizduojame. Mažas vaikas dar yra spontaniškas, jis dar neįgijęs sąmoningumo. Būti vaiku esant suaugusiu – tai yra didžioji problema! Mums tai beveik atrodo naivus dalykas, beveik prieštara, kad būnant suaugusiu galima būti vaiku. Tuo tarpu būtent tai ir yra tikroji išmintis, vienintelė Evangelijos nurodyta išmintis, būtent tokie išmintingi ir turime būti, jeigu nenorime prarasti to, kas geriausia.

Per savo žemiškąjį gyvenimą Jėzus mums paliudijo, kaip suaugęs žmogus gali ir toliau būti vaikas: „Aš visada darau tai, kas patinka Tėvui“.<sup>146</sup> Būtent tai mums iki pat mirties liudijo ir Giussani: jis stebėdavosi viskuo, jį jaudindavo kiekvienas dalykas ir jam kaip vaikui žibėjo akys. Neturėdami šio širdies paprastumo prarasime gyvenimą. Mūsų pašaukimas yra laimėti tai, kam mus slėpinys sukūrė, tačiau tai, ką Jis mums nori duoti, ta Jo esaties dovana yra tokia neproporcingai didelė palyginti su mūsų gebėjimais, jėgomis, jog mes galime būti tik pasirengę ir atviri kaip vaikai tą dovaną priimdami, ją pripažindami ir ją abiem rankom apglėbdami. Ir tada viskas tampa paprasta.

**Prosperi.** Tai, ką tik pasakei apie buvimą vaiku išminties prasme, galioja ir jausmų plotmėje juk santykiuose su tėvu ir motina, kai tas santykis yra aiškus, vaikas turi tokį tikrumą, kurio dažnu atveju suaugęs žmogus savo santykiyje su tikrove turėti neįstengia; iš tiesų suaugęs žmogus linksta susiaurinti savo patirtį iki psichologinių aspektų, t.y. iki to, kaip jis jaučia dalykus pradedant savimi pačiu. Tu pakomentavai tą dalį apie pasikeitimą ir štai kilo klausimas.

„Ar gali labiau paaiškinti, ką reiškia tai, jog problema yra įveikti psichologinį pasikeitimo įvaizdį ir mūsų bandymą pasikeitimą išmatuoti?“

Ir dar vienas klausimas.

„Kalbėjai apie ištikimybę kaip apie tai, kas sukelia pasikeitimą, tačiau sakei, kad ištikimybės nereikia suprasti kaip kokio etiško dalyko, susiaurinti jos iki sugebėjimo problemos; tačiau ji implikuoja mano buvimą, dalyvavimą, mano laisvę. Kaip mano ištikimybė gali nekontrastuoti su tuo mano dalyvavimu ir nevirsti vien etinėmis, moralinėmis pastangomis?“

**Carrón.** Pradėkime antruoju klausimu ir pačiu paprasčiausiu pavyzdžiu – įsimylėjimu. Įsimylėjimas negali būti etinių, moralinių pastangų rezultatas (kitokiu atveju, jei pakaktų tik to panorėti, susidarytų eilė visų tų, kurie ieško žmogaus, atsakančio į jų troškimą būti mylimais), tai nėra kažkas, ką galime sukelti mes patys. Bet kai tai įvyksta, turime tai priimti, laisvė turi įsitraukti.

<sup>143</sup> G. Leopardi, «Pensieri», LXVIII, in Id., *Poesie e prose*, vol. II, Mondadori, Milano 1980, p. 321.

<sup>144</sup> Mk 10,15.

<sup>145</sup> Plg. L. Giussani, “Religinis jausmas”, op. cit., p. 141.

<sup>146</sup> Plg. Jn 8,29.

Ištikimybė – tai mūsų laisvės išitraukimas į tą įvykusį faktą, kurio nesukeliame mes patys. Ją nuolatos žadina ir stiprina to fakto nuolatinis tęsimasis, vyksmas, t.y. Kristaus dabartiškumas, kaip sakiau vakar popietės paskaitoje.

Pereinant prie pirmo klausimo, kuris labia glaudžiai susijęs su tuo, ką ką tik sakėme, taipogi vakar pabrėžiau, kad pasikeitimo negalima susiaurinti iki jo psichologinio įvaizdžio, t.y. iki kažko, ką galiu pamatuoti savo matu: pagal temperamentą buvau greitai supykstantis ir toks pat esu dabar; maniau, kad po šių rekolekcijų grįšiu namo pasikeitęs, bet ir vėl kaip ir anksčiau greitai supyktu ir užsiplieskiu, kaip jau įprasta mano charakteriui, taigi manau, kad iš to, ką per tas dienas patyriau, nieko neišliko. Būtent toks pasikeitimo įsivaizdavimas mus ir stabdo. Mes visada patiriame pagundą sutapatinti tą pasikeitimą su savo gebėjimų padidėjimu, su buvimu šaunesniais, o tai yra būtent tai, ko daugelis siekia treniruodamiesi.

Ne, tai ne tas pasikeitimas, apie kurį kalbame ir kurio mums reikia. Tikrasis pasikeitimas – tai pripažinimas To, kuris duoda atsaką mūsų bejėgiškumui. Kaip aš negebu duoti šio atsako, taip negaliu įgalinti ir to pasikeitimo. Tai yra tiesiog, kaip jau sakiau, buvimas atviru tai Kristaus iniciatyvai mano gyvenimo atžvilgiu. Būtent tai ir yra tikrasis pasikeitimas: visa ką išgyventi priešais akis matant tą Esatį, sąmoningai suvokiant Jo ištikimą draugiją: „Gyvendamas kūne, gyvenu tikėjimu į Dievo Sūnų, kuris už mane atidavė savo gyvybę“.<sup>147</sup> Pasikeitimas – tai perėjimas nuo puikavimosi savimi prie Jo esaties pripažinimo.

Taip į mūsų gyvenimą ateina kironiškas, naujovė, kurią pastebi ir kiti ir kuri tačiau neatitinka mūsų susikurtų vaizdinių, kuri yra ne mūsų pačių tobulumas, ne mūsų neklystamumas, pranašumas kaip mūsų gebėjimų vaisius, bet pripažinimo To, kuris duoda atsaką mūsų bejėgiškumui, atspindys mumyse, atspindys mumyse įsitikinimo mus pamažu persmelkiančia Jo esatimi. Tai tarsi koks džiaugsmingumas, vaisingumas, pozityvumas, kurie pamažu įsismelkia į visa, ką mes darome, nors mes visgi liekame tokie pat trapūs.

Kunigas tai pasakė labai aiškiai ir atvirai: pasikeitimas – tai tos gyvos mums atsiveriančios esaties pripažinimas, o ne kažko, ką aš galiu pamatuoti. Visa kita ateina būtent iš čia. Galbūt įvyks ir tai, ko tu norėtum, kad įvyktų (pavyzdžiui, pasikeis tavo blogas charakteris), bet tai nebūtina, ir šiaip ar taip tai įvyks tuo laiku ir pagal tokį planą, kuriuos nustatysis ne tu. Būtent tai dažnai dėl mūsų nekantrumo ir priverčia mus pamesti galvą: norėtume pasikeisti tai, kaip norime mes, ir tada, kai norime mes, užuot paprasčiausiai tiesiog buvę dėkingi už tai, kad yra Jis. Tai Jis mus išlaisvina iš to siekimo save pamatuoti. Kaip nutinka su vaiku: yra tėtis ir mama ir nėra reikalo save matuoti. Pasikeitimas ateis, tačiau ne pagal mano numatytą planą.

**Prosperi.** Kitas klausimas yra asmeniškasis. Jį pasirinkome todėl, kad jis vienaip ar kitaip liečia mus visus.

„Šiuo metu savo šeimoje išgyvenu tą pačią sūnaus palaidūno palyginimo tėvo dramą. Kaip gi tas tėvas galėjo leisti sūnui išeiti ir nepasiduoti pagundai eiti jo ieškoti ir parsivesti jį namo iš prostitučių tarpo? Kur jis sėmėsi jėgų iš tiesų palikti sūnui jo laisvę negrįžti namo ir todėl galbūt jo daugiau nebepamatyti? Mane dabar labiau domina ne sūnaus, bet tėvo pozicija? Kaip jam pavyko be pykčio išlaukti, kad sūnus grįžtų namo? Nes jei jis pyko, tai nebūtų suruošęs visos tos puotos sūnui grįžus. Kuo jis gyveno per tą visą laukimo laiką? Man atrodo, jog aš neįstengčiau gyventi jausdamas tokią didelę netektį.“

**Carrón.** Tai yra mūsų problema: mes to neįstengiame ir todėl niekad ir nesielgtume taip, kaip sūnaus palaidūno tėvas. Bet kodėl gi tai įstengia Dievas? Tas „todėl“ yra išisaknijęs dieviško gyvenimo pilnatvėje, t.y. laisvos ir abipusės meilės tarp Tėvo, Sūnaus ir Šventosios Dvasios santykio pilnatvėje. Būtent norėdamas pasidalinti tokia per kraštus trykstančia pilnatve Dievas ir sukuria

---

<sup>147</sup> Plg. Gal 2,20.

būtybę, žmogiškąjį „aš“, pagal savo paveikslą ir panašumą, t.y. laisvą, kuris būtent šioje laisvėje pirmapradiškai ir atspindi vienos ir trejybės Būties slėpinį. Ir Dievas jį palieka laisvą būtent todėl, kad jį be galo myli, kad jį myli taip, kaip tik Dievas tegali mylėti. Taigi sūnaus palaidūno palyginimas parodo tikrąjį Dievo prigimtį: tėvas taip labai myli sūnų, jog palieka jį laisvą, nes žino, kad be laisvės jis būtų tik vergas jo namuose.

Kunigas Giussani pasakė iš tiesų žadą atimančių dalykų, kuriuos galbūt reiktų dar paskaityti ir kurie pasitarnautų visiems tiems, kurie jūsų tarpe yra susirūpinę savo vaikų laisve: „Tėvams galbūt didžiausias pasiaukojimas, galbūt didžiausias po tos aukos, kai tėvai mato savo vaiką mirštant, yra matyti savo vaiką (kurį su meile jie augino, kuriam davė viską, ką galėjo) darant pasirinkimus ir pasukant keliais arba išreiškiant vertinimus, kurie skiriasi nuo tų, kuriuos laikome teisingais. Tai pats baisiausias dalykas, kokį tik mes matome vykstant su mūsų jaunimu mokykloje. Tačiau tėvui ir motinai tai yra tūkstančius kartų aiškiau“. Visgi tokioje pozicijoje galima slypi tam tikra pagunda, kurią kunigas Giussani nori demaskuoti: „Galia sieloms: apvaldyti jas jų labui; atimti iš jų laisvę norint užtikrinti jų laimę“, žinoma, tai visuomet yra vaiko labui! Tačiau krikščioniškoji perspektyva yra visiškai kitokia: „Kristus mirė tam, kad laisvę paliktų mumyse!“. Giussani tęsia: „Kuo labiau trokštame mūsų mokinių [arba mūsų vaikų] laisvės, t.y. kad jie pasiektų savo likimą, [...] tuo skausmingiau ir per tuo didesnę stebuklą mokomės gerbti jų sprendimus, jų pasirinkimus. Laimė jiems negali būti ta, kurią pasirinko ne jie patys, likimas, kurį pripažino ir priėmė ne jie patys“.<sup>148</sup>

Todėl laisvė vaidina lemiamą vaidmenį ne tik kelyje į likimą, bet ir jį atrandant. „Žinoma – užbaigia Giussani – [...] mums labiau patiktų paimti juos už pakarpos ir nuvesti ten, kur jie turi eiti. Norėtume priešintis jų laisvei pasirinkimo laisvės prasme“, ir tai vis dėl to mus apimančio nerimo. Kas gali jį numalšinti? Vienintelis dalykas, kuris gali tą nerimą numalšinti ir „kuris mus tiesiog nuramina yra tas, kad egzistuoja Tasai [didžiąja raide], Kitas [didžiąja raide], kuris jų norėjo, kuris su jais sudarė sandorą dovanodamas jiems būti“.<sup>149</sup>

Girdėdamas šias jūsų šeimų istorijas visuomet pagalvoju apie Dievo rūpestį. Jeigu jūs taip rūpinatės savo vaikų likimu, tai įsivaizduokite Dievas, kuris galėtų padaryti daug dalykų, kurių mes net neįsivaizduojame, ir visgi jų nedaro; kaip rūpinasi Jis! Kodėl gi Jis gali palaukti, kas jį palaiko? Tik ta Jos pilnatvė. Todėl vienintelis būdas iš tiesų duoti atsaką šiam nerimui, rūpesčiui – tai „skaistumas“, t.y. toks galingas ryšys su Slėpiniu, kuris daro mane laisvą palikti mano vaikui jos laisvę. Ir tai ne todėl, kad aš netrokštu savo vaikui viso ko geriausio, bet todėl, kad noriu, jog jis tą savo visa ką geriausia pasiektų per laisvę. Taigi aš turiu būti toks ramus, toks stiprus ir toks tikras tuo, kad yra Tasai, kuris jį myli, kuris už jį atidavė savo gyvybę ir su juo sudarė sandorą, jog galėčiau laukti savo vaiko taip, kaip jo laukia Jis. Taigi kokį ryšį turime turėti su Kristumi, kad galėtume ugdyti savo vaikus ir savo jaunimą nepasiduodami pagundai jų laisvę pakeisti savimi!

Bet tai nereiškia, kad nieko negalime padaryti. Juk Dievas irgi nesėdėjo sudėjęs rankų: Jis pasiuntė savo sūnų, kad šis už mus paaukotų savo gyvybę, kad būtų įgalinta ši pilnatvės patirtis. Jis Kristų pasiuntė ne tam, kad tasai atimtų iš mūsų laisvę. Kristus, kaip sakėme vakar, laukė, kol žmogus Jį pripažins. Tad ką gi galime padaryti mes? Tą, ko reikia mūsų vaikams: gyventi jų akivaizdoje, užuot tik jiems kartojus, ką jie turi daryti. Gyvenkime jų akivaizdoje! Prieš jų akis iškelkime visą tą žavesį, kad jie pajustų iššūkį, kurį kelia mumyse spurdantis grožis, ir patys laisvai prie jo prisilietu, o ne būtų varu suvaryti. Dažnai mes esame susirūpinę tuo, ar jie prisiliēs ar ne, bet ne jų laisve.

Ar jūs jaudinatės dėl savo vaikų? Gyvenkite kaip suagugę, liudydami jiems visą savo gyvenimo žavesį. Tai vienintelis dalykas, kurį padarė Dievas: Jis atsiuntė savo sūnų ir taip visiems parodė tokį didį žavesį, jog patraukė juos į Save. To nedarydami kursime tik vietas, kuriose mūsų vaikai dus, o ne laisvai kvėpuos trokšdami įsitraukti ir dalyvauti.

<sup>148</sup> L. Giussani, *Realtà e giovinezza. La sfida*, Bur, Milano 2019, p. 229.

<sup>149</sup> *Ibidem*, p. 230.

## Per Brolijos rekolekcijas Ispanijoje iškilo analogiškas klausimas apie laisvės vaidmenį pažinimo fenomenui.

„Šį rytą sakei, kad laisvė svarbi ne tik ėjime link Dievo tada, kai Jis yra atrandamas, bet reikalinga ir atrandant Dievą. Nesuprantu, nes man atrodo, kad Dievo atradimas yra kažkas betarpiško: kai Jis įvyksta, Jį ir atrandi. Tad ką reiškia tai, kad laisvė reikalinga, vaidina vaidmenį ir pačiame Dievo atradime?“

**Carrón.** Tai yra problema. Mes nesuprantame, kad pažinime nuolat veikia protas ir laisvė. „Religiniame jausme“ kunigas Giussani iškelia tris prielaidas, kurios implikuoja tris elementus: jis sako, kad norint pažinti reikia *realizmo* (tikrovė turi viršenybę: tai yra objektas, kuris nulemia pažinimo būdą), *protiungumo (pagrįstumo)* (reikia, kad pažįstantysis subjektas atitinkamai naudotų savo protą) ir *moralumo* (štai čia iškyla laisvės elementas: laisvė yra būtina subjekto užimamoje pozicijoje).<sup>150</sup> Jis siūlo pavyzdį, kuris gali padėti suprasti šį mums kilusį klausimą. Kai Pasteras atrado mikroorganizmų vaidmenį medicinoje, visi mokslininkai būtų turėję pripažinti vertę to, ką jis pamatė per mikroskopą – buvo akivaizdu, jog jis atrado kažką svarbaus ir naujo –; tuo tarpu būtent patys žymiausi tos epochos mokslininkai pasirodė esantys aršiausi šio atradimo priešininkai. Kodėl? Todėl, kad ten vaidmenį vadino ne tik tikrovė ir protas, bet ir jų laisvė: jie jautė, kad tas atradimas kelia pavojų jų prestižui.

Laisvė pažinime vaidina lemiamą vaidmenį. Visi žinojo, kad „gimęs neregis“ buvo neregys, nematė, ir visgi po stebuklingo jo išgydymo kai kurie netgi bandė įrodyti, kad tai buvo ne tas žmogus: jie nebuvo pasirengę priimti įvykusį faktą, jų laisvė atsisakė tai pripažinti; ir tai ne todėl, kad tai nebuvo akivaizdu, bet dėl tarsi prevencinio, saugančio uždaramo to fakto akivaizdoje, nenoro būti atviram tam faktui. Todėl ir sakoma, kad „nėra blogesnio neregio už tą, kuris nenori matyti“. O tai reiškia: laisvė pažinime vaidina vieną iš pagrindinių vaidmenų.

Laisvė pasireiškia ne tik kelyje į tai, ką aš atradau po to, kai tai atradau, bet ir svarbiausia pačiame atradime. Todėl širdies paprastumas pažinime yra lemiamas. Pavyzdžiai su Pasteru ir su gimusiu neregis galioja ne tik praeičiai, bet ir šiems laikams. Iš tiesų kartais po tam tikrų susitikimų, klausydamasis kai kurių žmonių pasakojimų savęs paklausiu, ar mes iš tiesų buvome toje pačioje vietoje? Ar iš tiesų matėme tuos pačius dalykus? Girdėdamas, kaip žmonės įvairiai nupasakoja įvykius iš tiesų atrodo, kad įvyko ne tie patys, o visai skirtingi dalykai. Tada savęs klausiu: tai todėl, kad kai kurie turi daug rafinuotesnį kritinį vertinimą, ar todėl, kad tiesiog yra nenusiteikę matyti? Nebūdami atviri, be laisvės pasirengimo ir nusiteikimo iš tiesų nebeatome vykstančių dalykų. Apie tai mokėmės bendruomenės mokykloje: „Į stebuklą, į žmogiškąją pusiausvyrą, į šventumo patirties Bažnyčioje intensyvumą galima žvelgti visiškai atsitolinus“,<sup>151</sup> t.y. nematant. Ir priešingai, ateina kitas žmogus ir, pamatęs tuos pačius dalykus, nustemba. Tai patvirtina, kad laisvė nuolatos vaidina tam tikrą vaidmenį pažinime. Tai suprasi yra labai svarbu, nes, jeigu įvyksta kažkas, o mes to (dėl vieno ar kitų priežasčių) neatpažįstame ir nepripažįstame, tai mes prarandame tai, kas geriausia: manome, jog nieko nevyksta, bet tuo tarpu iš tiesų vyksta. Dėmesio: tai ne tas atvejis, kai aš nepripažįstu, nes tai neįvyksta. Esmė yra būtent čia: kadangi aš teigiu, jog negali įvykti, todėl, kai įvyksta, to neatpažįstu ir nepripažįstu, neigiu, jog tai įvyko, ir netgi sakau, kad gimęs neregis iš tiesų nebuvo neregys, o Pasteras nematė to, ką matė. Turime įsisąmoninti šį laisvės elementą. Jūs pasakysite: bet jeigu koks nors dalykas yra akivaizdus, tai kam reikia tos laisvės? Ne, ne, nusiraminkit. Egzistuoja tam tikras laisvės elementas, kuris vaidina lemiamą vaidmenį man ir tau pripažįstant tai, kas dabar vyksta prie mūsų akis.

**Prosperi.** „Kalbėjai apie patikrinimą kaip apie vienintelį tikėjimo personalizavimo kelią. Iš to, kaip apie tai kalbi, atrodo, jog tai entuziazmą keliantis dalykas, tuo tarpu dažnai mūsų tarpe...“

<sup>150</sup> Plg. L. Giussani, „Religinis jausmas“, op. cit., pp. 13-49.

<sup>151</sup> L. Giussani, „Kodėl Bažnyčia?“, op. cit., p. 249.

**Carrón.** Tai kelia entuziazmą, nes patikrinimas kyla iš Kristaus, ne iš mūsų mėginimų, pastangų!

**Prosperi.** Iš tiesų „dažnai mūsų tarpe patikrinimas yra išgyvenamas kaip koks moralizmas ir tokiu būdu, su juo nesusitapatindami, iš tikrųjų patikriname ne ką kita, kaip tik mūsų mėginimą, pastangas, o tai negali mūsų neslėgti...“.

**Carrón.** Puiku!

**Prosperi.** „Ar gali mums padėti suprasti to patikrinimo, kurio mus ragini imtis, sąlygas? Jei Kristus patirtis yra kažkas, nuo ko nebegrižtama atgal, kadangi patraukia tokiu galingu žavesiu, nuo kurio nebeįstengiu atsipalėti, kam tada mums reikia patikrinimo? Kas tai yra?“

**Carrón.** Mes turime pamatyti, ar tai, kas mums nutiko, yra tikra bet kokioje situacijoje. Būtent šis patikrinimas mus ir įgalina būti vis labiau tikriems: įgalina patirti, kad Kristus reikia visa kam, kad Jis gali duoti visus atsakymus, kad tai yra tikra susidūrus su bet koku iššūkiu, su viskuo, o ne tik su tuo, į ką, kaip mes manome, Jis gali atsakyti! Kuo didesnis yra iššūkis, tuo labiau aš trokštu pamatyti, kaip Jis išsisuks iš tos padėties šį kartą. Nes mes patikriname Kristų. Jeigu aš iš Kristaus tikiuosi visko ir bet kokioje situacijoje, kai, pavyzdžiui, prarandu vaiką arba kai jo tiesiog neturiu, norėsiu pamatyti, kaip jis sugebės įgalinti mane pajusti pilnatvę kitaip, nesekdamas mano paties susidarytu išsipildymo supratimu. Kaip jis mane įgalins patirti „šimteriopai šioje žemėje“ nesiremdamas tuo įsivaizdavimu, kurį susikūriau aš pats?

Mes galvojame, kad išsipildymas yra tik tai, kas telpa į mūsų vaizduotės rėmus ir kas dažnai būna pasufleruota tik visuotinai priimtos mąstysenos. Tačiau ta vaizduotė yra pernelyg ribota, siaura. Ar mes pasirenę priimti tą iššūkį, kurį Kristus galėtų mums išpildyti tokiu būdu, kuris išeina už mūsų mato ribų? Ar mes pasirenę suteikti jam erdvės, kad Jis tai mums galėtų įrodyti? Ar Jam suteiksime tą galimybę? Tik turintieji paprastą širdį gali priimti šio patikrinimo iššūkį, o ne tie, kurie mano, kad Kristus arba prisitaiko prie to, kas yra jų pačių galvoje, arba Jo atsakymas nebus tikras.

**Prosperi.** Paskutiniai du klausimai liečia tavo primygtinumą kalbant apie vietą kaip kelią.

„Ar galėtum paaiškinti tą vietos kaip kelio momentą? Ar tinka bet kuri krikščioniška draugija? O gal yra tam tikra ypatinga draugija ir kokie tada yra jos skiriamieji ženklai?“

„Atminimo ištakos – tai gyva bendruomenė, tie žmonės, kurie kartu yra todėl, kad yra Kristus. Bet ta pati vieta (ją sudarantys asmenys) gali tapti prieštaravimu. Kaip šį prieštaravimą įveikti?“

**Carrón.** Ta vieta yra ta, kurią sukūrė ir kuria Kristus per visus tuos, kuriuos Jis patraukia prie savęs ir kurie Jį pripažįsta. Klausimas yra, ar mes kartu esame dėl Kristaus, todėl, kad norime eiti link to likimo, kuris yra Kristus. Paklauskime savęs: ar ta priežastis, dėl kurios esame kartu, bent jau kaip paskata, yra Kristus? Kas iš mūsų nori būti kartu ir padėti vienas kitam eiti link likimo? Kas kartu nori būti vien tik ir išskirtinai dėl Kristaus? Užduodami sau šį klausimą pradėsime matyti, kas iš tiesų geba palaikyti mums draugiją. Taigi skiriamieji ženklai yra labai aiškūs, nes bet kuri kita mūsų buvimo kartu priežastis iš esmės yra nepakankama. Tai iš mūsų reikalauja ištikimybės: „Kas yra tie žmonės, kurie mane lydi iš tiesų? Ar jie visi vienodi?“. Jeigu mokame atskirti daktarą, kuris šgydo mūsų negalavimą, nuo to, kuris to padaryti nesugeba, tai kaip galime nesuprasti, ar tam tikra draugija mus veda link likimo ar neveda? Ar tam mums reikia baigti kokias studijas Harvarde? Taigi pasijudinkime!

Yra paprasta pamatyti, kuri vieta yra tas kelias: reikia ne jį išgalvoti, o tik atpažinti, pripažinti ir juo pasukti.